

ANGELOLOGIE DĚJIN 1

SYNCHRONICITA A PERIODICITA V DĚJINÁCH

EMIL PÁLEŠ

Sophia 2004

OBSAH

PODĚKOVÁNÍ

Dr. Viktoru Thiebenovi, za podnětnou konverzaci
Prof. MUDr. Miroslavu Mikuleckému DrSc., za odbornou spolupráci

ANGELOLOGIE DĚJIN

© RNDr. EMIL PÁLEŠ, CSc.

titulní kresby ke kapitolám: Mgr. Zdislava Sýkorová

grafické zpracování: Ing. Peter Malatín

překlad ze slovenštiny: Mgr. Kamila Poláková

jazyková korektura: Mgr. Mária Schwingerová

statistický software: RNDr. Alexander Valach

přední strana obálky Edward Burne-Jones: Anděl pátého dne stvoření

zadní strana obálky Edward Burne-Jones: Anděl šestého dne stvoření

© 2004 vydavatelství *Œsophia*, Bratislava

2. publikace v edici *Základy duchovní vědy*

ISBN 80-968045-5-3

Předmluva ke slovenskému vydání	11	Předmluva k českému vydání	13
---	----	--------------------------------------	----

VLNY TVOŘIVOSTI

Mají dějiny nějaký smysl a řád?	18	Role inspirace v dějinách	41
Vlny tvořivosti	18	Jungova synchronicita	45
Kroeberovy „Konfigurace kulturního růstu“	20	Zdroje kulturní změny	47
Hledání pravidelnosti v chaosu	21	Rytmičnost. Noosféra jako nadpříroda	50
Příčiny kulturních vln	23	Role osobnosti v dějinách	52
Paralelismus v kulturním prostoru	27	Kardinální omyl kulturní antropologie a psychologie. Trojnost těla, duše a ducha	56
Oswald Spengler a jeho „Zánik západu“	30	Individualita, dědičnost, prostředí	58
Vznik konfiguracionismu	33	Hranice současné futurologie	61
Sorokinova „Kulturní dynamika“	34	Toynbeeho „Studie dějin“	63
Paralelismus v geografickém prostoru	38		
Jaspersova „axiální epocha“	40		

KVALITATIVNÍ STRUKTURA ČASU

Duch času a duch místa	68	Cherubíni jako stavitelé fyzického těla člověka	80
Kvalitativní struktura času	68	Duchové geologických dob	82
Původ cyklických koncepcí času	70	Sedmileté periody v lidském životě	85
Opat Trithemius	71	Sedm svátostí	89
Sedm archandělů	72	Astrologie a křesťanství	90
Saturn, pán času	73	Archanděl a hudba sfér	94
Magnus annus neboli velký rok	74	Vysvětlení k diagramům	97
720-letí a 72-letí duchové času	75	Ústřední hypotéza Angelologie	101
Upřesnění astronomických period	77	Inferenční statistická analýza	103
Symbolika sedmičky	78	Tabulky duchů času	105

KNÍŽECTVA JAKO INSPIRÁTOŘI KULTURNÍCH EPOCH

Hegelova filosofie dějin	110	Chrám lidstva	130
Poatlantské kultury u Rudolfa Steinera	115	Alexandr Veliký	131
Duchovní antropologie	117	Pátá poatlantská kultura. Anglosasko-germánská	134
Stavy vědomí	119	Reformace	134
Kulturní stupně a vývoj vědomí	121	Vítězství parlamentních monarchií	135
Pocitová, rozumová a vědomá duše	123	Expanze Evropy	136
Tři články duše jako tři sestry-princezny	125	Skryté poslání západoevropského kolonialismu	138
Neolitická revoluce	126	Duše vědomá a experimentální věda	143
První a druhá poatlantská kultura. Praindická a praperská	128	Šestá poatlantská kultura. Slovanská	146
Třetí a čtvrtá poatlantská kultura. Babylónsko-egyptská a řecko-latinská	129	Kdy začíná věk Vodnáře?	151
		Nejgrandióznější předpověď všech dob	157

GABRIEL

Andělé, strážní duchové lidí	160	Překonání „vědeckého“ materialismu	187
Gabriel, archanděl Měsíce	160	Duchovní příčina renesanční	
Astrologická Luna	161	přírodovědecké revoluce	188
Lunární bohyně	161	Turci	190
Stříbrný proces v kosmu	161	Seldžucká expanze. Almorávidé. Almohádové . . .	190
Mlži a vznik Měsíce	163	Vzestup Osmanů a Mughalů za Gabriela	191
Endymion a Seléné	164	Archanděl Gabriel a vznik písma	192
Duševní stříbrný proces	165	Archanděl Rafael a vznik abecedy	194
Původ židovského národa. Ur a Cháran	166	Národy inspirované Sluncem a Měsícem.	
Jahve, bůh Měsíce	167	Jejich protikladný vztah k písmu	194
Gabriel a období chrámu.		Pravá a levá strana. Slunce a Měsíc	196
Jak Gabriel „upadl v nemilost“	168	Matriarchát. Věk Raka	199
Michael jako ochranný duch Izraele	169	Archanděl Gabriel a barokní umění	200
Vznik islámu	170	Barokní klenotnictví	203
Psychologie předškolního věku	171	Barokní móda	203
Gabriel a filosofický materialismus	172	Etruskové. Lýdie. Frýgie	205
Nominalismus	174	Vzestup kočičí bohyně	206
Indický materialismus	175	Thálie, múza komedie	207
Čínský materialismus	175	Román jako gabrielský žánr	208
Atomismus	176	Pomíjivost. Omar Chajjám	210
Hédonismus	177	„Panta rhei“	210
Náboženský materialismus	177	„Esse est percipi“	211
Archanděl Gabriel a renesanční		Dějiny malby ve světle duchovní meteorologie . .	212
přírodovědecká revoluce	179	Poslání italského národa	217
Abrahám, Gabriel a tragédie Židů	180	Perleť na obloze	218
Vznik přírodních věd u Arabů		Kataklyzma, potopa světa	219
a v renesanční Evropě	182	Stříbro, zrcadlení a vynález fotografie	220
Proč je pro nás středověk tak temný?	183	O duševním světě plžů	221
Naturalismus a realismus v umění	186		

SAMAEŁ

Síly, duchové pohybu	236	Masožravá Evropa	248
Samael, archanděl Marsu	236	Zakládání rytířských řádů. Rytířské turnaje	248
Mars v astrologii	236	Osudný rok 1348	251
Bohové války	237	Deweyovy indexy mezinárodních bitev	251
Železný proces v kosmu	238	Období chaosu a sluneční aktivita	252
Spor na nebi	238	Pomuzštění módy ve 14. století	253
Samael a tajemství zla.		Mongolové	255
Vznik smrti a vítězství nad ní	239	Samaelské období v Japonsku a Egyptě	257
Cherubín Štúra a Berana	240	Samaelské období v Koreji	258
Založení Říma	240	Karel IV.	258
Sparta	241	Aztékové	260
Asyrská říše	243	Samaelský středověk v Severní Americe	263
Krise Evropy ve 14. století	244	Samaelský středověk v Jižní Africe a Americe . . .	264
Krise středního věku	245	Samaelský středověk na Novém Zélandu	265
Černá smrt	246	Tamerlán	265
Období válek	246	Pelops	266

Samaelské období starověku	267	Maďaři	289
Samaelský starověk v Evropě doby bronzové	268	Vikingové	290
Samaelský starověk v Levantě	268	Zánik Mayů	292
Dobytí Kenaanu	269	Konec dynastie Tchang	292
Samaelský starověk v Egyptě	269	Agnikula, rodina ohně	293
„Cesta válečného vozu“ Saharou	271	Stavba hradů	293
Argonauti. Amazonky	271	Bojová taktika Nomádů	294
Rozvrat Mykén	272	Siung-nu	294
Doba železa	272	Kimmerové	295
Příčina stěhování národů. Mořské národy	273	Hyksósové	295
Prehistorická samaelská období	274	Gutejci	296
Těžkooděnci, rytíři, tanky	274	První přechodné období v Egyptě	297
Proč věda nedokáže pochopit souvislosti	275	Povyšení Sutecha	298
Plaménková gotika	277	Ekpyrósis – světový požár	298
Obloha v plamenech	279	Wheelerova klimatická křivka	300
Ohnivá signatura v rostlinné říši	279	Nástup diktatur ve 20. století	303
Hořká chuť. Šílenství koření	280	Komunismus	305
Pozdně gotická móda	281	Futurismus	313
Gotické písmo	282	Spartakus. Křesťanský komunismus husitů	314
Křídový svět. Poslední dinosauři	283	Expresionismus	316
Vývoj amonitů	285	Tango a valčík	319
Samael jako 72-letý duch času	286	Psychologie červené barvy	320
Hunové	286	Srbové a Chorvati	322
Yersinia pestis – morový démon	288	Činí nás duchové času nesvobodnými?	323
Avaři	289		

RAFAEL

Archanděl, duchové národů	340	Dýchací proces v karbonu. Vznik uhlí	360
Rafael, archanděl Merkuru	341	Uhlík jako nositel života	363
Rafael a vznik hláskového písma	342	Madona z Chartres	364
Klasický merkurský národ: Feničané	342	Panenské početí	365
Nová říše v Egyptě.		Štíhlost. Cherubín Panny a Blíženců	366
Kassitské období v Mezopotámii	343	Rovnokřídli, kroužkovci a hadi	367
Řecko a Byzanc	344	Rafael a dějiny medicíny	369
„Uzdravení“ Evropy	346	Rafaelský rytmus v botanice. Vitalismus	375
2. a 18. století	347	Rafael a zrod lingvistiky	378
Rafael, poutnictví a rozvoj cest	348	Přeměna poutnictví v turistiku	379
Rafael a rozvoj obchodu	349	Návrat gotiky	380
Rafaelské období v Africe a v Asii	350	Rokoková móda	380
Sungská obchodní revoluce	351	Léčivá moc barokní hudby	381
Od Zachariela k Rafaelovi	352	Vlnové teorie	382
Psychologie školního věku	352	Městská revoluce. Chalkolit. Věk Blíženců	383
Rafael a rozvoj vzdělanosti	353	Osvícenství. Rozvoj měst	384
Vynález knihtisku	354	Měšťanská literatura	386
Rafael a sakrální architektura	355	Opeření hadi jako učitelé lidstva. Toltékové	387
Rafaelská signatura ve stavebních slozích		Putunové – Feničané Ameriky	388
gotiky a klasickém slohu Indie.		Vzestup a pád Angkoru	389
Čínská pagoda	356	Rafael jako inspirátor racionalismu	390
Rafaelský stavební sloh v rostlinné říši.		Osamostatnění éterického těla	
Svět v karbonu	359	v gotickém období	391

ZACHARIEL

Panstva, duchové moudrosti	404	Jupiter-Marduk a vzestup Babylónu	423
Bleskvládní bohové	404	Čas boha bouře	424
Jupiter v astrologii	405	Kolo dějin	424
Zachariel jako sféra světových myšlenek	405	Bohové žijí!	426
Cínový proces	407	Novobabylónská říše	427
Cherubín Střelce	407	Sajská renesance	427
Zdomácnění koně	408	Zachariel a počátky matematiky	428
Zachariel a Michael	408	Královská hra	431
Merkur a Jupiter: chytrost a moudrost	409	Zacharielský rytmus v dějinách matematiky	431
Zachariel a Sofie	410	Čínská matematika 1240-1310	433
Zachariel a vzor království. Artuš a Karel Veliký	410	Pýthagorejci	434
Spravedliví králové	412	Mayové	435
Opat Trithemius o Zacharielovi	413	Zánik Mayů	436
Zralý věk života	413	Zachariel sjednocuje Evropu	438
Cézaropapismus	414	Zachariel a evropská integrace po roce 1989	439
Starověké Řecko	414	Javor a karolínská architektura	442
Byzanc. Křesťanské Řecko	415	Renesanční geometrie. Čtverec a mnohostěn	443
Renesance. Znovuzrození Řecka	415	Protiklad horizontály a vertikály	445
Zachariel a mínójská Kréta.		Rytmičká kontrakce a expanze	
Labyrint jako obraz závitů v mozku	416	ve vývoji rostliny	447
Mínós, syn Dia	416	Renesanční ideál člověka. Centrální symetrie	448
Jupiter jako ochranný bůh Indoevropanů	418	Renesanční móda	449
Jupiterská fyziognomie	418	Renesanční tanec	450
Zrod Evropy	419	Humanistické písmo	451
Labrys: záhada dvojsečné sekery	420	Dějiny geografie a kartografie	451
Jupiter-Amon a vzestup Théb	421	Cherubín Střelce. Vznik čelisti a končetin	454
Citovaná literatura	467		

PŘEDMLUVA KE SLOVENSKÉMU VYDÁNÍ

Kniha, kterou držíte v rukách, je plodem desetiletého původního výzkumu. Patří ke zřídkačným pracím, které se zrodily ze setkání moderní vědy a nejstarších duchovních tradic lidstva a které moderní, racionální a empirickou metodou moudrost dávnověku v určitém smyslu znovu objevují. Ukazuje, jak se nerovnoměrný růst kultury v dějinách, který je jednou z velkých záhad antropologie, objasňuje a stává smysluplným ve světle prastaré nauky o hierarchiích andělů.

Kniha nevychází ze žádného myšlenkového směru jako z *předem* daného. I když *jednotlivé* myšlenky z různých myšlenkových tradic potvrzuje. Pokud v textu citujeme různé mýtické, náboženské a filozofické tradice světa a jejich představitele, děláme to vždy dodatečně ve vztahu k výsledkům, k nimž dospíváme nezávisle. Uvádíme tím naše poznání do terminologického kontextu s minulostí. Nejsme naštěstí odkázáni na to, abychom se museli odvolávat na autoritu tradice nebo na někoho třetího jako na důkaz. Hlavní myšlenky této práce obstojí samy o sobě, silou své evidence, bez ohledu na to, kdo a kdy je vyslovil.

Duchovně-vědecká metoda, která vedla k výsledkům zde uvedeným, je založena na spojení *smyslové empirie* (exaktní práce s vnějšími, objektivními vědeckými fakty) a *nadsmyslové empirie* (exaktní imaginace a inspirace přijaté z duchovního světa). Role obou je vymezena takto: inspirace je pramenem námětů pro nové hypotézy a pojmy, jejichž užitečnost a vysvětlující síla se prověřuje na prubířském kameni smyslových empirických faktů, stejně jako ve vědě. V tom smyslu je tato práce *plně* vědecká i *plně* náboženská zároveň. *Není* v rozporu s křesťanskou filosofií a s odvěkou moudrostí inspirovanou zasvěcencům; a *není* v rozporu ani se žádnými *fakty*, které odkrylo vědecké bádání (i když se liší ve *výkladu* faktů a *příčin* světového dění). Naopak, vrhá na obě – vědu i náboženství – překvapivě jasné světlo. Rozšiřuje vědu o morální a náboženství o vědecký rozměr.

Duchovní věda znamená *rozšíření* přírodních a humanitních věd za hranice materiálního světa a jejich *syntézu*. Její metoda se liší od dnes běžných metod v tom, že pracuje exaktním způsobem nejen s kvantitativními, ale i s *kvalitativními* pojmy. Umožňuje pronikat za hranice toho, co lze vnímat smysly; a to se stejnou, ne-li větší jistotou než v exaktních vědách.

Předkládaná kniha je prvním svazkem z edice »Základy duchovní vědy«, který je věnován *kosmologickému dějepisu*. Konkrétně periodickým zákonitostem v činnosti osmého andělského chóru (archandělů) a jejich odrazu v dějinách lidské kultury. Na poznatky z duchovní biologie, medicíny a astrofyziky se zde odvoláváme jen pokud je to nezbytné v souvislosti s dějinami, bez podrobnějšího vysvětlení. Tyto budou předmětem samostatného, druhého svazku, který bude věnován působení druhého andělského chóru (cherubínů) při evoluci života na Zemi – tedy *kosmologické paleontologii*.

Pokud jsme se dopustili nepřesností v okrajových jednotlivostech, kolegové z příslušných speciálních oborů nás bezpochyby opraví. Hlavní myšlenkou knihy je ukázat, že **čas má rytmickou kvalitativní strukturu**, a tu se nám podařilo doložit přesným, spolehlivým a na nás nezávislým materiálem do té míry, že ji sotva bude možné zpochybnit. Centrální teze knihy je falzifikovatelná v Popperově smyslu, a spadá proto do rámce vědecké diskuse. Pokud ji světová odborná obec nedokáže vyvrátit, znamená to, že je potřebné posunout hranice lidského poznání. V takovém případě se

Leonardo da Vinci: Anděl zvěstování, 1475.

tato práce stává milníkem v dějinách lidského myšlení, od něhož již nelze dále hovořit o duchovním světě a duchovních bytostech *jen* jako o předmětu subjektivního, osobního přesvědčení či vyznání; ale poprvé i jako o *poznatku*, který je všeobecně platný a který nás i *mravně zavazuje*.

První systematický důkaz existence paralelních a rytmických jevů v dějinách je naším původním a jedinečným příspěvkem k celosvětovému úsilí o překlenutí propasti mezi přírodními vědami a vědami o člověku, mezi vědou a náboženstvím, rozumem a vírou. Je to příspěvek k uskutečnění snu Jana Ámose Komenského o pansofické akademii, kde by se sjednotilo veškeré poznání, duchovní i hmotné, na společném základě; a navazuje na přerušenu tradici štúrovské koncepce slovanské vědy, v níž člověk poznává *celou* svou bytostí, tedy svým myšlením, cítěním i vůlí, nejen jednostranně pomocí suchého intelektu.

Kromě hlavní myšlenky, která je předmětem striktního důkazu, obsahuje kniha celou řadu dalších, s ní souvisejících myšlenek, které nedokazujeme. Nechtěli jsme knihu omezit jen na malý výsek životní reality, který je dokazatelný vnějšími cestami, a udělat z ní suchopárnou vědeckou zprávu. Mnohé se dá ověřit jen vlastním vnitřním zážitkem a je podmíněno určitým procesem vývoje osobnosti. Zušlechťuje však čtenářovu představivost a má schopnost podnítit v něm nový citový a volní život, který může po čase vést i k rozvoji schopnosti vyššího zření.

Knihy by se mohla jmenovat i »Atlas archandělů«, první svého druhu na světě. Může se stát nejen předchůdcem průkopnické poznávací metody ve vědách, ale také inspirací a zdrojem mravní odvahy pro široké vrstvy laiků. V dnešní postmoderní a postkonfesionální společnosti, v níž jsou všechny velké klasické etické a estetické hodnoty a ideály zpochybněny, klestí cestu zpět k jistotě o duchovních a morálních skutečnostech nejvyššího řádu prostřednictvím našich vlastních, zušlechtěných poznávacích sil – tedy pro ty, kteří již nejsou schopni „slepé víry“. Staré hodnotové pilíře společnosti, založené na dětské úctě k autoritám a slepé víře v tradice našich otců, se rozpadly. Mravní sílu a odvalu k životu může v současnosti lidská duše čerpat už jen z vlastního, živého poznání. Prostřednictvím něj musí sama pro sebe znovuobjevit nejstarší pravdy lidstva. K nim patří i jistota, že etické a estetické hodnoty a ideály, jejichž jitřenka svítá subjektivně v našich duších, nejsou jen arbitrární lidskou dohodou, ale součástí objektivního, fyzikálního řádu vesmíru.

Ostrov Lesbos, 7. září 2000

MUSÍME MÍT ODVAHU PRONIKAT SMĚLE
DO ŘÍŠE IDEJÍ I S RIZIKEM OMYLU. KDO JE
PŘÍLIŠ ZBABLÝ, ABY SE NEMÝLIL, NEMŮŽE
BÝT BOJOVNÍKEM ZA PRAVDU. OMYL, KTERÝ
VYCHÁZÍ Z DUCHA, MÁ VĚTŠÍ CENU, NEŽ
PRAVDA POCHÁZEJÍCÍ Z MĚLKOSTI. KDO NIKDY
NETVRDIL NĚCO, CO JE V JISTÉM SMYSLU
NEPRAVDIVÉ, TEN SE NEHODÍ ZA VĚDECKÉHO
MYSLITELE.

RUDOLF STEINER

PŘEDMLUVA K ČESKÉMU VYDÁNÍ

Čtenáři se dostává do rukou rozšířené druhé vydání Angelologie v českém jazyce. Za čtyři roky, které uplynuly od jejího prvního vydání ve slovenštině, se obsahově podstatně prohloubila. Přibyly nové kapitoly, znění starých je doplněno a zpřesněno a kniha je rozdělena do dvou svazků. Do celkového obrazu dějin jsme věnovali řadu dalších kulturních fenoménů z různých historických období a geografických oblastí. V tomto vydání jsou zařazeny i kapitoly z dějin přírody, i když ještě zdaleka netvoří ucelený systém.

Prekvapující množství dokladů svědčí o tom, že inteligentní zákonitost se projevuje i tam, kde se dosud věřilo, že panuje chaos a slepá náhoda. Ve světových dějinách se střídají ve stejném časovém řádu tytéž archetypy jako ve velkém v evoluci přírody a v malém v životě jednotlivce. Životopis člověka, dějiny lidstva vcelku a dějiny Země podléhají jednomu zákonu a to je skutečnost fundamentálního významu. Jednotu světa, která byla pro zřecce minulosti předmětem kontemplativního nazírání, jsme zde znovuobjevili jako vědecký fakt.

Zvláštního významu nabyla naše spolupráce s průkopníkem slovenské chronobiologie Prof. MUDr. Miroslavem Mikuleckým, DrSc. Zpracovali jsme více než sto matematicko-statistických studií kulturních vln a potvrdili existenci synchronicit a rytmů v dějinách exaktními metodami inferenční statistiky. Výsledky jsme zveřejnili na vědeckých konferencích a v odborných časopisech. Fakt, že počítače identifikují pomocí frekvenční analýzy a Fourierových rozvoju v dějinách tytéž rytmy, jaké jsme předem předpověděli, umlčel skeptické hlasy, podle nichž rytmy v dějinách vidí jen nadšenci, kteří je tam chtějí vidět.^{Páleš 1-3, Páleš & Mikulecký 1-8}

Society of Integrated Sciences uděluje každoročně cenu Zdeňka Kleina za nejlepší transdisciplinární práci z neuroendokrinologie a lidské etologie. Za rok 2004 tuto cenu získal náš článek o periodické globální pubertě a 500-letém rytmu romantismu uveřejněný v *Neuroendocrinology letters*.^{Páleš & Mikulecký 5}

V říjnu 2002 se na Katedře všeobecných dějin Filosofické fakulty Univerzity Komenského konalo interdisciplinární kolokvium k Angelologii, kde přednesli své příspěvky religionisté, filozofové, historikové, psychologové a matematici. Oponenti dostali možnost přednést své dlouho slibované zničující argumenty proti Angelologii, ale vysvitlo, že žádné neexistují.^{Páleš 3}

Profesor Franz Halberg, ředitel Centra chronobiologie na Univerzitě v Minnesotě a jeden z kmotrů chronobiologie, se na náš podnět začal zabývat 500-letými rytmy a potvrdil jejich existenci v dějinách medicíny, dějepisectví, poezie a vojenských konfliktů. Rytmy přibližně stejné délky se mu podařilo identifikovat v letokruzích kalifornských sekvojí a v barevnosti stalagmitů podzemních jeskyní.^{Halberg, Holmgren, Nintcheu-Fata}

Několik studentů obhájilo v návaznosti na Angelologii diplomové práce.^{Jablonický, Moravčíková}

Lze říci, že Angelologie byla akceptována alespoň potud, že odhalila reálný fenomén, který si žádá nějaké vysvětlení. I když badatelé vycházející z materialistické tradice zatím vyvíjejí úsilí tím směrem, že hledají zdroj těchto synchronicit a rytmů ve výkyvech zemského magnetismu, cyklech sluneční činnosti, v neznámém kosmickém záření nebo v neviditelných

Bůh Otec jako Starzec dnů obklopený andělskými chóry. Řecká ilustrace z 12. stol.

magmatických proudech v zemských hlubinách. Angelologie se stala součástí vědeckého diskursu a nepochybně o tom, že důkladný výzkum nevyhnutelně povede k poznání, že jde o jev, který nelze vysvětlit žádnými dosud známými fyzikálními silami.

Angelologie je vědecký objev, který svou povahou nemůže neinterferovat s náboženskými představami člověka, podobně jako kdysi evoluční teorie. Na rozdíl od Darwinova objevu však s tradičním křesťanstvím nekoliduje, ale skvěle ho potvrzuje. Jeden exemplář knihy jsme proto věnovali papeži *Janu Pavlu II.* s průvodním dopisem, že ji lze využít k obnově vážnosti křesťanství. Přišel formální děkovný dopis od papežského nuncia, na obsah knihy však církev nereagovala. Oficiální postoj církevních institucí není vůbec žádný, ani kladný ani záporný, ačkoli někteří kněží čtou Angelologii soukromě. Církve, založené dnes již jen na autoritě a tradici, nejsou schopny reagovat na nové poznatky o duchovním světě, s nímž dávno ztratily vlastní spojení. Vyslaný zástupce bohoslovecké fakulty nakonec na kolokviu o Angelologii nepřednesl žádný příspěvek. Alespoň polemické porovnání s tradiční věroukou by věřícím mohlo přinést hluboce povzbuzující zážitek konvergence mezi vědou a vírou.

Uplynulé čtyři roky přispěly i k dalšímu vykrystalizování sofiologické metody bádání. Angelologie je konkrétním naplněním principů, jež ve všeobecné rovině vytyčil *Vladimír Solovjov* ve svých *Filosofických základech komplexního vědění*. Jakýkoli poznatek považujeme za celistvý pouze tehdy, když se v něm dostanou do souladu všechny tři roviny poznávání: intuitivně-mystická, logicko-filosofická a empiricko-vědecká. Uplatňujeme syntetickou metodu, která vyžaduje, aby duchovní princip odpozorovaný v jedné oblasti zůstal platný i po přenesení do jiných oblastí (například z lidské psychologie do chemie, z kunsthistorie do botaniky, ze sociologie do zoologie apod.). V angelologii přírody navazujeme na skvělá pozorování goetheanistické a antroposofické přírodovědy. Důsledně se však vyhýbáme pokusu překlenout mezery v poznání odvoláváním se na autoritu duchovního učitele a každé nadmyslové poznání prověřujeme i pomocí tvrdých empirických metod.

Angelologie prolamuje některé hluboce vžitě myšlenkové zvyky tak radikálně, že na mnoho lidí dosud působila jen jako Rorschachův test – jako nečitelný útvar, v němž každý vidí něco jiného podle své vlastní povahy. I ti, kteří ji zavrhovali, i ti, kteří ji chválili, ji málo chápali, protože ji nedokázali používat. Správně chápaná vede k rozvoji nové schopnosti imaginativní logiky, která je předstupněm sluneční jasnovidnosti. Kniha slouží především jako příklad, který má podnítit čtenáře ke cvičení a vlastním pokusům s touto novou schopností. Kdo si ji osvojí, má pocit, jako by se probudil z kolektivní hypnózy, z mentální sugesce, která ho do té doby činila slepým vůči skutečnostem jasným jako den.

Na podzim 2002 jsme začali se Školou angelologie, nejprve pro německy mluvící posluchače ve Vídni, a od podzimu 2004 i pro Čechy a Slováky na Slovensku. K nejpřesvědčivějším zážitkům žáků této školy patří ten okamžik, kdy poprvé dokáží čistě duchovním zrakem pozorovat obrazy z budoucnosti nebo z dávné minulosti, o níž nikdy předtím nečetli ani neslyšeli. Čtenář musí testovat míru svého pochopení právě na tom, zda to dokáže. Pokud to nedokáže, musí se ptát sám sebe, co dělá nesprávně.

Angelologie se podobá imaginativní matematice, v níž závěry vyplývají jeden ze druhého s určitou nevyhnutelností a výsledek se musí shodovat s ověřitelnou realitou. Pokud se neshoduje, někde nastala chyba. Čtenář

by měl o každém myšlenkovém kroku vědět, čím je opodstatněný, a zastavit se tam, kde mu to není jasné. Věřili, že jsou jednoduše neopodstatněné a mohly by znít i jakkoli jinak, podobá se takovému posluchači, který by na hodině matematiky ani nepostřehl, že jde o něco více než jen o kreslení, beletrii nebo nějaký svévolný náboženský systém či ideologii. Nejenže by tvrzením nerozuměl, ale ani by nevěděl, že bylo zapotřebí něčemu rozumět. Samozřejmě by potom nebyl schopen vyřešit žádnou matematickou úlohu. Takoví čtenáři Angelologie proto nejsou schopni Angelologii nijak použít.

Je potřebné si uvědomit, že sofiologická metoda je z principu exaktnější než dnes běžně zažitá vědecká metodologie. Kromě běžných kritérií vědeckosti vyžaduje splnit ještě další, přísnější požadavky a není jednostranná. Není v ní možná taková libovůle jako v současných akademických vědách, kde je každý poznatek zčásti výsledkem exaktních postupů a zčásti úplně svévolných předpokladů. Nejlepším důkazem toho jsou čerstvé poznatky, které jsme v prvním vydání vytyčili jako pravděpodobné, ačkoli v té době ještě nebyly známy, avšak mezitím se potvrdily. Například objev nejstaršího kruhového observatoria v Gosecku, vykopávky monumentálních staveb v jihoamerickém Carale, okolnosti zániku mayské říše. Na malbách v Teotihuacanu z venušského období není zobrazen ráj boha deště Tlaloca, ale – jak jsme očekávali – bohyně lásky a květin Xochiquetzal. Běžná věda není schopna dělat takovéto predikce, neboť každý badatel by předpověděl něco jiného, podle své osobní koncepce.

Každá otázka, na niž se nám podařilo dát odpověď v této knize, samozřejmě vyvolává řadu dalších otázek; výsledný obraz není bez protirečení a nachází se v neustálém vývoji. Tak je to dobře, protože jinak by čtenáře ani nepodněcoval k vlastnímu myšlení. Jen abstraktně vymyšlené teorie jsou bezrozporné a uzavřené. Zde se však zabýváme skutečným životem v celé jeho konkrétnosti a bohatství. Není to teorie podobná hodinovému strojkou poskládanému z konečného počtu součástí (mechanických pojmů), které se dají rozebrat a nic víc již neobsahují. Zde máme co do činění se skutečně živými duchovními bytostmi. Je dobrodružstvím poznávat je, je to jako dívat se do očí milované bytosti, jejíž tajemství mají tisíc významů a jsou bezedná.

Chceme poděkovat všem těm, kteří nadaci Sophia po jedno desetiletí nezištně podporovali, jakož i těm, kteří její podněty uvádějí do života v rámci svých profesí. Tvoří společenství, které vyjádřilo vůli vybudovat kulturu na vyšších, ušlechtlejších hodnotách a v sofiologii si vyvíjí tomu odpovídající nástroj světónázorové sebereflexe a poznávání. Nezapomínejme, že budoucí slovanská kultura se zrodí z toho, že lidem začne do denního vědomí prosívat první stupeň nadvědomí – vědomí andělů.

Bratislava, 20. srpna 2004

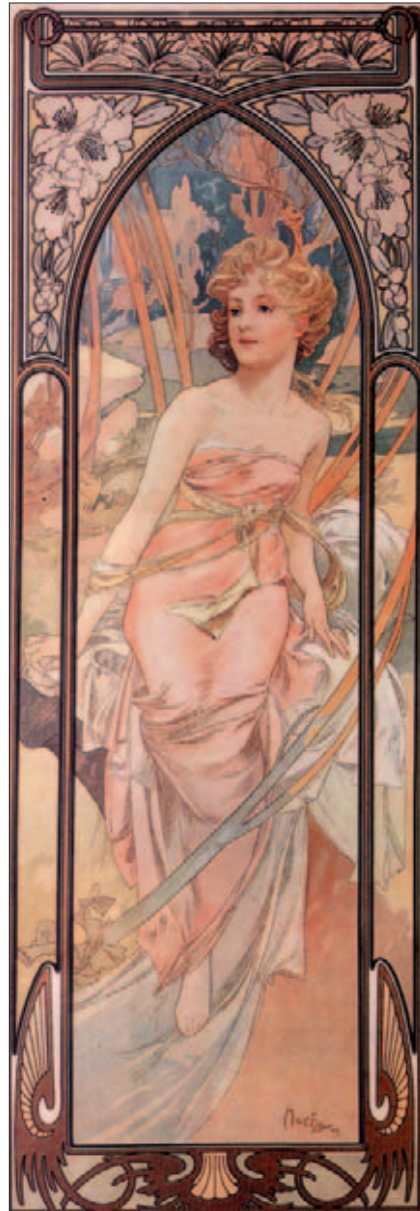
William Adolphe Bouguereau: *Andělská hudba*

VYTŘÍBENÍ ZJEVNÝCH PRAVD V ROZUMOVÉ
PRAVDY JE NAPROSTO NEZBYTNÉ, POKUD SE
TÍM MÁ POMOCI LIDSKÉMU POKOLENÍ.

GOTTHOLD EPHRAIM LESSING

KAPITOLA 2.

*Kvalitativní
struktura času*

Alfons Mucha: Denní doby. Probuzení jitra.

DUCH ČASU A DUCH MÍSTA

Člověk, který mnoho cestoval, může říci, že každé místo, každý kout země má svou zvláštní duševní atmosféru, zvláštní auru. Místo, na kterém se nacházíme, v nás vyvolává určitou náladu, vnuká nám určité myšlenky, vzpomínky, obrazy. Také lidé, kteří se na tom místě narodili a žijí tam, nebo se tam rádi zdržují, mají určitý temperament a svéráz. **Pro duševní zrak je každé místo jakoby zahaleno oblakem specifické duševní kvality, barvy.**

Podobně, kdybychom měli tu možnost cestovat v čase, když se v duchu přeneseme do jiných dob, to první, co pocítíme, je, že každá doba má svou vlastní, specifickou atmosféru, náladu. Jiného ducha doby. Lidé, kteří se do těchto dob narodili a žijí v nich, mají také něco společného: Evropa v době pozdní antiky měla zcela jinou atmosféru než gotická Evropa a ta zase zcela jinou než renesanční nebo osvěcenská Evropa anebo Evropa v době romantismu. Kdybychom se přenesli do doby Konfucia, Buddha, Zarathuštry a Sókrata – a potom do doby Harúna ar-Rašída a Karla Velikého, do doby čínských a římských císařů nebo do dob stěhování národů a hunských vpádů, všude bychom našli zcela odlišné duševní a myšlenkové prostředí. V každé době jsou lidé naladěni na jinou duševní vlnu; vnitřně žijí s určitými věcmi, které jsou pro ně důležité.

Stejně jako existuje něco, co starodávni lidé nazývali duchem místa (*genius loci*), existuje i duch doby nebo času (*genius temporis*).

Pro lidi ve starých časech bylo samozřejmostí, že něco takového jako duch místa není jen nějakou pojmovou abstrakcí místních poměrů, ale že je to něco bytostného. Něco, co samostatně žije a tká v atmosféře, co vstupuje s člověkem do dialogu, když na takové místo vstoupí. Prameny, stromy měly své víly. Lesy, hory, řeky – pro dřívější lidi to nebyla záležitost teorie, ale *zážitku*, určitých duševních dojmů, že všechno na zemi má svou nadřazenou duchovní moc. Vnímali mnohem intenzivněji, že na různých místech vystupují ze země síly, které ovlivňují lidskou duši odlišným způsobem; že každý kraj, země, různá místa na povrchu planety jsou spojeny s různými duchovními silami z kosmu. Souhrn těchto duchovních sil, spjatých s určitým místem, nebo konkrétní bytost, která byla s tím či oním místem spojena, nazývali duchem místa. Znalost o tom byla základem pro výběr vhodného místa pro stavbu svatyní a chrámů, nebo zakládání měst.

Podobně jako prostor, i čas lidé kdysi vnímali jako něco bytostného. Prožívali různé časové okamžiky, úseky roku, měsíce, dne – jako denní a noční doby, východy a západy Slunce, slunovraty, fáze Měsíce – jako spjaté s různými duchovními bytostmi a silami, které v těchto okamžicích působí. Každý čas, každá doba byla pro člověka spojena i s určitými vnitřními zážitky, dojmy, které k nim patřily. A znalost o tom tvořila opět základ pro rozvrh svátků; nalezneme ji v pozadí načasování náboženských, církevních obřadů i různých lidových obyčejů a zvyků.

KVALITATIVNÍ STRUKTURA ČASU

Pro dnešní fyziku jsou čas a prostor zcela abstraktními pojmy, zbavenými všech kvalit, vyprázdněnými od jakéhokoli morálního obsahu. Čas je naprosto jednoduchý; jedna doba je stejná jako druhá a jako všechny ostatní. Prostor je naprosto symetrický: vpravo a vlevo, nahoru a dolů, dopředu

a dozadu, je pro fyzika totéž. Stará řečtina měla ještě dva různé výrazy pro čas: *chronos* a *kairos*. První z nich vyjadřoval čistě kvantitativní rovnoměrné plynutí času, druhý *kvalitu* časového okamžiku.

Starověký člověk spojoval prostor, nebeské směry, světové strany, přední, zadní, pravou anebo levou stranu těla s vyhraněnými kvalitami. Viděl je proudchnuté proudícími silami asi tak, jako například zemský magnetismus proniká vše siločarami, které mají svou polaritu, kladnou a zápornou. **Starověký člověk trval na tom, že i čas má svou kvalitu, svou kvalitativní strukturu.**

Nejnámějším příkladem toho je báje o zlatém, stříbrném, měděném a železném věku, jak ji nacházíme u Hésioda – ale také u Indů, kde se tyto věky nazývají *krta-*, *tréta-*, *dvápara-* a *kali-juga*. Mýty o světových věcích nacházíme v různých obměnách u Peruánců, Mayů, Sumerů a dalších národů po celém světě. Vždy jsou vnímány jako něco bytostného. Například *aióny* gnostiků jsou vlastně bytostí, které vytvářejí kosmologické etapy, věky. Zlatému věku vládne Kronos; stříbrnému Zeus; u Aztéků je vládcem druhého světového věku Quetzalcoatl atd.

Předešleme hned na začátku, že existují dva druhy koncepcí času: lineární a cyklické.

S lineárním pojetím času se setkáváme v iránském zoroastrismu, judaismu a křesťanství. Zoroastrická chronologie shrnuje dějiny do dvanácti tisíc let (přičemž „tisíc“ je třeba chápat i jako zástupný symbol za mnohem větší období), které začínají čistě duchovním stavem, pokračují zápletkou se zlem a hmotou a končí opět zduchovněním lidstva a znovunastolením spravedlnosti. Biblické dějiny, od Genesis po Apokalypsu, se odvíjejí mezi dvěma obrazy: Edenem, rajskou zahradou na začátku a Novým Jeruzalémem, Novou Zemí na konci. Také židovské dějiny jsou zaměřeny na očekávání zaslíbené finální události: příchodu Mesiáše, mesiášského věku, v němž budou napraveny všechny křivdy.

Mezi křesťanskými církevními otci zformuloval sv. Augustin koncepci sedmi věků, připodobněných k sedmi dnům stvoření. Na Augustina potom navázali Orosius, Beda Ctihodný, Scotus Eriugena, Bossuet. Joachim de Fiore rozdělil dějiny do tří velkých období, přiřazených osobám sv. Trojice. Čas patriarchů je věkem Otce; ve věku Syna přichází Ježíš; a věk sv. Ducha je ten, jemuž lidstvo kráčí vstříc. První byl věkem poslušnosti, podřízenosti ze strachu; druhý věkem víry; až třetí má být věkem svobodného činu z lásky a poznání.

S cyklickým pojetím času se setkáváme na celém světě; téměř bez výjimky u všech přírodních kultur, ale i u řeckých filosofů, v Římě zejména u stoiků, u nichž tvořilo důležitou součást jejich filosofie, a nechybí ani v křesťanství: „*Albert Veliký, Tomáš Akvinský, Roger Bacon, Dante a celá řada dalších věřili, že cykly a periodicity světových dějin se řídí astrálním (hvězdným) vlivem*“.⁵ Eliade Jan Zlatoústý, Pierre Abélard, Hugo od sv. Viktora, Bernardus Silvestris, Robert Grosseteste, Siger z Brabantu, Petrus de Abano, William Ockham – všichni sdíleli toto přesvědčení.

Dokonale propracovaný systém chronokratorů (vládců času) měli Babylóňané, Indové, Číňané i Mayové: „*Lidské bytosti přebývaly v čase nebo cyklu času, který vytvářeli bohové na povrchu země... lidský čas a prostor byl naplněn posvátnými silami... každá hodina a den ročního času se stýká s určitými silami času bohů a mýtů... cykly různých dimenzí (se kombinovaly) tak, že každý okamžik odehrávající se v lidském čase se stal místem setkání různorodých božských sil... To činilo každý okamžik na zemi složitou kombinací různých vlivů, které přicházely z nebes, nebo vystupovaly z podsvětí*“.⁶ Carrasco, Austín

Alfons Mucha: Denní doby. Náherna dne.

ČAS NENÍ STROJ, V NĚMŽ SE PŘESYPÁ PÍSEK,
ALE ŽNEC, KTERÝ VÁŽE SVŮJ SNOP.

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

Alfons Mucha: Denní doby. Snění večera.

V indickém učení o světových periodách má matematická stavba času impozantní hierarchii. Trvání světa se odehrává cyklicky: čtyři věky (juga) tvoří jeden velevěk (mahájuga). Po uplynutí každé mahájogy se hmotný vesmír rozkládá (laja), je stažen zpět do vyšších sfér a potom se utváří znovu. 71 mahájug tvoří manvantaru. Tisíc velevěků tvoří supervelevěk (kalpa), též nazývaný Brahmův den. Na konci každého Brahmova dne velké rozplynutí (pralaja) zachvacuje kromě vesmíru i nižší božstva a následuje stejně dlouhá Brahmova noc. Na začátku dalšího Brahmova dne je znovustvořen nový vesmír. Sto takových Brahmových dní a nocí (nebo let) tvoří život jednoho Brahmny, který sám nakonec zanikne ve velkém rozplynutí (mahá-pralaja). Potom se zrodí nový Brahma a nastane zcela nové stvoření.

Indové rozpracovali časové tkanivo vesmíru od kosmických velevěků až po nekonečně drobné veličiny. Na jedné straně Brahmův den, dlouhý jako celý geologický věk Země – na druhé straně mikroskopické měřítko jednoho *ghara*, což je časový úsek 24 minut, nebo jedné *vighatí* (24 vteřin), odpovídající šesti obloukovým minutám denního pohybu na nebeské klenbě. Každou hodinu, každou minutu proudily prostorem kosmické síly různých kvalit (tattva), které se periodicky střídaly. Život starého Inda byl s těmito silami spjat do té míry, že nepodnikl nic závažnějšího v čase, který na to nebyl vhodný, který nepředpovídaly šástry a který nebyl pod ochranou příslušného božstva nakloněného dané činnosti.

PŮVOD CYKlickÝCH KONCEPCÍ ČASU

Současní religionisté se vesměs domnívají, že myšlenka periodického střídání věků vznikla spekulací na základě analogie se střídáním dne a noci, měsíčních fází, ročních období a periodického vzniku a zániku v rostlinné říši: „*Cyklická teorie věků byla založena na víře, že – analogicky ke dni a noci, fázím měsíce a věčnému koloběhu ročních období – prochází i vesmír samotný stále se opakujícími cykly... střídání dne a noci, zimy a léta, koloběh hvězd, pravidelné přeměny života a smrti v přírodě vyústily do koncepce střídání věků*“.^{Hastings}

Naprostá většina známých religionistů a filosofů, pokud ne všichni, se vysloveně shoduje, nebo alespoň mlčky předpokládá, že dávnověký člověk si periodické střídání věků *vymyslel*. Hovoří o něm tak, jako kdyby bylo jen výsledkem snahy uspokojit určitou psychologickou potřebu archaického člověka – po bezpečí nebo valorizaci vlastní hodnoty v kosmu; pro psychologickou kompenzaci zklamání; zkrátka jako kdyby tu jen přání bylo otcem myšlenky.

Karl Popper například kritizuje Platóna za jeho cyklickou koncepci dějin a vůbec za jeho teorii nebeských idejí a domnívá se, že si je Platón vymyslel jen proto, že se mu hodily pro zdůvodnění jeho politického programu. Předpokládá, že jsou jen výsledkem myšlenkové spekulace, a proto jako protiváhu a vyvrácení stačí proti nim postavit opět jen intelektuální spekulace jiného druhu.

Také Mírcea Eliade zkoumá všechny cyklické koncepce času jen z hlediska toho, jak „*odpovídaly hluboké potřebě archaického člověka*“, jak ho dokázaly „*utěšit*“, jak mu pomáhaly „*snášet dějiny*“ – a ne z hlediska toho, zda jsou pravdivé.^{Eliade 5} *Automaticky se předpokládá, že jsou nepravdivé, protože odporují ve vědeckých kruzích převládající materialistické představě o vesmíru a to je důvod, proč ani nestojí za námahu, aby byly vážně zkoumány. Nikdo z religionistů a filosofů, kteří to zpochybňují, nepodnikl žádný vážný*

pokus prozkoumat, zda čas *ve skutečnosti*, tedy *de facto*, má nebo nemá nějaký cyklický rozměr. Všechny dosavadní námitky jsou založeny jen na před-sudku nebo teoreticko-spekulativních argumentech.

Periodická kvalita času nebyla u archaického člověka výsledkem teoreticko-spekulativního myšlení, ale věci bezprostředního zážitku, vjemu. Lidé jednoduše viděli, vnímali, že různé doby mají různou atmosféru. Nepochopení této skutečnosti je zdrojem celkového nepochopení a mylného hodnocení starých kultur vůbec. Jestliže například někteří filosofové, jako Sókratés a další, přirovnávají určité cyklické zákonitosti v životě člověka ke střídání dne a noci – není tato analogie *zdrojem, původem* jejich tvrzení, ale jen *dokreslením a pojmovým uchopením* poznatku, který pochází z ještě mnohem starších dob, kdy se nedokazoval a ani se o něm nespekulovalo, protože byl věcí zkušenostní zřejmostí. Současný religionista vychází z apriorní materialistické koncepce, že žádné duchovní síly ani bytosti neexistují, a z *toho* potom zpětně vyvozuje, že archaický člověk „spekuloval“.

Jak velké předsudky panují v tomto směru ve vědecké obci, ukázala třicetiletá kontraverze kolem „*Marsova efektu*“, který byl objeven v roce 1955.^{Páles 7} Vědecká obec se třicet let zdráhala akceptovat jednoduchou faktickou zřejmost, že statisticky významný počet olympijských šampionů se narodil v době, kdy Mars vycházel na obzoru nebo kulminoval v nadhlavníku. V roce 1975 sto devadesát tři „*popředních vědců*“, mezi nimiž bylo devatenáct nositelů Nobelovy ceny, podepsalo prohlášení, že je „*nemyslitelné*“, aby Mars mohl působit jakýmkoli způsobem na psychickou strukturu osobnosti. Ani jeden z nich nepovažoval za potřebné *přesvědčit se*, zda to tak *ve skutečnosti* je nebo ne.

O „*Marsově efektu*“ se pochybovalo – a stále pochybuje – apriorně; navzdory tomu, že důkazy v jeho prospěch byly podrobeny testům a splňují mnohem přísnější kritéria než v některých jiných vědách, kde se i o méně podložených – ale „*očekávaných*“ – jevech nijak nepochybuje. V tomto případě, který zdaleka není jediný, se však ukázalo, že to byli vědci, kteří nevědecky „*spekulovali*“ – a pravdu měla 2500 let stará babylónská tabulka: „*Pokud se dítě narodí, když vychází Mars, bude mít ohnivou povahu...*“.^{Gauquelin}

Nebudme tedy předpoklati a prozkoumejme nezaujatě dvě cyklické koncepce času, které patří k západní duchovní tradici: tzv. *saturnský rok* a tzv. *platonský rok*.

OPAT TRITHEMIUS

„*Slavný císaři! Je názorem mnoha osobností starých časů, že tento stvořený svět je z vůle Nejvyšší Inteligence (kterou je Bůh) uspořádán a usměřován druhotnými inteligencemi... mezi nimi sedmi duchy, kteří jsou ustanoveni vládci sedmi planet... ze kterých, od počátku nebe a země, každý vládne světu 354 let a 4 měsíce po pořádku*“.^{Trithemius}

Těmito slovy uvádí v roce 1508 Johannes Trithemius, opat kláštera ve Sponheimu, své pojednání „*O sedmi druhotných příčinách aneb inteligencích, které řídí oběhy nebeských sfér podle Boží vůle*“, věnované císaři Maximiliánovi. Kdo byl tento Johannes Trithemius, o němž se říkalo, že dokáže rozmlouvat s anděly a posílat po nich zprávy? Tento vynikající vzdělanec byl učitelem dvou nejvýznamnějších interpretů a praktiků evropského magického a léčitelského umění 16. století – Cornelia Agrippy z Nettesheimu a Theophrasta Bombasta von Hohenheim, zvaného Paracelsus. Za sponheimského opata ho jmenovali v neuvěřitelně mladém věku – bylo mu pouhých 23 let.

Alfons Mucha: Denní doby. Odpočinek klidné noci.

Císař Maximilián I. (1459-1519).

Johannes Trithemius (1462-1516).

SEDM ARCHANDĚLŮ

Co učil opat Trithemius? Podle Trithemia **sedm archandělských inteligencí, které jsou vládnoucími duchy planetárních sfér, se v pořadí – Orifiel, Anael, Zachariel, Rafael, Samael, Gabriel, Michael – cyklicky střídá jako duchové času.** Každý z nich vládne 354 let a 4 měsíce, potom odezdá žezlo následujícímu. Znovu se tentýž archanděl dostane k vládě po 2480 letech.

Podobně jako v pohádce „O dvanácti měsíčkách“, dvanáct měsíčků sedělo na špalcích v kruhu kolem ohně a ten, který seděl na nejvyšším špalku, byl vládnoucím měsícem. Když uplynul měsíc, všichni si poposedli o jedno místo a další zaujal místo na nejvyšším špalku.

Tato nauka o periodickém střídání archandělů je velmi stará a Trithemius přiznává, že pouze předkládá materiál získaný ze starých pramenů Petrem Abanem, učencem z 13. století. Abano tento materiál získal z pramenů, které je možné vysledovat až ke gnostikům.^{Ovason}

Trithemius – podle toho, co říká – psal svou práci na sklonku jednoho věku; na prahu samaelského a gabrielského období. V posledních řádcích své rozpravy píše: „*Gabriel, anděl Měsíce, obdrží správu nad světem čtvrtého července léta Páně 1525 a bude usměřňovat svět 354 let a 4 měsíce, až do roku Pána Krista 1879, jedenáctého měsíce. Předpovídání budoucích událostí si vyžaduje pro roctví.*“^{Trithemius} Pokud toto datum vezmeme jako výchozí bod a odpočítáváme po 354 letech a 4 měsících nazpět do minulosti, dostaneme období vlád jednotlivých archandělů, která jsou uvedena v tabulce na konci kapitoly. Vyjde nám, že například duchem současného období, ve kterém žijeme, je Michael a že tento archanděl naposledy vládl v letech 600-246 př. Kr.; před ním Gabriel v letech 955-600 př. Kr. atd.

Jsou tyto časové údaje pravdivé? Dokážeme na to přijít? Je na tomto učení něco pravdy?

Trithemiova útlá knížka má jen patnáct stran a neobsahuje žádné důkazy, žádná vysvětlení; jen několik příkladů historických nebo bájných událostí a postav ke každé periodě. Trithemius jednoduše jen konstatuje, že každých 354 let vládne jiný archanděl; že je to jednoduše tak. Koncem středověku ještě nikdo nepociťoval potřebu to dále vysvětlovat nebo dokazovat. Lidé tyto věci přijímali jako samozřejmost. Intuitivně cítili nebo věřili, že je to tak: duchové času vládnou dobám.

Avšak jaký postoj k tomu může zaujmout člověk dnes? Lidé ztratili své intuitivní propojení s vesmírem a potřebují všemu rozumět svým rozumem, všechno vědecky dokázat. Kdo byl Johannes Trithemius? Pověřčivý opat, který nevěděl, co říká, nebo zasvěcenec, mudrc?

Na Trithemiovu práci se zapomnělo, zapomněla na ni sama církev. Rudolf Steiner byl jedním z mála, kteří na ni opět upoutali pozornost. I když se dnes takovéto spisy dostanou na světlo denní, nikdo jim nerozumí: ani historik, ani kněz, ani religionista, ani filosof. Označí se to za „předvědecké stadium myšlení“ a odhodí mezi pověřčivé haraburdí. Stává se však taková věc nepravdivou jen proto, že *my* jí nedokážeme porozumět, že je *pro nás* matoucí? Lze snad dokázat, že se v dějinách pravidelně *nestřídaly* určité duchovní vlivy? Lze Trithemiovu tezi vyvrátit? Anebo: lze ji potvrdit? Je možné dokázat, že se takové pravidelné vlivy objevovaly?

Vynaložme tu námahu a prozkoumejme jednou samostatně, bez předpokládání, zda opat Trithemius měl nebo neměl pravdu! Budeme zkou-

mat, zda se v tom-kterém období skutečně projevoval nebo neprojevoval duchovní vliv archanděla, který měl tehdy vládnout. Potřebujeme k tomu dvě věci: na jedné straně podrobný přehled o událostech, historických i prehistorických, jak se odehrály za posledních deset či patnáct tisíc let. Ten nám poskytnou historická věda a archeologie.

Na druhé straně musíme porovnat charakter těchto událostí s charakterem jednotlivých archandělů. Jak? Vyžadovalo by to od nás vystoupit na stupeň inspirovaného vědomí, abychom tyto archandělské bytosti viděli před naším duchovním zrakem jako živé: jaké jsou, jaké mají specifické kvality, co je charakteristické pro jejich působení. Protože nemůžeme u čtenáře očekávat plně rozvinutou sluneční jasnovidnost, schopnost nadmyslového vnímání, ale na druhé straně nechceme požadovat ani slepou víru, pomůžeme si jinak. Pomůžeme si tím, že před tisíciletími, když ještě lidé běžně neměli intelektuální formu vědomí, ale namísto toho určitý druh jasnocitného, obrazného vědomí, dokázali vnímat tyto bytosti, prožívali různým způsobem jejich přítomnost i to, jak zasahovaly do jejich života – a tyto zážitky našich předků se nám zachovaly v bohaté tradici, v tradicích náboženství, mytologiích, ságách různých národů. V tradici se nám zachovaly popisy duchovních bytostí, které nás zajímají. Když tyto kusy střípky spojíme s naším dnešním, živým poznáním, hned uvidíme, jak se najednou stanou srozumitelnými, jak začnou dávat smysl a navzájem se doplňovat.

Potom budeme moci znovu poznat a pocítit tu nefalšovanou úctu, úžas a obdiv, jaký dnes už lidé necítí, ale jaký naši dávní předkové prožívali ve vztahu k těmto vznešeným, mocným duchovním bytostem, které řídí oběhy nebeských sfér.

SATURN, PÁN ČASU

Lze si položit také následující otázku: proč právě 354 let a 4 měsíce? Proč se archandělé střídají právě v takových intervalech?

Číselné souvislosti za tímto děním začínáme tušit, když uskutečnime následující pozorování: Mezi oběžnými dobami Měsíce a Saturnu existuje pozoruhodná číselná shoda. Měsíc oběhne kolem Země za 29½ dne, Saturn kolem Slunce za 29½ roku. Saturnu trvá přesně 354 let, než oběhne kolem Slunce dvanáctkrát. **Jako dvanáct měsíců naplňuje jeden sluneční rok, tak dvanáct „saturnských měsíců“ tvoří něco jako „saturnský rok“.**

Saturn, Kronos (řec. *chronos* = čas), je pán času. Na starých rytinách je zobrazován jako starý muž s přesýpacími hodinami. Nebo jako smrt se srpem, která vyměřuje všemu čas. Současná religionistika se domnívá, že lidé začali Saturnovi připisovat funkci vládce času snad jen na základě náhodné zvukové shody slov *Kronos-Chronos*.^{Zamarovský 1} Ne! **Úkolem Saturnu je skutečně kontrola časových rytmů ve sluneční soustavě.**

Dnešní Saturn je reliktem dávného vývojového stadia naší sluneční soustavy, která se v duchovní vědě nazývá Starý Saturn. Jedná se o prvopočáteční vývojové stadium, v němž byla ještě látka Slunce a planet včetně Saturnu smíšená. Archeové, prapočátky (řec. *arché* = počátek), hierarchické bytosti, jejichž působením vzniká to, co vnímáme jako čas, sehrály kdysi na Starém Saturnu významnou roli. Se vznikem Saturnu vstoupila sluneční soustava do času. Křesťanská angelologie a pohanská mytologie se zde vzájemně potvrzují.

Protože nebeská tělesa jsou vlastně něco jako vnější sraženiny, zhmotněné působení duchovních bytostí, zůstalo nám v oběžných dobách nebes-

Sedm archandělů představuje sedm Trithemiových cyklických věků.

Průvod babylónského sedmibožství: Šamaš, Ištar, Šin, Marduk, Nabú, Nimurta, Nergal. 2. tisíciletí př. Kr.

Saturn, pán času.

Galaxie M 31 v Andromedě.

kých těles dodnes něco jako viditelná připomínka, otisk rytmů činnosti těch či oněch duchovních bytostí, jejichž působením tato nebeská tělesa vznikla a které ani nadále vnitřně nepřestaly působit (viz také Měsíc a délka ženského cyklu aj.).

Génius lidové slovesnosti věděl něco o tom, že existují duchové oběžných dob, a tak se nám o tom zachovaly zprávy v tak překrásně obrazné podobě, jako je tomu v pohádce „O dvanácti měsíčkách“.

MAGNUS ANNUS NEBOLI VELKÝ ROK

Druhá cyklická koncepce času, kterou budeme zkoumat, je tzv. *velký rok* neboli *magnus annus*, jak ho nazývali Římané. Vzhledem ke zmínce v Platónově Timaiovi (39D) se také někdy nazývá *platónským rokem*.

Koncepce velkého roku pochází ze starého Babylónu. Do řecké filosofie vstupuje spolu s Hérakleitem. Ve 3. století př. Kr. zpouzarizoval babylónskou myšlenku velkého roku Beróssos v takové podobě, v jaké se potom rozšířila po celém helénském světě. Dominantní se stala v Zenónově myšlení a v celé stoické kosmologii.

Pojem velkého roku je spjatý s tzv. *precesním pohybem* zemské osy. Země kromě toho, že se denně točí kolem vlastní osy a oběhne jednou za rok kolem Slunce, vykonává i další pohyby. Jedním z nich je *precese*, při níž zemská osa pomalu opisuje plášť kužele s periodou 25 725 let. Jiným pohybem je *nutace* s periodou 18,7 let. V důsledku *precese* se body rovnodennosti (jarní a podzimní) pomalu posouvají tak, že za 2144 let se posunou o jednu dvanáctinu nebeské klenby, tedy o třicet obloukových stupňů nebo jedno znamení zvěrokruhu.

V dřívějších dobách lidé ještě chápali, že vše v přírodě má i svůj morální význam. Že za přírodními silami, živly, veškerým děním, i za pohyby nebeských těles, stojí duchovní bytosti. Aristotelés se tak pokusil prozkoumat počet různých duchovních bytostí na základě počtu rozličných pohybů nebeských těles. Ve středověku byl potom tento Aristotelův postup poopraven Tomášem Akvinským v tom smyslu, že počet duchovních bytostí je větší než počet různých pohybů na nebeské klenbě, protože existují i duchovní bytosti, které nejsou spojeny s nebeskými tělesy.^{Akvinský 3}

Precesní pohyb je spjat se sférou stálic; tedy s těmi bytostmi, které se v křesťanské ezoterice nazývají *cherubíni*. Cherubíni vytvářejí sféru hvězd, kterou ve středověku nazývali také sférou *stálic*, protože pohyby a změny na ní jsou tak mohutné a pomalé, že tvoří vzhledem k dění uvnitř sluneční soustavy a na Zemi téměř nehybné pozadí. Dvanáct znamení je dvanáct cherubínů, nejvznešenějších bytostí jednoho z nejvyšších andělských chórů. Avšak nejvyšší, první ze tří nebeských hierarchií, k níž patří cherubíni, se zrcadlí také uvnitř nejnižší hierarchie (která je rovněž trojčlenná), a to v prvním a nejvyšším z jejích tří chórů, kterým jsou archeové. Proto se ve sféře archeů také v malém zrcadlí sféra stálic.

Archeové, tedy prapočátky neboli andělská knížata, jsou bytosti, které jsou již bezprostředně spjaty s lidskou sférou, s děním na Zemi. Působí ve světodějinném dění jako vlastní *duchové času*, inspirující velká kulturní období, velké vývojové etapy, stupně v historickém vývoji lidstva. To bylo známo jak v křesťanství, tak v předkřesťanských kulturách: **velcí duchové času, jimiž jsou archeové, se vystřídají zhruba každých 2160 let.**

Plejády v souhvězdí Býka.

Sumerové a Babylóňané proto měnili každých 2160 let svůj kalendář. A pojmenovávali každý věk, každý nový platónský měsíc podle duchovní bytosti, andělského knížete, který v té době vládl. Léta přibližně mezi 5000-2800 př. Kr. počítali Babylóňané za věk Blíženců: „*Počítání kalendáře bylo změněno kolem roku 2800 př. n. l., na základě precese... bylo přizpůsobeno tak, že ve zvěrokruhu po znamení Blíženců následovalo znamení Býka*“.^{Hastings}

Můžeme se tedy domnívat, že zde starosumerští kněží někdy na prahu 3. tisíciletí př. Kr. změnili kalendář na základě chronologie předávané z ještě starších dob, z dob před začátkem dějin, z doby před rokem 3000 př. Kr., a že tyto údaje byly tehdy ještě získány ne rozumově, pomocí výpočtů, ale na základě starého jasnocitu, nadsmyslového vnímání duchovních sil působících v atmosféře doby. V průběhu našeho bádání si právě provedeme, zda je tomu tak.

Následující výměna kalendáře, na přelomu věku Býka a Berana, kterou v Mezopotámii učinili o dva tisíce let později, nám pomůže babylónskou chronologii ještě upřesnit: „*Uznání faktu, že kalendář musí být nyní upraven podle Berana... dává jinak bezvýznamnému králi Nabonassarovi (Nabú-násirovi, 747-734) zvláštní význam. Sestavitelé kalendáře v jeho době začali datovat od Nabonassara nový věk... To je důvod, proč babylónská chronologie, obsažená v rozsáhlých nápisech, začínala Nabonassarem*“.^{Hastings} Synkellos píše, že Nabú-násir (zřejmě jen symbolicky) rozbil staré tabulky na znamení toho, že začíná nová doba.

Počítejme tedy začátek věku Berana od nástupu Nabú-násira k vládě v roce 747 př. Kr. Pokud potom počítáme 2160 let směrem dozadu i dopředu, dostaneme tato čísla:

5067 – 2907 př. Kr.	věk Blíženců
2907 – 747 př. Kr.	věk Býka
747 př. Kr. – 1413 po Kr.	věk Berana
1413 – 3573 po Kr.	věk Ryb

720-LETÍ A 72-LETÍ DUCHOVÉ ČASU

2160-letí duchové času jsou tedy andělská knížata, z nichž každý ovládá tak dlouhý časový úsek, za který se nebeská klenba otočí o jednu dvanáctinu celého kruhu. Dvanáct knížat tvoří plný kruh. S nimi však na každém menším dílku nebeské klenby spoluvládnu další bytosti.

Naši dávní předkové byli daleko od toho, aby si představovali nebeskou klenbu suchopárně jako jednolitou, abstraktní síť matematických souřadnic nebo jako mrtvé dálavy prázdného kosmického prostoru. Nebeská klenba byla pro ně plná překrásných nebeských bytostí; *sestávala* z bytostí a tyto bytosti ji *vytvářely* tím, jak se vzájemně nesly, jedna druhou.

Jestliže starověký babylónský, čínský nebo indický astrolog rozdělil nebeskou klenbu na 360 obloukových stupňů, nebylo to jen proto, že s číslem 360 se dobře manipuluje, protože má mnoho dělitelů, nebo že by ji snad mohl rozdělit i na libovolný jiný počet dílů – ale proto, že byl přesvědčen, že na nebeské klenbě stojí skutečně 360 bytostí, každá jedinečná, každá ztělesňující dokonalý pravzor nějaké ctnosti. A krásy, které se řinou z náručí všech těchto bytostí, se slévají jako v ohnisku v srdci člověka.

Celá nebeská klenba, každé znamení, každý obloukový stupeň, ba i každá oblouková minuta a sekunda jsou vytvářeny a udržovány celou armá-

NEBESA VYPRÁVĚJÍ SLÁVU SILNÉHO BOHA A
DÍLO JEHO RUKOU OZNAMUJE OBLOHA.

ŽALM 19:2

Zvěrokruh z Dendery, asi 1. století př. Kr.

Devět andělských chórů. Kupole baptisteria ve Florencii, 1225.

Devět andělských chórů a jejich charakteristické činnosti. Kupole v katedrále sv. Marka, Benátky, 13. stol.

dou andělských bytostí, jak to překrásně vyjadřuje například židovská kabala: „Podle tradice zde (ve světě jecira) byly utvořeny souhvězdí zvěrokruhu, světla i planety. V jeciratické rovině tohoto nebeského zástupu dostává každé znamení zvěrokruhu třicet armád menších andělů, jednu pro každý stupeň, a každá má třicet táborů, jeden pro každé dvě minuty jednoho stupně. V každém táboře je navíc třicet legií podandělů, jedna pro každé dvě sekundy minuty, a třicet kohort s třiceti rotami andělů v každé kohortě, které mají udržovat oblouky a menší dílky nebeského schématu“.^{Halevi}

Všechny tyto bytosti se nacházejí v nejrozmanitějších vzájemných vztazích a propojeních, působí v souhlasném nebo protikladném smyslu, zrcadlí se proměněné jedny v druhé. Jazykem současné matematiky bychom řekli, že zvěrokruh je dokonalý a nádherný geometrický útvar, který má povahu *fraktálu*; protože jednotlivé jeho části a podčásti se znovu zrcadlí v něm samém ve stále menších a menších rozměrech až po nekonečně malé a jemné struktury.

Tak například andělský chór znamení Vodnáře úzce spolupracuje s bytostmi na 10° - 20° Vah, s nimiž je spojen, a bytosti Vah mají zase něco jako své „vyslanectví“ na 21° - 30° Vodnáře. **S každým andělským knížetem spolupůsobí ve druhém a třetím dekanu** (t.j. desetistupňovém úseku) **každého znamení jako spoluvládci knížata obou zbývajících znamení, která patří ke stejnému živlu.** Tedy například s andělským knížetem Berana spoluvládne mezi 11° - 20° Berana ještě andělský kníže Lva a mezi 21° - 30° Berana andělský kníže Střelce. Na druhém a třetím dekanu Býka se podílejí Panna a Kozoroh, v Blížencích Váhy a Vodnář, v Rakovi Škorpión s Rybami.

Jinak řečeno, v Beranovi, jehož *planetárním* vládcem je Mars, spoluvládne ve druhém a třetím dekanu Slunce a Jupiter (jako planetární vládci Lva a Střelce); v Býkovi vedle Venuše Merkur se Saturnem atd. Trithemiův žák, Agrippa z Nettesheimu, takto popsal tyto chronokraty jednotlivých dekanů zvěrokruhu, odvolává se přitom na starou babylónskou astrologii. Špárek¹ 36 božstev, která ovládají 36 dekanů (desetistupňových úseků) nebeské klenby, nacházíme na egyptských malbách už z roku 2150 př. Kr., nejznámější z nich je v Denderě.^{Powell}

S odvoláním na středověké klasiky můžeme uvést i planetární vládce jednotlivých stupňů zvěrokruhu. **Každému obloukovému stupni zvěrokruhu vládne jedna planeta;** přičemž prvnímu stupni každého znamení vládne ta, která je vládcem celého znamení. Následujícím stupňům vládne další planety cyklicky tak, že každému dalšímu vládne planeta o jednu sféru níže, směrem dolů až po Měsíc; a potom opět od Saturnu přes Jupiter, Mars, Slunce, Venuši, Merkur až po Měsíc – a tak až do konce znamení. První stupeň následujícího znamení ovládá opět vládce tohoto znamení. Tedy například prvních deset stupňů Berana ovládají: Mars, Slunce, Venuše, Merkur, Měsíc, Saturn, Jupiter, Mars, Slunce, Venuše.^{Kefer}

Můžeme tedy sestavit celkový obraz takto: Přibližně 25 920 let trvá, než jarní bod opíše na obloze celý kruh (360°). Tento čas naplňuje jeden *platónský rok*. Za 2160 let – *platónský měsíc* – opíše jednu dvanáctinu kruhu (30°). **Každému platónskému měsíci vládne jiná bytost z andělského chóru knížat.** Opsat 36-tinu kruhu (10°) trvá jarnímu bodu 720 let. I těmto obdobím vládne knížata.

354-letým obdobím, která nejsou odvozena ze sféry stálic, ale ze sféry planet, **vládnou archandělé.** Bytosti z tohoto chóru plní normálně jiné úkoly, například jako duchové národů; každých 354 let je však jedna z nich

povýšena do funkce ducha času, do role knížete. 354-letý rytmus je na přesném pohybu nezávislý.

O jednu 360-tinu kruhu, tedy o jeden obloukový stupeň (1°), se jarní bod posune za 72 let (*platónský den*). Můžeme se na to dívat tak, že **každému platónskému dni vládne jeden anděl;** jelikož 72 let je přibližně délka jednoho lidského života a andělé jsou strážní duchové lidí. Tento anděl však nepůsobí jen jako strážný duch jednoho člověka, ba ani pouze jednoho národa; ale spoluinspiruje celou dobu, je tedy povýšen na určitou dobu do role ducha času, která jinak vnitřně náleží hodnosti knížete.

Nakonec sérii sedmi platónských dní, během níž se vystřídá všech sedm planetárních andělů od Saturnu po Měsíc, jako u dní v týdnu, označme jako *platónský týden* (504 let):

72 let	platónský den	andělé
354 let	saturnský rok	archandělé
504 let = 7 x 72	platónský týden	
720 let = 10 x 72		knížata
2160 let = 30 x 72	platónský měsíc	knížata
25 920 let = 12 x 2160	platónský rok	

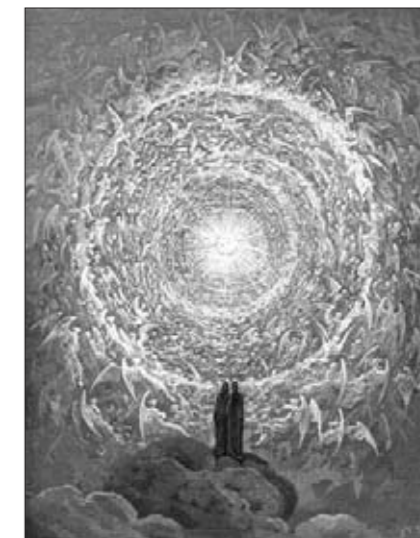
UPŘESNĚNÍ ASTRONOMICKÝCH PERIOD

Johannes Trithemius uvádí jako období vlády jednoho archanděla časový úsek 354 let a 4 měsíce (354,33 let). Dvanáctinásobek oběžné doby Saturnu však vyplňuje jen 353 let a 6 měsíců (12 x 29,46 = 353,52). Ponechme zatím nerozhodnuté, zda je rozdíl mezi těmito dvěma rytmy záměrný, protože je výsledkem pozorování, anebo je jen výsledkem neznalosti přesné oběžné doby Saturnu. Pro účel našeho zkoumání je odchylka mezi těmito dvěma rytmy zanedbatelná. Když postupujeme směrem do minulosti až na samý začátek dějin, naroste jen o 10 let; přičemž žádné historické údaje s přesností na 10 let z těchto raných období dějin už tak či tak nemáme.

Činnost těchto andělů si navíc musíme představit tak, že se navzájem *prolínají*; tj. v době, kdy působení jednoho ducha času vrcholí, zahajuje již skryté na vnitřních rovinách své působení následující duch času. Může se projevit u výjimečných, inspirovaných osobností, které „předběhly svou dobu“, již na sestupném oblouku předcházející periody; a na druhé straně působit ve svých setrvačných důsledcích jako brzda až do poloviny následujícího období.

Musíme vědět, že na vnitřních rovinách jsou všechny časy *nyní*; a že lidé žijí současně v různých dobách. Zasvěcenec některého stupně se od obyčejného člověka liší právě tím, že se vnitřně podílí, spolupůjde v duchu s hierarchickou bytostí, která převezme vedení lidstva až o jednu či dvě kulturní epochy později; a spolupracuje tak s těmito bytostmi na přípravě budoucnosti. Pokud říkáme, že některý vývojový okamžik v čase je na zemi „nyní“, znamená to jen, že většina, průměr lidstva se podílí ve svém vědomí na určité sféře ducha, díky čemuž se tento vtěluje i do celé vnější, hmotné kultury a vytváří „kulturní období“.

Ani jarní bod se neposune o 1° přesně za 72, ale za 71,46 let a o 30° přesně za 2143,75 let. Pokud počítáme se zaokrouhlenou mírou 72 a 2160 let, vznikne při postupu směrem dozadu ve 3. tisíciletí př. Kr. difference 10

Gustave Doré: Empyreum. Sféra nad křišťálovým nebem.

Gustave Doré: Sféra stálic.

Sedm svobodných umění přiřazených sedmi planetám. Středověká iluminace, 12. stol.

až 15 let; a v paleolitu kolem 50 let. Tyto rozdíly jsou opět bezpředmětné, protože z těchto období stejně žádné časové údaje s tak velkou přesností nejsou k dispozici, ale počítá se jen řádově v celých desetiletích, resp. staletích. Míru 72-letých duchů času dříve než od 3. tisíciletí nemá smysl používat.

K signifikantnímu nahromadění odchylky ze zaokrouhlení dojde jen tehdy, když počítáme 72-leté periody od roku 747 př. Kr. směrem k dnešku. Pokud jsou ve skutečnosti platné 71½-leté periody, potom by měli 72-letí duchové času působit v průběhu naposledy uplynulého tisíciletí o 15 až 20 let dříve. Ale v případě, že počítáme od konce Nabú-násirovy vlády (734 př. Kr.) dospějeme opět k číslům, která se blíží těm původním. Počítejme tedy předběžně se zaokrouhlenou mírou 72 let a konečné upřesnění provedeme dodatečně, na základě faktické symptomatologie jednotlivých období.

SYMBOLIKA SEDMIČKY

Sedmička fascinovala lidi odpradáвна. Stačí letmý pohled na názvy románů, filmů, pohádek nebo na místní názvy jako Sedmihradsko či *Roma septemgemina* (Řím stojící na sedmi pahorcích).

Svět začal tak, že původní Jedinost se rozčlenila nejprve na trojici a potom na sedmici. Bůh-Stvořitel je Jediný, ale je zároveň Trojice a také Sedmice. Raně středověký církevní otec Tertullián hovoří o Bohu jako o *septemplex spiritus*, „sedminásobném duchu“.

Sedm perských amšaspanťů, sedm indických áditjů, sedm křesťanských archandělů, sedm gnostických archontů, sedm babylónských géniů nebo démonů. Sedm hvězd, které drží v ruce Syn člověka, je sedm andělů, sedm duchů Božích, kteří hoří jako sedm ohnivých lamp před Božím trůnem ve Zjevení Jana (Zj 1:4, 16, 20, 4:5). Znamení těchto sedmi nesmrtelných duchů hledali naši předkové na obloze v sedmi bludných světlech (planetách), sedmi hvězdách Velkého vozu nebo sedmi Plejádách.

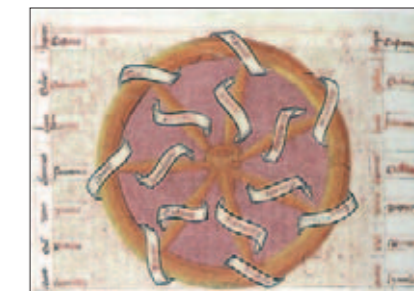
Je sedmero nebes a pekel a tato nebeská sedmice se zrcadlí pozemsky v nekonečných obměnách: sedm hrdinů dobývalo Théby, sedm bylo indických říšiů, sedm mudrců archaického Řecka, sedm trpaslíků, kteří zachránili Sněhurku. Sedm strun měla Apollónova lyra, sedm bylo starověkých divů světa. Také v myšlení křesťanského středověku zaujímal sedmička ústřední místo: máme sedm svobodných umění, sedm darů svatého Ducha, sedm svátostí, sedm radostí a bolestí Panny Marie, sedm hlavních ctností a sedm smrtelných hříchů. Sedm démonů vyhnal Kristus z Marie Magdaleny (Lk 8:2).

Jaké je tajemství sedmičky? Podle pythagorejců se číslo sedm skládá z duchovní trojky (trojice tvořivých principů) a zemské čtyřky (čtyř živlů). Vyjadřuje tak celek duchovní a tělesné bytosti člověka. V tomto chápání pokračovali církevní otcové, když říkali, že v modlitbě *Otče náš*, kterou dal Kristus svým učedníkům, se tři ze sedmi proseb vztahují k věčnosti a zbývající čtyři k věcem pozemským.

K tajemství sedmičky budeme o krok blíže, jestliže si všimneme, že podstatná část symboliky spojené s číslem sedm má časový rozměr a souvisí s vývojem věcí v čase. Podle Genesis Bůh stvořil svět v sedmi dnech. Týden má sedm dní. Jak vyložil Josef faraónovy sny? „*Sedm krásných krav je sedm let a sedm krásných klasů je také sedm let... A sedm hubených krav... je sedm let a sedm prázdných klasů... bude sedm let hladu*“ (Gn 41:26, 27). Sedm andělů před

ČAS JAKO SLUNEČNÍ KŮŇ SE SEDMI PAPRSKY,
PLNÝ PLODNOSTI, DÁVÁ ZROD VŠEM VĚCEM.

ATHARVAĀDA XII, 53

Kolo sedmi ctností přiřazených sedmi planetám, počátek 15. stol.

Božím trůnem dostalo sedm trubek a znění každé trubky ohlašuje novou etapu apokalypsy. Až zatroubí sedmý anděl, bude apokalypsa dovršena (Zj 8:2, 11:15).

Sedm období trvá, než se něco naplní, než „dozraje čas“. Jákob se sedm let ucházel o Ráchel. Buddha sedm let hledal spásu. Hrdinové Eddy putovali sedm dní. Sindibád přeplul sedm moří, podobně jako mnozí pohádkoví hrdinové, kteří za sedmi horami a sedmi dolinami našli odpovědi na své hádanky.

V hebrejštině mají slova „sedm“ a „naplnění“ stejný jazykový základ. Také babylónský znak „sedm“ označoval „plnost, celost, hojnost“. Sedm je číslo naplnění, plnosti. Po sedmi se věci vrací v kruhu ke svým počátkům. Hellenbach se domníval, že se sedmičkou souvisí periodicitata jako taková, například v hudbě s jejími sedmi tóny, které se potom v oktávě vrací k prvnímu v řadě, nebo v uspořádání chemických prvků.

Sedmičkové rytmy jsou skrytou zákonitostí tělesného a duševního vývoje člověka. Kandidát Mithrova kultu vystupoval po sedmi stupních zsvěcení. Sedmi poschodími zikkuratu stoupala kněžka, napodobujíc bohyni Ištar, a na každém z nich odložila jeden závoj. Duše stoupá sedmi nebeskými sférami k Bohu nebo – jako v indické tantrě – sedmi lotosovými centry v lidském těle, které jsou spojeny se sedmi úrovněmi vědomí. Putuje sedmi údolím, jak hovoří perský básník Attár, nebo vstupuje do sedmi komnat hradu nitra (Terezie z Ávily).

Sedm let trvá, než se člověk zbaví kouzla. Hříšník je sedm dní nečistý. Sedmý rok se v manželství považuje za kritický. Když Shakespeare psal o „sedmi životních obdobích“ člověka, byl to dozvuk staré víry, že růst a vývoj člověka se odehrává v sedmi nebo deseti obdobích po sedmi letech. „*Čas našeho života je sedmdesát let*“, hovoří žalm (80:10).

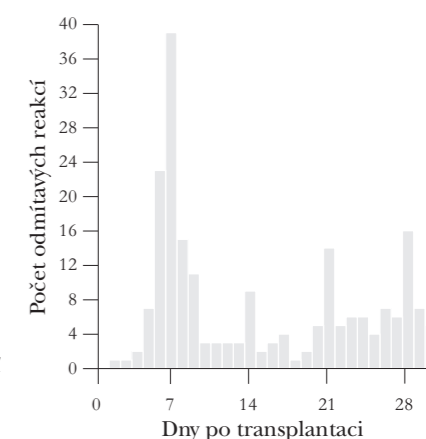
Odkud pochází toto spojení čísla sedm s časovými cykly? Má nějaké opodstatnění? Nejčastěji se dočteme, že původ této symboliky je buď náhoda, protože Měsíc střídá fáze přibližně každých sedm dní, nebo nevědomost, protože ve starověku znali jen sedm klasických planet. Jak nekořečná naivita od učenců, kteří věří, že prastará moudrost neznamená vůbec nic!

Nový Zákon například začíná vyjmenováním Kristova rodokmenu, který se skládá ze 42 generací od Abraháma po Ježíše. „*A tak všech rodů od Abraháma až po Davida bylo rodů čtrnáct a od Davida po přesídlení do Babylónu rodů čtrnáct a od přesídlení do Babylónu po Krista rodů čtrnáct*“ (Mt 1:17). Co tím chce Bible říci? Říká nám, že bylo zapotřebí třikrát sedm dvougenerací od založení židovského národa, než bylo připraveno fyzické tělo pro Mesiáše.

Z určitých důvodů (střídání pohlaví) se fenotyp vrací ne hned v první, ale ve druhé generaci (syn se podobá víc matce a dcera otci a až vnuk a vnučka jako by vypadli z oka dědovi nebo babičce), proto zde máme čtrnáctky namísto sedmiček. A hle, začátkem 20. století vystoupil berlínský lékař Fliess s lékařským objevem: při zkoumání rodinných genealogií zjistil, že ve způsobu, jakým v rámci rodiny přicházejí na svět děti, existují matematické zákonitosti založené na násobcích sedmičky.^{Fliess}

Náš kalendářní týden nemá sedm dní proto, že ho tak zavedli Babylóňané, ale naopak: protože se lidský život přirozeně odehrává v sedmidenních cyklech, zavedli Babylóňané sedmidenní kalendářní týden! Také proto se možná novátorské pokusy, jako Stalinův pětidenní týden, zatím neujaly.

ČASOVÝ PRŮBĚH ČETNOSTI
ODMÍTAVÝCH REAKCÍ
NA TRANSPLANTACI LEDVINY
(LEVI & HALBERG, 1982)

Sedm planet jako energetická centra lidského těla.

„VŠECHNO VNĚJŠÍ JE TAKÉ VNITŘNÍ“, MOHLI BYCHOM ŘÍCI SPOLU S GOETHEM. JAKO MÁ VEŠKERÝ ORGANICKÝ ŽIVOT SVOU, SOBĚ VLASTNÍ STRUKTURU A FORMU, MÁ JI I PSYCHÉ.
CARL GUSTAV JUNG

Cirkaseptánní (přibližně sedmidenní) a cirkatrigintánní (přibližně třicetidenní) rytmy patří spolu s cirkadiánními (přibližně 24-hodinové) k nejvýraznějším a nejčastěji zkoumaným rytmům v chronobiologii. Naše časové jednotky, týden a měsíc, jsou zakořeněny v samotné lidské přirozenosti, nejsou libovolné.

Cirkaseptánním rytmům podléhá krevní tlak a tep, hormonální produkce u mužů i žen, vylučovací aktivita, tvorba protilátek v krvi, aktivita kostní dřene nebo jater. Celá lidská bytost vibruje v sedmidenním rytmu.^{Mikulecký} Tento sedmidenní rytmus je fenoménem přírodním, ne kulturním, protože biologický týden se odehrává nezávisle na sociálním týdnu. Nalezneme ho v celé přírodě, od jednobuněčných řas až po člověka. Endogennost tohoto rytmu nejlépe ilustruje rytmická reakce na terapeutické stimuly. Například při regeneraci po operaci ledviny vykazuje rekombinace DNA a mitotická aktivita buněk ostré vrcholy zhruba každý sedmý den. Tentýž časový vzorec charakterizuje také případy odmítnutí transplantovaných orgánů (i u zvířat) nebo recidivy některých nemocí.^{Predeau}

Sedmidenní perioda jako interval od prvního propuknutí symptomů infekční choroby na jedné straně a výsledkem (smrti nebo uzdravením) na druhé straně, byla známa již v antice. Hippokratés, Galénos a později Avicenna věděli o krizi či úlevě, které přicházejí po sedmi dnech v průběhu nemoci. V Hippokratově škole se učilo: „Číslo sedm vládne nemocem...“. Sedmý den považovali za kritický již pythagorejci a dávno před nimi Babylóňané. Sedmidenní vzorec charakterizuje lidskou úmrtnost všeobecně, ať už se jedná o dětskou úmrtnost nebo úmrtnost na infarkty.

Tento starověký lékařský poznatek upadl na staletí do zapomnění, až dokud ho zcela nedávno znovu neobjevili. Je třeba říci, že popřední místo mezi průkopníky výzkumu multiseptánních rytmů (založených na násobcích a zlomcích sedmičky) patří i bratislavskému rodákovi, akademiku Ladislavu Dérerovi.

Chronobiologie dnes již potvrdila i cirkaseptenniánní (přibližně sedmileté) rytmy v biologii i v lidské kultuře. Sedmileté periodicity hrají roli v epidemiologii některých nemocí, řídí se jimi růstová aktivita tkání v lidském těle, gonadický index mořských bezobratlých aj.^{Mikulecký & Verhulst, Halberg & Shankaraiah} Během práce na této knize uveřejnili Holanďané Verhulst a Onghena zjištění, že existuje sedmiletá periodičita v letech narození nositelů Nobelovy ceny za fyziku. Velcí fyzikové se rodili v letech, které po vydělení sedmi dávají zbytek čtyři (7n+4).^{Verhulst 1, 2} Něco takového opět bez potíží zapadá do těch nejstarších představ, podle nichž i každý sedmý rok je cyklicky ovládnán stejným božstvem. Chronobiologie takto potvrdila prastarý okultní poznatek, že **sedmička je číslem času**. Pythagorejci proto „pravý čas nazývali *sedmou*“. Porfýrios

CHERUBÍNÍ JAKO STAVITELÉ FYZICKÉHO TĚLA ČLOVĚKA

Dříve než přistoupíme k pozorování činnosti duchů času v dějinách, načrtne ještě stručně obrysy mnohem širšího obrazu, do něhož náš další výklad zapadne a dostane se mu v něm hlubšího významu. Načrtne obraz širšího přírodního a kosmického dění, do jehož rámce zapadají ději-

ny. Zatím bez větších podrobností a důkazů, protože ty budou tvořit náplň samostatné knihy.

Vyjděme z následujícího pozorování: je těžké rozvinout některé protikladné duševní schopnosti či vlastnosti současně. Například síly myšlení a vůle; jak to vidíme u lidí, kteří mají sklon k intelektualismu, nebo naopak u „mužů činu“, to první vede ke zvláštní nerozhodnosti a ochabnutí vůle, a to druhé naopak hrozí zakrněním intelektu. Nebo: je mimořádně těžké zachovat si schopnost kritického odstupu, chladné, objektivní myšlenkové analýzy, a zároveň rozvíjet soucit, oddanou vřocnost, lásku. Některé duševní síly jako by se vylučovaly; a jiné naopak podporovaly, navzájem nesly. Lidská psyché není beztvářý obláček, ale struktura, kterou proudí zcela určité duševní síly a kvality a vstupují do vzájemných vztahů. Některé z těchto sil identifikoval Carl Gustav Jung jako archetypy a popsal i některé vztahy mezi nimi.^{Jung 2}

Na druhé straně si mnozí lékaři a léčitelé všimají, že jisté diagnózy se opakovaně vážou k pacientům s jistými povahovými rysy; že psychologické konflikty a problémy určitého typu se somatizují jako chorobné symptomy zcela určitých orgánů. **Každému procesu v lidské psychice odpovídá jeden proces v lidském těle.**

Tak například ona síla kritické analýzy, o níž jsme hovořili, je duševní síla, která působí v lidském těle v trávení, kde se projevuje jako *štěpné procesy* v trávicím traktu. Naopak, ona síla soucitu působí analogickým způsobem jako na duševní úrovni ve fyzickém těle v lymfatické soustavě. A lymfatický a střevní systém stojí i v lidském fyzickém organismu v opozici.

Starí znalci nazývali první z těchto duševních principů Pannou a druhý Rybami a umisťovali je do zvěrokruhu proti sobě. Zvěrokruh byl obrazem člověka. Znamení jsou umístěna na lidském těle postupně, shora dolů tak, že Beran začíná u hlavy a Ryby končí u chodidel. Starodávni lidé tím chtěli naznačit toto: člověk není tělo. **Člověk je duchovní organismus, soubor duchovních a duševních procesů naplněných látkou. Tělo jsou duchovní síly zachycené tíží.** Tak vznikla lidská fyzická postava. Jednotlivé její části a orgány jsou tvořeny silami ze sféry hvězd. Těchto sil, které utvářejí lidské fyzické tělo, je dvanáct základních druhů.

Jen nesmíme tyto starodávne symboly trivializovat, vkládat do nich násilím primitivní významy, a odkryjí se nám v celé své obdivuhodné hloubce. Pokud je například Býk umístěn na krku, nejde jen o to, že by Býk měl utvářet lidský krk; ale o to, že je zde umístěna největší nepárová žláza v těle. Býk je duševní síla, která je nejvíce spjata s činností žláz.

Pokud je Kozoroh umístěn na kolenní, není to proto, že „vytváří koleno“, ale proto, že koleno je nejviditelnější kloub na těle, je to místo, kde soustava kostí markantně vystupuje do popředí. Kozorohovi jsou podřízeny všechny mineralizační, sklerotizační procesy v organismu, veškerá kostitvorba. Je to celý systém sil, jehož působení nabývá v lidské duši převahu s postupujícím věkem, ve stáří.

Lev stojí na srdci za celý srdečně-cévní systém, který je samozřejmě rozprostřený po celém těle a srdce je jen jeho centrem. Podobně Střelec je umístěn na stehně jako největším svaly těla, protože odpovídá za celou svalovou soustavu, za všechny oxidačně-redukční a energetické procesy, které se odehrávají ve svalech, ale i v játrech.

Blíženci sedí jeden na levém, druhý na pravém rameni nebo paži, protože vytvářejí vůbec celou dvojstrannou symetrii těla. Váhy, umístěné

Člověk - zvěrokruh. Malba bratří z Limburgu, 1413.

VŠECHNY SÍLY, KTERÉ SÍDLÍ V TĚLE, JSOU ANDĚLY.

MAIMONIDES

Sv. Sofie v kruhu dvanácti cherubínů.
Chrám Spasitele v Choru, 14. stol.

v oblasti beder, žijí v psychické sféře jako citové vztahy, v těle svázané s ledvinami a všemi párovými žlázami, zvláště pohlavními. Panna na bříše jako síla stojící v pozadí trávicího procesu atd.

Stejně jako stojí myšlenkové procesy v lidské psychice v protikladu k volním, tak stojí v lidském organismu v opozici nervový systém se srdečně-cévním a svalovým, a ve zvěrokruhu vzdušná znamení s ohnivými. Stejně jako mají andělé Vodnáře a Blíženců svá „detašovaná pracoviště“ ve Váhách, tak i kůže plní kromě vylučovací funkce také funkci smyslového i dýchacího orgánu.

Stejně jako znamení Lva a Střelce v sobě obsahují pozměněné obrazy jeden druhého, tak i samotné srdce je svaem, je zvláštní součástí svalového systému, a systém svalů je zase něco jako druhé srdce, neboť nahrazuje činnost srdce při pohybu.

Stejně jako Venuše působí ve zvěrokruhu přes dvě znamení – Býka a dvojité znamení Vah, existují v lidském těle dva druhy žláz: nepárové a párové. A celá anatomická a funkční struktura žlázevého systému s jeho návazností na ostatní orgány, celá endokrinologie kopíruje vnitřní strukturu těchto dvou znamení.

Zkrátka, **celá lidská anatomie a fyziologie**, všechno to, o čem současná věda ví, že je to tak, ale neví proč, to vše **zrcadlí do nejmenšího detailu vztahy andělských hierarchií na nebeské klenbě**.

DUCHOVÉ GEOLOGICKÝCH DOB

Lidské tělo, tento nejobdivuhodnější, dokonalý útvar, tak, jak ho nyní vidíme *hotový* před sebou, je však jen konečným výsledkem určitého procesu, který se odehrával *v čase*, v průběhu milionů a miliard let evoluce. Když pozorujeme vývoj lidského zárodku, vidíme, že se vyvíjí tak, že jako první se vyvíjí hlava – a jako poslední nohy. Lidský zárodek je zpočátku téměř celý jen jakoby hlava: končetiny vypadají pouze jako její miniaturní přívěsky. Ruce a trup dorůstají k hlavě do správného poměru až později a nohy jako poslední. Z toho je vidět již na první pohled, jak síly zvěrokruhu vytvářejí lidskou postavu: postupně. Beran začíná působit jako první a Ryby jako poslední. **Při embryogenezi působí postupně dvanáct formotvorných sil: od Berana po Ryby.**

Haeckelův zákon, podle něhož je vývoj jednotlivce zkráceným opakováním vývoje celého druhu, nám naznačuje, že se zde před námi v malém opakuje něco, co se ve velkém odehrálo v pradávce minulosti. Dívejme se jedenkrát jasným, průzračným zrakem na evoluci života – jak se odehrála! Jaké prapodivné, záhadné, různorodé tvary se to odvíjejí před našimi zraky a neustále se proměňují jeden ve druhý! Mysl dnešního biologa je příliš těžkopádná, strnulá, než aby s tím dokázala držet krok; aby dokázala svým chápáním sledovat onen *logos*, božskou myšlenku, která se zde před ní rozvíjí. Je zmatená. A tak řekne: vývoj života se odehrával ve zmatku, chaoticky, náhodně!

Evoluce živých druhů má přece svůj řád! Jen se podívejme lépe! Vidíme, že nic se neodehrálo náhodně, ale všechno ve svůj čas. Z původní, nediferencované oživené substance se jednotlivé orgánové systémy vyčleňují a zdokonaľují se postupně a rytmicky v čase; a utvářejí stále komplikovanější organismy.

Nejprve pozorujeme, jak se někteří prvoci shlukují do prvních kulovitě symetrických systémů buněk, které si mezi sebou začínají organicky rozdě-

lovat funkce. Potom vidíme, jak se při přechodu od Berana k Býkovi kulovitá symetrie mění na radiální, kruhovou – jako u hvězdic a nezmarů – a jak se tato opakuje v embryonálním vývoji po prvním týdnu v podobě gastruly. Zvířata začala mít horní a dolní konec. Vzniká první, ještě nerozlišený žlázo-trávicí systém.

Následuje třetí znamení – Blíženci – a zvířata nabývají další, bilaterální symetrii. Cherubín Blíženců včlenil životu dvojstrannou symetrii a zároveň nervovou soustavu. Dosud rozptýlená nervová soustava se proměňuje v centrální. Mezi první, kdo ji získali, patří červi. Od těch dob mají zvířata pravou a levou stranu, jako lidský plod od třetího týdne.

Potom cherubín Raka stáhne všechny plodivé, regenerační síly, dosud rozptýlené po celém těle, do specifických mateřských orgánů, takže různí plži a členovci, jako raci nebo hmyz, již nejsou schopni regenerovat celý organismus z jeho libovolné části, jako to lze ještě u červů.

Jako pátý přebírá vývoj Lev a až nyní se vyčleňuje z jednotné tělesné tekutiny (hemolymfy) samostatný, uzavřený srdečně-cévní systém se srdcem. Obratlovci jsou prvními, kteří ho získali.

Tyto metamorfózy mají své přesné zákonitosti, svůj řád. Evoluce živých tvorů v žádném případě není výsledkem nějakých náhodných genetických mutací – je cílená! Náhodnost ve vývoji je materialistická bajka, z níž se ihned vyléčíme, jakmile věnujeme trochu pozornosti faktu, že **analogické formy a funkce se vyvíjejí v živočišné i rostlinné říši paralelně**: Spolu s uzavřeným srdečně-cévním systémem u zvířat se objevuje poprvé i cévní systém u rostlin. Spolu s páteří u zvířat se objevuje u rostlin stonek. Spolu s dýchacím orgánem rostlin – listem – se vyvíjejí plíce a rytmická stavba stonku s listy se objevuje v rytmické stavbě žeber hrudního koše. Tyto analogie se netýkají jen vnější stavby, ale jsou nejméně trojí: morfologické, funkční a biochemické. Každá duchovní síla, která působí u různých druhů nezávisle, si v nich vytváří – podle své povahy – i stejné, podobné nebo příbuzné chemické látky jako svůj nosič, nebo v nich hromadí určité stopové prvky. Tak například uvedený rytmický systém – v němž je činný Merkur – se opírá u zvířat i rostlin o porfyriny. Podobně se venušský proces projevuje v květech i v rozmnožovacích orgánech zvířat steroidy; saturnský vytváří ve všem živém alkaloidy apod.

Když se například asi před 200 miliony let, v druhohorách, stal regentem zemského vývoje cherubín Vah, objevily se poprvé barevné květy a zároveň barevné ptačí peří. Rozhodující úlohu při tvorbě těchto barviv v rostlinných i zvířecích pigmentech sehrál Venušin kov – měď. A právě barevný proces v přírodě je vždy úzce spjat s pohlavností a pářením u zvířat i rostlin.

Jak jsou možné paralelní jevy v rostlinném a zvířecím vývoji? Žádná rostlina se nikdy se žádným živočichem nespáříla a nepředala mu své geny! Hypotéza o náhodných genetických změnách předávaných dědičností jako o řídicím faktoru evoluce je vyloučena!

Zůstaňme chvíli u tohoto období, kdy vstupují na scénu evoluce ptáci. Přenesme se v duchu do druhohorní křídly. A hledme: nejen ptactvo a květena zahýřily pestrými barvami; ale i první motýli – bezobratlí, kteří se v genetické linii oddělili již o více než 300 milionů let dříve; ještě i plazi, ještě i, se snaží udržet krok s „módou“ a některým menším se to dokonale podaří – jako chameleónům; ale ti větší si už jen nasazují barevné chocholy, nebo si skromněji přiodějí barvami šupiny. Dívejme se – jak se plazi dojemně snažili, jak toužili stát se ptáky! Jak se stavějí na dvě, jak jim rostou kříd-

Kristus uprostřed zvěrokruhu.
Stropní malba v kapli na hoře Athos, 10. stol.

ASTROLOGOVÉ ŘÍKAJÍ, ŽE SVĚT ZAČAL
VE ZNAMENÍ BERANA.

MARSILIO FICINO

J. Augustus Knapp: Adam Kadmon – prvotní kosmický člověk kabalistů, 1929.

VŠECHNY ORGANICKÉ BYTOSTI, JIMIŽ MÍNÍME RYBY, OBOJŽIVELNÍKY, PTÁKY, SAVCE A NA JEJICH VRCHOLU ČLOVĚKA, VŠECHNY JSOU UTVÁŘENY PODLE JEDNOHO PRAVZORU. TEN SE JEN VE SVÝCH TRVALÝCH ČÁSTECH VÍCE ČI MÉNĚ KLONÍ SEM A TAM A JEŠTĚ SE DENNĚ VYTVÁŘÍ A PŘETVÁŘÍ ROZMNOŽOVÁNÍM.

GOETHE, DOPIS HERDEROVI, 1795

la a vyráží peří. Ale ti větší byli už příliš těžcí, ztěžkli, ztuhli. Dinosauři směřovali ke konci křídly k vývoji všech orgánových systémů specifických pro ptáky. Více živočišných řad, které tvořily už oddělené genetické linie, začalo „náhodně“ geneticky mutovat směrem k ptákům; ale ptáci se nevyvinuli z těchto plazů – těm se to již podařit nemohlo. Ptakoještěřům narostla křídla – ale ptakoještěři vůbec nejsou genetickými předchůdci ptáků!

Ano, všechny bytosti vnímaly přítomnost té přenádherné kosmické bytosti, která všechno inspiruje a povznáší skrze krásu vzhůru! Mořští ulitníci a korály, které se 400 milionů let obešly bez barev, zahýřily pestrými barvami a zdobnými vzory. Dokonce i jehličnaté stromy, které byly v té době ještě schopny vývoje, jejichž vývoj nebyl ukončen – zahýřily pestrými barvami, ohnivě červenými šiškami a zlatožlutým jehličím! A začaly opadávat! Navzdory tomu, že jehličnany tvoří na kvetoucích rostlinách zcela nezávislou linii, která se oddělila už dávno předtím, a barevnost ani shazování listů jim vůbec nejsou vlastní.

Paleontologové vědí, že existuje tzv. konvergentní vývoj, že některé jevy, formy nebo funkční celky se objeví paralelně nebo opakovaně nezávisle u různých druhů. Předběžně se to připisuje podobným vlivům nebo výzvám prostředí. Takové vysvětlení se však ocitne na vratkých základech, jakmile je třeba objasnit paralelní vývoj v tak odlišných biotopech jako na souši a v moři; nebo takový, který jde napříč oběma říšemi – rostlinnou i zvířecí. A rytmickou pravidelnost, řád v evoluci již nelze genetikou ani prostředím vysvětlit vůbec.

Ta jednotná tendence, k níž v křídě směřovalo všechno živé, co toho bylo ještě schopno, nevyplývá z nějakého společného genu, ale vychází z jedné duchovní mocnosti, která všechno živé k sobě vedla a která pronikala celou atmosférou. Netýkalo se to jen toho nebo onoho druhu, čeledi, řady, ba ani jen jedné ze dvou živých říší – týkalo se to celé *doby* jako takové. Jinými slovy: ta bytost, která se v křesťanské ezoterice nazývá cherubínem Vah, byla tehdy *duchem času*.

Embryogeneze lidského plodu a fylogeneze živočišných a rostlinných druhů, tyto největší záhady biologie nebudou rozřešeny dříve, než se biologie rozšíří na *duchovní biologii*; dříve, než nahlédneme, že **za vývojem živé hmoty působí jako formotvorné síly ty bytosti, které se v křesťanství nazývají cherubíni.**

Některé avantgardní směry v biologii se k tomu již téměř propracovaly v pojmu *morfogenetických* (tvarotvorných) *polí*, nadsmyslových informačních struktur, které cíleně usměřňují vývoj forem v přírodě (zvířat, rostlin a krystalů). Mnohé svědčí o tom, že takovéto informační struktury musí existovat, jejich fyzikální podstata zůstává však pro biology nepostihnutelná: „*Co přesně jsou morfogenetická pole? Jak pracují? Navzdory rozšířenému použití tohoto pojmu v biologii nemáme žádné jasné odpovědi na tyto otázky.*“^{Sheldrake 2}

Jednotlivé živočišné a rostlinné druhy vznikly vlastně tak, že se příliš oddaly jednomu duchu času, příliš se s ním vnitřně spojily a – zkameněly. Hypertroficky vyvinuly určité orgánové systémy nebo vývojové tendence, specializovaly se, staly se jednostrannými a ztratily schopnost dalšího vývoje. Za to, že se staly v jedné době mimořádně efektivními, zaplatily – po vystřídání duchů času – nejednou tím, že se již nedokázaly přizpůsobit a vyhnuly.

Kolikrát však budeme svědky stejného procesu v dějinách! Kultury, které se v jedné době staly úspěšnými díky specializaci, zbožštily nějakou speciální techniku – ustrnuly; a mladší, do té doby okrajové a ještě nevy-

hraněné kultury, ale přizpůsobivější a schopné tvořivé reakce na nového ducha času, je předbíhají.

Člověk vlastně zůstal člověkem proto, že si dokázal zachovat svůj střed, že se žádné z těchto sil neoddal výhradně, ale rozvinul harmonicky a v rovnováze všech dvanáct. Zvířata vznikla z kosmického praobrazu Člověka tak, že propadla nějaké jednostrannosti, nějaké vášni. Proto se Kristus, jako prototyp člověka, znázorňuje na okenních vitrážích a freskách na stropěch křesťanských kostelů uprostřed, ve středu dvanácti znamení.

Cherubíni jsou duchové geologických dob. Jsou to ty bytosti, které vedly evoluci; které jsou inspirujícími duchy tak impozantních vývojových úseků, jaké trvají desítky a stovky milionů let. Dvanáct cherubínů v souvislosti s vývojem života na Zemi bude tvořit obsah samostatného svazku. V této knize budou předmětem našeho zájmu jen potud, pokud je budeme uvádět do souvislosti s děním v dějinách.

SEDMILETÉ PERIODY V LIDSKÉM ŽIVOTĚ

Tak, jako jsme to učinili s geologickými obdobími, načrtne v tomto odstavci i rytmy v duševním vývoji člověka, abychom je mohli uvést do souvislosti s obdobími v dějinách. Neboť pouze tak, zevnitř duše, můžeme skutečně pochopit dějiny, to, co lidé skutečně prožívali a jaké byly jejich motivy, když rozpoznáme v našem vlastním duševním světě stejný element, jaký byl v té či oné době hybatelem celých dějinných období.

Bystrý pozorovatel může přijít na to, že **běh lidského života se sám rozčleňuje na období, která se odvíjejí v sedmiletých rytmech.** První tři sedmileté periody v lidském životě jsou zcela zřetelné, protože jsou doprovázeny i markantními tělesnými změnami. Kolem sedmého roku je to výměna zubů, mléčného chrupu za trvalý. Ve čtrnácti letech pohlavní zralost a rozlišení pohlaví. Kolem 21. roku potom zastavení růstu a dospělost. Všechny tyto tři mezníky jsou doprovázeny i příslušnými přeměnami v duševním životě dítěte nebo mladého člověka.

V dalším průběhu života tento sedmiletý rytmus pokračuje, ale je stále duševněji, stále více se zvnitřňuje. Je doprovázen již jen málo výraznými tělesnými změnami, které však pokračují až do konce života. Tam, kde je duševnost nejužším způsobem spjata s tělesností, v těch částech těla, které si i v dospělosti zachovávají schopnost růstu nebo reprodukce, je sedmiletý rytmus nejzřetelnější. Je měřitelný v uzavírání lebečních švů u člověka, rychlosti růstu nehtů nebo periferních částí obličeje: nosu a uší.^{Orentreich, Verhulst 3, 4} Po sedmkrát sedmi letech přichází ještě jedna výrazná psychická i fyzická přeměna u žen: klimakterium.

Přiřazení životních období planetárním sférám popsal ve 2. století Klaudios Ptolemaios ve svém spise „Tetrabiblos“: **Planetární inteligence ovládají jednotlivá období života sukcesivně ve vzestupném pořadí, od Luny po Saturn.**^{Lauer}

Dítě žije v prvních letech po narození v lůně a náručí matky, rodiny, ve společenství pokrevních svazků. V tomto věku nedokáže ještě logicky uvažovat, spoléhá se zatím zcela na síly obrazotvornosti a fantazie. To odpovídá Měsíci.

Jako šesti- nebo sedmileté začíná dítě používat rozum, zatouží učít se, dostává se do školního věku. Schopnost logicky uvažovat v tomto věku je umožněna osamostatněním éterického těla. Jsou to tytéž éterické síly,

Kosmický člověk Hildegardy z Bingeny, 1240.

Thomas Cole: Cesta života. Dětství, 1842.

Thomas Cole: Cesta života. Mládí, 1842.

kteří byly do té doby vázány v těle jako síly růstu, pomocí nichž dítě nyní myslí. Tento věk je nejzdravější ze všech období života; pohlaví jsou v něm rozlišena zatím jen nevýrazně a odpovídá Hermovi-Merkuru.

Jako čtrnáctiletý vchází mladý člověk do puberty. Stejně jako se v sedmi letech osamostatnilo tělo éterické (*anima vegetativa*), osamostatňuje se nyní tělo astrální (*anima sensitiva* u Akvinského). Probouzí se citový život, síla lásky, pohlavní pud, ale i nadšení pro krásu a oddanost ideálům. Mladý člověk vstupuje do sféry Venuše.

Jako 21-letý vstupuje člověk do sféry Slunce. Až zde učiní své mentální tělo (Akvinského *anima intellectiva*) plně nástrojem své individuality. Na znamení toho, že v tomto věku je už člověk schopen uvědomit si plně všechny souvislosti svého jednání a svou zodpovědnost, máme například uzákoněno od 21 let právo být volený.

Slunce ovládá celý střed, poledne života – tři sedmileté periody mezi 21. a 42. rokem. Ve středu tohoto období, jako 31-letý, musí člověk přijmout od svého anděla svou specifickou životní úlohu; a dát světu to, co mu může dát jako svůj nejvladnější, individuální dar. U velkých osobností v dějinách je vidět, že v tomto období života přijaly inspiraci, zárodek toho, co potom daly světu jako svůj originální, jedinečný příspěvek.

Když potom ve čtyřicítce, mezi 42. a 49. rokem, převezmou provázení člověka bytosti Marsu, zastihnou ho v největším zápase o to, aby tento svůj individuální dar, úkol, uskutečnil a prosadil ve světě.

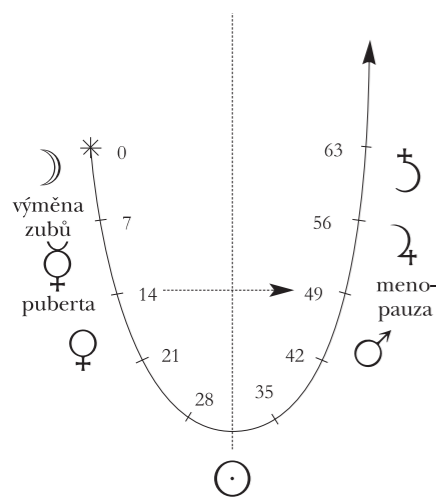
S padesátkou vstupuje člověk do období, kdy má již boj o sebeprosazení za sebou, kdy by se měl již do jisté míry povznést nad všechno osobní. Je to období, kdy vášně již do velké míry ustaly, avšak člověk má ještě stále dost sil a zájem o veřejný život. Jupiter mu tehdy věnuje své vlastnosti klidné rozvahy a zralé životní moudrosti.

V šedesátce je člověk již ve sféře Saturnu a stahuje se z veřejné sféry do ústraní. Ochabnutí životních sil, které se dostavuje v tomto věku, je důsledkem saturnského procesu, který začíná odbourávat životní síly z orgánů, tyto však kromě jiného vystoupí člověku *vnitřně* jako barvitě, živé obrazy z dětství. Saturn bere sílu k činu, ale dává hluboký vhled do souvislostí života.

Protože tři podsluneční planety – Měsíc, Merkur a Venuše – jsou ty, které vtahují duševnost do tělesnosti a řídí všechny *psychobiologické* děje, jsou tyto sedmileté rytmy v první polovině života zřetelné i navenek. Naopak nadsluneční planety – Mars, Jupiter a Saturn – odpoutávají duševnost z hmoty, vyzdvihují člověka do kosmu, vedou ho od osobního k nadosobnímu. Ovládají tu polovinu duše, která není obrácena dolů, k tělu, ale nahoru, k duchu. Proto jsou sedmileté rytmy v druhé polovině života více zvnitřněné, jen duševně-duchovní.

Zatímco se však v první polovině života duševní vývoj člověka odehrává téměř sám od sebe, ruku v ruce s tělesným vývojem, nesen silami přírody – **duševní vývoj ve druhé polovině života může pokračovat jen vlastním přičiněním člověka**, z jeho svobodné vůle, vyžaduje velkou vnitřní aktivitu a námahu. Tím dostává další vývoj člověka po polovině života více individuální ráz, zatímco v prvních třech sedmiletích má charakter psychických a tělesných přeměn člověka do velké míry kolektivní povahu.

Pokud je první polovina života obdobím výchovy, může být druhá již jen obdobím sebevýchovy. Obrovské množství lidí, kteří nezachytí tento přelom a obrat k vlastní, vědomé vnitřní aktivitě v polovině života, de facto duševně ustrne někde mezi 20. a 30. rokem života a další vývoj osobnosti se odehrává jen v zeslabené nebo deformované, málo výrazné pod-

bě. V životopisech velkých lidí jako Rembrandt, Goethe nebo Komenský, kteří dokázali sami sebe podrobit i po polovině života disciplíně přísné sebekázně a sebevýchovy, však můžeme sledovat tyto sedmileté periody i ve druhé polovině života, jak se rozvíjejí ve své plnosti a čistotě – na přeměnách vnitřního obsahu písemného, hudebního nebo malířského díla těchto velikánů, ale i na vnějších osudech a okolnostech jejich životního příběhu.^{Dostal 1}

V první polovině života se člověk se svými jednotlivými nadmyslovými články vtěluje; a ve druhé se odtěluje. **Duševní síly se po polovině života odpoutávají z tělesnosti v obráceném pořadí, v jakém se v první polovině života s tělem spojily.** Například pohlavní síla, která se spojila s tělem ve 14. roce života, na začátku třetího sedmiletí, se odpoutává na konci sedmého sedmiletí, tedy ve 49. roce života, což se projevuje u žen nástupem klimakteria. Puberta a menopauza jsou tedy protikladné, navzájem symetrické (inverzní) procesy, které se odehrávají jeden 17½ roku před a druhý 17½ roku po 31½-tém roku života. **Sluneční období**, Kristova léta (30-33), která pokud člověk neprospí, mohou v něm zrodit jeho vyšší já, **tvorí střed, symetrickou osu, kolem níž se lidský život rozvíjí.**

Životní cyklus člověka se tedy jeví jako postupný vzestup od pozemského ke kosmickému. Člověk vystupuje zdola nahoru sférami od Země až ke sféře hvězd. První třetinu života bychom také mohli nazvat převážně tělesným, druhou duševním a třetí duchovním vývojem. 20 nebo 25-letý člověk ve skutečnosti není „hotovým člověkem“, jak si to dnes lidé představují. Je „hotový“ jen tělesně a jeho vyšší duchovní vývoj by teprve měl začít.

Stejně jako při narození stojí u kolébky člověka jako sudičky bytosti sféry Měsíce, tak se člověk po celý život, každých sedm let rodí do další, vyšší sféry; a bytosti každé sféry mu přináší nové, specifické schopnosti a vlastnosti jako dary. Člověk by se tedy měl učit a získávat nové vlastnosti až do konce života. Velká většina lidí se ve skutečnosti narodí jen do sféry Venuše; a k porodu do sféry Slunce již vůbec nedojde.

Ve staré Indii nazývali tři podsluneční sféry souhrnně *měsíčním světem*, neboť věděli, že účinky Měsíce po přechodu do merkurské a venušské sféry neustávají hned, ale do jisté míry působí i nadále, jen modifikované Merkurem a Venuší. Podobně nazývali Slunce, spolu s nadslunečními sférami *slunečním světem*. Protože věděli ze zkušenosti, že člověk ani po přechodu do věku Marsu, Jupitera a Saturnu sluneční sféru úplně neopustil, ale její vlivy se jen modifikují příslušnými vnějšími planetami. A tento přechod z měsíčního do slunečního světa prožívali jako tak razantní přelom, tak intenzivní přeměnu duševního života, že příslušníci kasty bráhmánů, u nichž se předpokládalo, že se tento přechod uskuteční v plné míře, se nazývali „dvojzrození“ – tedy dvakrát narození. **Tělesné narození se odehrává na začátku života ve znamení Měsíce; ale druhé, duchovní narození ve středu života ve znamení Slunce.**

To, co ve starých časech lidi odlišovalo, nebyly osobní vlastnosti, ale věkové kategorie. Těm se kdysi připisoval mnohem větší význam než dnes. U mnoha přírodních národů, jako například u afrických Masajů, Nilótů nebo Ndumu, existovaly tzv. „mužské spolky“, vyhrazené určitým věkovým skupinám. Celé mužské obyvatelstvo se rozčleňovalo na věkové kategorie, kterými jednotlivci během svého života procházel stupeň za stupněm. Každý mužský spolek sdružoval vlastně vrstevníky, kteří stáli pod vlivem stejné planety. A důležitou součástí duchovního života byly kulturní slavnosti, které každý jedinec absolvoval po dosažení určitého věku.

Thomas Cole: Cesta života. Dospělost, 1842.

Thomas Cole: Cesta života. Stáří, 1842.

KRÁSNÍ MLADÍ LIDÉ JSOU HRAČKOU PŘÍRODY,
ALE KRÁSNÍ STAŘÍ LIDÉ JSOU UMĚLECKÝMI
DĚLY.

JOHANN WOLFGANG GOETHE

Kolo deseti období lidského života, 1339.

Byly to vlastně zasvěcovací rituály, které otevíraly duši člověka pro vliv té-keré planetární sféry.

U mnoha národů v Severní i Jižní Americe, v Africe a v Polynésii měly tyto přechodové rituály tak velký význam, že jednotlivci při nich i několikrát za život změnil své jméno. Chápali ho tedy po přechodu pod vládu jiné planetární inteligence jako *jiného* člověka. Planetární duch, který ovládal příslušnou věkovou skupinu, byl pokládán za víc, než samotná individualita člověka. Člověk byl do tohoto kosmického rytmu svým duševním životem včleněn zcela deterministicky. Funkce a úkoly, které mohl ve společnosti vykonávat, byly pevně svázány s věkem, ne s individuálními schopnostmi.

V tom spočívá hlavní rozdíl oproti dnešku, že na Západě od dob antiky začíná individualita vystupovat do popředí; stává se svobodnější a silnější. Sedmiletý rytmus tvoří dnes už jen *pozadí*, duševní podklad našich svobodných činů, našeho jedinečného životního příběhu. To individuální u člověka však můžeme rozpoznat právě až na pozadí toho, co je univerzální. Tím je v lidské biografii posloupnost určitých témat, která jsou archetypální, a proto společná všem lidem.

Když Klaudios Ptolemaios ve 2. století v Alexandrii napsal svůj „Tetrabiblos“, zřejmě už jen zaznamenal mnohem starší poznatky, možná egyptskou chrámovou moudrost nebo názory, které byly tehdy běžně rozšířeny a které zůstaly ještě dodnes zčásti živé zejména v Orientu. V Řecku (ale i v Číně) bylo například obvyklé právě toto dělení na sedmiletí. Najdeme ho například v pseudohippokratovském spisu „O sedmiletých obdobích“ nebo v Solónově elegii na sedmiletá období života:

„Když na konci prvního sedmiletí chlapec odhazuje chrup, podle přírody, je ještě nezralý a rozjívěný.

Když mu ale bůh dá dovršit dalších sedm let, objevují se znamení, že jeho mladost dozrává.

Bradka mu teď začíná růst ve třetím sedmiletí, kvetoucí pokožka se zbarvuje do tmava a jeho tělo se vzpřimuje, plné síly.

Ale mužova největší síla se rozvine až ve čtvrtém sedmiletí. Nyní muž skutečně činy!

V pátém sedmiletí se muž žení, aby rod pokračoval do budoucnosti.

Potom v šestém dozrává jeho smýšlení a zoceluje se. Odteď se již nebude zúčastňovat na nicotném díle.

Čtrnáct let potom, v sedmém a osmém sedmiletí, působí jeho rozum a slovo s plnou silou.

I v devátém sedmiletí ještě leccos dokáže, ale sestupuje z vrcholu své mužné činnosti, moudrosti a řeči dolů.

Komu však bůh dopřeje dožít se sklonku desátého sedmiletí, toho zastihne smrt v pravý čas.“ Gleich 1

Filón Alexandrijský spojil Solónovy myšlenky se starozákonními představami. Napsal: „*Na konci prvního sedmiletí se mléčné zuby nahradí trvalými, na konci druhého člověk pohlavně dospívá, ve třetím vyraší muži vousy, čtvrté je obdobím životního rozkvětu, v pátém uzavírá manželství, v šestém dozrává rozum, v sedmém rozum zušlechťí duši, v osmém dozrává intelekt i rozum, v devátém člověk nasadí opatř vřáskám a je proto spravedlivý a umírněný. V desátém je však nejlepší zemřít, protože později je člověk již jen křehkým a neužitečným starcem.*“ Endres & Schimmel

Hadždž ibn Jakzán, filosofický autodidakt, o kterém psal severoafrický filosof 12. století Ibn Tufajl, se taktéž vyvíjel v cyklech po sedmi letech až

SEDMÝ ROK ČLOVĚKA VŽDY ZMĚNÍ. PŘINÁŠÍ NOVÝ ŽIVOT, NOVÝ CHARAKTER A ODLIŠNÝ STAV.

MARTIN LUTHER

k dokonalosti. V Číně se sedmička spojovala především se životem ženy: po dvakrát sedmi letech, tedy ve čtrnácti, se u ní „otevírá brána jin“ (první menstruaci) a po uplynutí sedmkrát sedmi let se uzavírá (menopauzou).

Ve středověké Evropě byla na znalosti sedmiletého vývojového rytmu založena výchova mladých šlechticů. Každých sedm let se chlapec nebo mladík jmenoval jinak (knave, page, esquire, knight). Jako sedmiletý se stal pázetem, ve čtrnácti se z něj stal panoš a jako 21-letý vstupoval do rytířského stavu. Jako důležitý princip přijal sedmiletky do své pedagogiky již Aristotelés. Ve 20. století tuto starou myšlenku nanovo osvětlil Rudolf Steiner a stala se součástí dnes po celém světě rozšířené waldorfské pedagogiky.

V Shakespearově hře „Jak se vám líbí“, v 7. scéně 2. dějství je místo, kde je sedm životních období člověka charakterizováno tak, že je tam souvislost s touto starou moudrostí ještě zřetelná. Shakespeare pojímá svět jako jeviště a lidský život jako hru o sedmi dějstvích, ve kterých člověk prochází postupně sedmi rolemi: dítě v náručí kojné; školák; zamilovaný; voják; vážný soudce a boháč; stařec.^{Shakespeare}

V 19. století nacházíme ještě u Schopenhauera v jeho rozpravě „O rozdílu mezi věkovými obdobími“ tuto starou nauku o sukcesivním ovládnutí životních období planetárními sférami ve zkomolené podobě, která je u něho očividně už jen výsledkem intelektuální hry, nikoli živého poznání. Schopenhauer vzal v koperníkovském duchu Merkur jako první planetu a potom započítal i asteroidy a Uran.^{Lauer}

Překrásným způsobem je spjatost životních období člověka s planetárními sférami viditelná na struktuře lidského chronomu (časového organismu). Cirkaseptánní (sedmidenní) rytmy výrazně převládají nad cirkadiánními (24-hodinovými) rytmy u novorozenců, zatímco u dospělých je to právě naopak: cirkadiány jsou dominantní.^{Sonkowsky} Lidská krev, celý organismus pulsuje, je včleněn do kosmických rytmů. V dětství je nejsilněji spojen s rytmem měsíčních fází; v dospělosti se zdánlivým pohybem Slunce vůči Zemi. Ve stáří opět začínají převládat extradiány (jiné než 24-hodinové rytmy) nad cirkadiány.^{Siegelová} Jinak řečeno: na dítě má nejsilnější vliv Měsíc, na dospělého Slunce a na starce opět další planety.

SEDM SVÁTOSTÍ

V křesťansky přeměněné podobě se nám tyto zasvěcovací rituály, spojené s věkovými obdobími, zachovaly do dnešního dne v sedmi sakramentech, církevních svátostech: křest, biřmování, svátost manželská, svátost oltářní, svátost pokání, svátost kněžská a poslední pomazání.

Nejen ze sedmipočetnosti těchto svátostí, ale i z jejich obsahu prosvítá moudrost o několik tisíciletí starší než samotná církev. **Sedm svátostí odpovídá sedmi planetárním inteligencím ve sluneční soustavě.** Vlastnosti a schopnosti, kterými obdarovávají bytosti sfér člověka, jsou zde chápány jako zvláštní dary Svátého ducha:

1) Svátost křtu, která se uděluje při narození, je „*vstupní branou k životu v Duchu*“ a odpovídá Měsíci.^{Katechismus}

2) Svátost biřmování patří k druhému sedmiletí života, ke školnímu věku. Dítě jí může přijmout „*po dosažení věku, kdy začíná používat rozum... začíná rozlišovat*“.^{Katechismus} Biřmování odpovídá Merkur.

3) Ve třetí sedmiletce života může člověk přijmout svátost manželství, kterou „*Bůh povolal člověka k lásce*“.^{Katechismus} Svátost manželská odpovídá Venuši.

Jan Davidsz de Heem: Eucharistie obklopená ovocem, 1648.

Edmund Blair Leighton: Poslední pomazání, 1878.

Čtyři cherubini - Býk, Lev, Orel a Vodnár - inspirující evangelisty. Řeckokatolická ikona.

4) Eucharistie, svaté přijímání, zaujímá mezi všemi svátostmi stejné centrální postavení jako Slunce mezi planetami: „Ostatní svátosti... souvisí s posvátnou eucharistií a jsou k ní zaměřeny. Vždyť nejsvětější eucharistie obsahuje celé duchovní dobro církve, Krista samotného... je obětí, kterou předjímáme věčný život... je srdcem a vrcholem života církve“.^{Katechismus} Kruhový tvar hostie symbolizuje sluneční kotouč; a také na podnosech, z nichž se tělo Kristovo podávalo, bývalo znázorněno slunce.

5) Obsahem svátosti pokání a smíření je vyznání, lítost a odpuštění hříchů. Souvisí tedy s problémem zla. Odpovídá Marsu.

6) Kněžství je svátost, při níž Svátý duch uděluje člověku dar, který ho činí schopným jednat „v trojím úřadu kněze, proroka a krále... učitele a pastýře“.^{Katechismus} Souvisí tedy s archetypem krále-kněze a učitele – s Jupiterem.

7) Poslední svátost, kterou člověk přijme, je tzv. poslední pomazání, svátost pomazání nemocných. Tou se člověk „dobrovolně přidružuje ke Kristovu utrpení a k jeho smrti“. Vnitřním smyslem této svátosti je to, že „každá nemoc nám může dát zahlédnout smrt... podrobuje lidský život zkoušce... může však též napomáhat člověku k větší zralosti, pomoci mu rozlišit v jeho životě, co není podstatné, aby se zaměřil na to, co je důležité“.^{Katechismus} Utrpení, odříkání, překážky a princip prohloubení, vzáňnění, uvědomění si toho, co je skutečně důležité, co nepomijí – to jsou motivy, které do našich životů vnášejí bytosti sféry Saturnu.

V různých církvích se ovšem svátosti chápou odlišně a vědomí jejich souvislosti s planetárními sférami se dávno ztratilo. Například křest se nemusí odehrát při narození; ve východních církvích zase udělují bířmování společně se křtem. Svátosti od sluneční sféry výše již nejsou pevně svázány s biologickým věkem. Eucharistii může člověk přijímat po celý život, stejně jako činit pokání. Knězem se člověk nemusí stát jen v padesátce. Avšak ty duchovní síly a vlastnosti, které člověk potřebuje k výkonu kněžského povolání, jsou u člověka nejsilnější právě v životním období okolo padesátky.

ASTROLOGIE A KŘESŤANSTVÍ

V současných církvích se rozšířil zlovyk uvádět astrologii jednostranně do souvislosti s pohanstvím a do protikladu s křesťanstvím. Jakákoli zmínka o vztahu mezi nebeskými tělesy a člověkem, v jakémkoli smyslu, se považuje za kacířství. Tento názor je založený na neznalosti dějin křesťanství a křesťanské filosofie a na zjednodušujícím ztotožňování astrologie s věštěním budoucnosti a s fatalismem. Zabraňuje věřícím pochopit kosmické souvislosti křesťanství; proto jsme nuceni se k němu v krátkosti vyjádřit.

Bible a katechismus (čl. 2116) hovoří o tom, že „je nezbytné odmítat jakékoli způsoby věštění“, protože pasivní spoléhání se na budoucnost by bylo nesprávným zbavováním se odpovědnosti za život ve prospěch mocností, které jsou mimo nás. Starý zákon a církevní otcové varují před pokusem věštit budoucnost a pasivně se odevzdávat nebo spoléhat na osud. Duchovní pasivitou člověk svůj osud jen zhorší: „Nenajde se u tebe... věštec, ani planetář, ani zaklínač, ani kouzelník, ani čaroděj, ani tázající se věštekého ducha, ani... takový, který by se na něco ptal mrtvých“ (Deut 18:10). To však neznamená, že do lidského života a osudu nezasahují žádné nebeské vlivy. Naopak: takové vlivy existují, a to jak dobré, shrnované někdy pod názvem Prozířetelnost (Divina Providentia), tak i špatné.

Když Pavel mluví o „svobodě, kterou máme v Kristu... jíž nás Kristus osvobodil“ (Gal 2:4, 5:1), předpokládá to, že zde předtím existovaly a stále existují mocnosti, které nás činily (nebo chtějí činit) nesvobodnými; ale skrze Krista je člověk právě překonává. Kdo se stará o to, co má být v životě na prvním místě, nemusí se hvězdných vlivů bát: „Neděste se znamením nebes... pohané se jich děsí“ (Jer 10:2). A naopak, kdo se o to nestará, tomu ani dobrá konstelace hvězd nepomůže: „Nuže, ať tě zachrání ti... kteří hledí na hvězdy... ať tě zachrání od toho, co přijde na tebe!“ (Iz 47:13).

„Zmrtvýchvstání Krista osvobozuje člověka od kosmické úzkosti“, od nevyhnutelného zařazení do astrálního determinismu, který však byl v prehistorickém přírodním stavu lidstva faktickou skutečností – tak, jak je dosud skutečností ve světě zvířat, ale stává se minulostí do té míry, do jaké se v srdci člověka rodí Kristus.^{Léon-Dufour} Člověk, který se znovu narodil v duchu, se ocitá k duchovním bytostem nebeských těles ve svobodném vztahu.

Křesťanství stojí v protikladu k někdejší deterministické koncepci vztahu člověka a kosmu. To však neznamená, že nemá svou vlastní nauku o souvztáznosti člověka s kosmem. **Nejlepší zbraní proti ožívání věšectví v pohanském duchu je ukázat, že křesťanství má svou vlastní kosmickou filosofii a ta se od té pohanské liší právě tím, že v ní člověk stojí uprostřed kosmických sil a ve vztahu k nim jako svobodná, samostatná individualita.** Ten, kdo se podruhé narodí, kdo duchovně ožije, kdo najde spojení s Kristem, se stává svobodným. Protože Láska vládne i hvězdám. Církev se proto od příchodu Krista zákonitě musela postavit proti tomu, aby se duchovní bytosti v nebeských tělesech uctívaly jako *svrchovaná* božstva, která rozhodují o našem osudu, jak to lidé prožívali v předkřesťanských kulturách.

Příchodem Krista se mění vztah člověka a kosmu. To však neznamená, že by jakýkoli vztah člověka a kosmu přestal existovat. Ve sférách nebeských těles přebývají andělé – a andělé nejen že mohou, ale mají právě za úkol lidskou duši ovlivňovat. Již současník sv. Pavla, Dionýsios Areopagita, zformuloval základy křesťanské angelologie, které byly bezmála dva tisíce let – až donedávna – brány vážně: tzv. **sedm nebes je sedm planetárních sfér a jednotlivé andělské hierarchie působí každá z příslušné sféry:** andělé ze sféry Měsíce, archandělé ze sféry Merkura... trůny ze sféry Saturnu, cherubini ze sféry stálic atd. Zmínku o zvěrokruhu nacházíme již ve starozákonní knize Job (38:32). Ezechiel (1:4-26) a Apokalypsa (4:2-8) hovoří o čtyřech pevných znameních zvěrokruhu – Lvu, Býku, Orlu a Andělu/Vodnáři – jako o čtyřech cherubínech, kteří podepírají rohy Božího trůnu. Tito čtyři cherubini v podobě okřídlených zvířat se tradičně přiřazují čtyřem evangelistům jako jejich inspirující bytosti. Zeno z Verony takto spojil i dvanáct apoštolů s dvanácti znameními. A Kristus-vševládce se zobrazuje uprostřed těchto čtyř okřídlených zvířat nebo všech dvanácti znamení jako centrum a vládce celého zodiaku.

Tato křesťanská kosmogonie se asi nejčistěji zformovala v *chartreské* škole; byla samozřejmou součástí náhledu na svět za scholastiky a za renesance. Bernardus Silvestris podal ve své „Cosmographii“ ve zkratce souhrn křesťanského světového názoru ve 12. století.^{Querido} Lidská duše se zde odvozuje ze sféry planet a lidský duch ze sféry stálic. Popisuje například, jak lidské duše procházejí zvěrokruhem a ty, které se mají narodit, čekají ve znamení Raka. Lidská duše nejenže prochází sférami všech planet před narozením, ale zůstává s nimi i během života vnitřně propojena a po smrti jimi musí projít zase v opačném pořadí nazpět až ke sféře hvězd. Po smrti stou-

Planety ve zvěrokruhu. Miniatura z 15. stol.

Pedro Berruget: *Sv. Jan Evangelista s Orlem*, 15. stol.

pá člověk nazpět ke své hvězdě. Tuto cestu nacházíme popsanou umělecky a podrobně v Danteho Božské komedii. Křesťané převzali i nauku, která přiřazuje každému znamení určitou část těla a tento názor byl v roce 563 dokonce uznán za legitimní na koncilu v Brage.^{Royt}

Starozákonní proroci a raná církev se vyslovují proti uctívání nebeských těles a andělů jako *svrchovaných* božstev *namísto* nejvyššího Boha: „*Aby ses neklaněl slunci, měsíci a hvězdám...*“ (5M 4:19). To však naprosto neznamená, že by v nebeských tělesech nebyly duchovní bytosti, které se ve starověku nazývaly *bohy* a které se v křesťanství nazývají anděly. Právě naopak: Bible hovoří o hvězdách jako o *živých* bytostech, které slouží Bohu, poslouchají ho a klanějí se mu (1M 37:9, Ž 148:3, Job 38:7, Iz 24:23) a které zasahují do lidských osudů: „*Z nebe bojovaly, hvězdy ze svých vysokých cest silných bojovaly se Siserou*“ (Sdc 5:20). Nad každou hvězdou bdí anděl (1 Henoch 72:3). Ve Starém a Novém zákoně se mezi anděly a hvězdami ani nerozlišovalo (Ž 148:2, 3) a o padlých andělech se hovořilo jako o padlých hvězdách (Iz 14:12, Zj 12:4).

Bible nepopírá, naopak potvrzuje moc hvězd, avšak podřizuje ji moci Nejvyššího: „*A když už jejich moc (nebeských světél) a působivost budila v nich úžas, měli poznat, o kolik mocnější je jejich Tvůrce... o co nádhernější je jejich Pán... Oni však světla nebes pokládali za (nejvyšší) bohy, kteří řídí svět*“ (Moudr. Šal. 13:1-5).

Hvězdy a planety jsou mocnými, ne však jedinými a už vůbec ne svrchovanými silami ve vesmíru. Ani sv. Augustín ve svém Božím městě (5:1) netvrdil, že hvězdy nemají na člověka žádný vliv – mají, ale on upozorňoval na to, že tento vliv je podřizen Boží vůli: „*Ať jsou vzdáleni od nás ti, kteří připisují hvězdám moc rozhodovat bez Boží vůle... Pokud jde... o vliv hvězd, tento vliv je v každém případě podřizen Boží vůli... Není snad pověra, že hvězdy mají svrchovanou moc, s níž mohou libovolně zacházet, nejtrapnější urážkou Boha?... a nakonec, pokud se hvězdám přiznává nevyhnutelný vliv, jaká možnost se ponechává Bohu, aby posuzoval lidské činy?*“ Stejně tak Tertullian v Liber de idolatria 9 (1:673) se k astrologii staví záporně, ale neodmítá zvěrokruh a připouští vliv hvězd na člověka. Nabádá však věřící, aby z hvězd nevěštili budoucnost.^{Royt}

Křesťanství se tedy postavilo proti tomu, že se v předkřesťanských náboženstvích duchovní bytosti v nebeských tělesech uctívaly jako *svrchovaná* božstva. Ne proti tomu, že tyto bytosti existují! Tomáš Akvinský v první a druhé kapitole své rozpravy „O podstatě andělů“ vysvětluje, že **ty bytosti, které se ve starověku nazývaly „bohové“, se v křesťanství nazývají anděly.** Přidává se k Augustinovi a společně vykládají Platóna a Aristotela: „*Všechny tyto (čtyři) prostřední řády bohů... musíme po našem označit jako »anděly«... I samotné duše nebeských těles – pokud jsou oduševněna – musíme počítat k andělům, jak to vykládá Augustín ve svém »Enchiridionu«.*“^{Akvinský 3}

Dále Tomáš uvažuje společně s Aristotelem a doplňuje ho ohledně počtu bytostí v nebeských tělesech: „*Podle toho máme nebeské bytosti, které vůbec nejsou spojeny s těl(es)y. Je však i mnoho duchovních bytostí, které jsou spojeny s nebeskými tělesy. Jejich počet se Aristotelés pokusil prozkoumat na základě počtu různých pohybů nebeských těles.*“^{Akvinský 3}

V osmé kapitole téže knihy se Tomáš vrací k vysvětlení, co znamená, když říkáme, že „andělé jsou v nebeských tělesech“. Nesmíme si to představovat tak, že jsou tam ve stejném smyslu, jako se naše fyzická těla nacházejí na některém místě trojrozměrného prostoru: „*Místo příslušející andělům je duchovní... jsou tam přítomni svou silou, působením...*“ A cituje Řehoře z Nyssy: „*Když je tedy to duchovní ve vztahu k nějakému místu nebo věci, která se*

KAŽDÁ VIDITELNÁ VĚC NA TOMTO SVĚTĚ MÁ
SVOU PŘEDSTAVENOU ANDĚLSKOU MOC.

SV. AUGUSTIN

nachází v prostoru... tak říkáme, že je na tomto místě. Kde bychom vlastně museli říci »působí tam«, říkáme »je tam«. Což zkratkovitě shrnuje Jan Damascénský: „*Kde anděl působí, tam je.*“^{Akvinský 3}

Když tedy například hovoříme o tom, že archanděl Michael je na Slunci (Zj 19:17, 20:2, 12:7), znamená to, že fyzické těleso slunce je na nebi viditelným projevem a znamením stejných slunečních mocností, kterým vládne Michael a které se i jinde v přírodě projevují svým specifickým působením, například u rostlin nebo u člověka v jeho srdci. Lidské srdce bije a udržuje při životě celý organismus z milosti stejných sil, díky nimž na obloze svítí Slunce a dává život celé přírodě.

Ve stejném smyslu říkáme, že Gabriel je archandělem Měsíce... atd., a musíme při tom ihned pomyslet na délku ženského cyklu, která se shoduje se synodickým měsícem (nebo na koordinaci rozmnožovacích aktivit s fázemi Měsíce u zvířat) a na to, jak v evangeliu archanděl Gabriel přináší Marii i Alžbětě zvěst o početí jejich dětí: Ježíše a Jana.

V Akvinského „Sumě teologie“ se všude pokládá za samozřejmost, že duchovní podstaty nebeských těles jsou příčinou pozemských, hmotných tvarů minerálů, zvířat a rostlin a jsou zdrojem pohybu v přírodě: „*Nebeská tělesa činí tvary v těchto nižších (tělesech), protože se říká, že jsou příčinou rození a hynutí... tvary, které jsou ve hmotě, plynou z duchovních podstat... pohyby těchto nižších těles, které jsou různé a mnohotvárné, uvádějí se na pohyb nebeského tělesa jako na příčinu... andělé mají bezprostřední představenstvo nejen nad nebeskými tělesy, ale i nad nižšími tělesy*“ (I 65:4, 115:3, 110:1). V tomtéž duchu hovoří Augustín: „*Každá viditelná věc na tomto světě má svou představenou andělskou moc.*“ A Origenés: „*Svět potřebuje anděly, kteří vládou zvířatům, a vládou rození živočichů, a vzrůstu keřů, rostlinstva a ostatních věcí.*“^{Akvinský 1}

Avšak „*je třeba říci, že činnosti nebeských těles se různě přijímají v nižších tělesech podle rozličného uzpůsobení hmoty*“, protože podle Akvinského Augustin odmítl věšectví (I 110:3). Jen příroda plně podléhá vlivům nebeských těles, ale člověk má v sobě nehmotný, duchovní prvek, který ho povznáší nad přírodu. Je nemožné, aby nebeská tělesa působila přímo na lidskou vůli; ale působí na nižší, smyslovou přirozenost člověka, a na jeho vůli jen nepřímou, pokud se tato nechá tou nižší žádostivostí svést: „*Většinou potom lidé jdou za vášněmi a jen moudří jim odolávají. A proto se i u většiny potvrzuje to, co bývá předpovězeno o lidských činech podle pozorování nebeských těles. Ale přece, jak říká Ptolemaios, »mudrc vládne i hvězdám«; totiž tím, že odoláváje vášním, zabrání svou svobodnou vůlí, nikterak nebeským tělesům nepodřizovanou, takovým účinkům nebeských těles*“ (II 9:5).

Připomínáme věřícím, že učení Tomáše Akvinského je encyklikou papeže Lva XIII. *Aeternis Patris* výslovně prohlášené za „*jedinou pravou filosofii katolicismu*“. Někteří méně vzdělaní kněží a laici totiž zacházejí ve svém horlení proti astrologii tak daleko, že vylévají s vaničkou i dítě (celou křesťanskou filosofii). Vysmívají se pohanským bohům a vůbec je nenapadne, že se tím rouhají archandělům a sv. Duchu; že například ta hromovládná bytost, kterou starověcí Řekové a Římané uctívali jako Dia/Jupitera (i když přioděnou do různých lidských představ), Slované jako Peruna a Germáni jako Thora/Donara, je archanděl Zachariel. Původ znamení vidí v tom, že „*bujná lidská představivost seskupila hvězdy do útvarů připomínajících různé bytosti a zvířata podle vlastního přání*“.^{Sanchez} Tvrdí vlastně o cherubínech, že jsou výplodem bujné lidské fantazie a že „*víra v ně je směšná*“. Tělesa sluneční soustavy jsou prý jen stejnorodé shluky látky a „*z toho hlediska je vyloučeno, že by nějaká planeta mohla mít odlišný vliv než jiná planeta*“.^{Sanchez} Vůbec je nena-

Arnolfo di Cambio: *Apoštol Petr*.

Zrození Brahmy.

padá, že tím vyvracejí Augustinovo učení, že „každá viditelná věc na tomto světě má svou představenou andělskou moc“, a že tím vyškrtávají z křesťanské angelologie pátý andělský chór – duchy pohybu, kteří jsou mimo jiné vládnoucími inteligencemi planet.

Pokud si někdo myslí, že hvězdná moudrost nesmí mít nic společného s křesťanstvím, ať začne u papeže a doporučí mu, aby dal dvanáct znamení s zvěrokruhu odstranit z dlažby na náměstí sv. Petra ve Vatikánu. Bude třeba vytrhat i dlažbu z množství raně křesťanských kostelů, které jsou vydlážděny mozaikami s vyobrazením dvanácti znamení, demontovat gotické vitráže a stropní fresky se zvěrokruhy.

Církev dnes, bohužel, dává oficiálně „imprimatur“ a „nihil obstat“ na knihy, podle nichž hvězdy a planety nejsou ničím více, než mrtvými koulemi plynu a prachu.^{Sanchez} Andělé jako by neměli ve stvoření co dělat a neměli ke stvořeným věcem kolem nás žádný vztah. Z křesťanství zůstal jen abstraktní Bůh-Stvořitel někde za stvořením – jako nepředstavitelný Prvotní hybátel – a mezi ním a člověkem není nic, jen nekonečné, pusté dálky vesmíru vyplněné samopohybem mrtvé hmoty. Tento bezprecedentní materialismus je v křesťanství něčím novým a církev nám všem dluží vysvětlení, jakým právem se ještě dále chce nazývat křesťanskou, když je s tisíciletou tradicí křesťanství v tak příkrém rozporu.

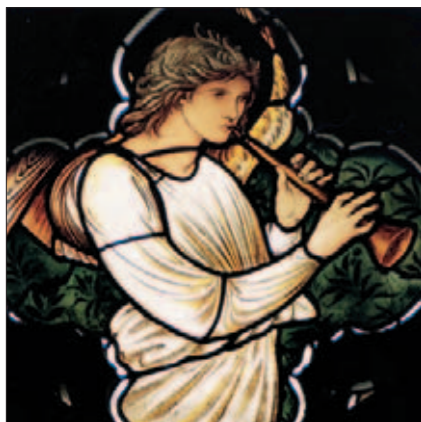
Už to je nesprávné, když si příslušníci církve nebo církev chtějí uzurpovat křesťanství jen sami pro sebe – a hovoří o všem *mimocírkevním* rovnou jako o *protikřesťanském* – neboť křesťanství je fenomén mnohem širší a hlubší než samotná Petrova církev. Avšak tvrdit, že mezi nebeskými tělesy a člověkem není žádná souvztažnost, že z nebeských sfér nepůsobí v rytmu kosmických těles do lidské duše andělé – to je vážná deformace a zplošťování nejen celé křesťanské filosofie, ale i tradiční církevní nauky.

ARCHANDĚLÉ A HUDBA SFÉR

Druhým nejčastějším atributem andělů – kromě křídel – je harfa. Ne náhodou se andělské hierarchie dělí nikoli na „směny“ nebo „čety“, ale na *chóry*, tj. zpěvácké sbory. Každá ze tří hierarchií andělů se opět dělí na tři chóry, což dává dohromady devět andělských chórů.

Pokud chtěli ve starověku inspirovaní lidé činnost andělů vyjádřit obrazem, řekli, že to, co andělé v nebi dělají, je, že hrají na hudební nástroje a zpívají. Na obrazech středověkých malířů a později na malbách preraffaelitů vidíme anděly s harfami, lyrami, trubkami, zvonečky... Ve Zjevení Jana čtyři serafíni, 24 starců a další bytosti před Božím trůnem mají v rukou harfy a „nemajíce odpočinku ani ve dne ani v noci“ zpívají hymny (Zj 5: 8, 9). I ti lidé, kteří v sobě překonali lest a zlo a dosáhli svatosti, dostávají do ruky „harfy boží“ a podílejí se sami na nebeské hudbě. Na jiném místě Apokalypsy „sedm andělů má sedm trubek a připravují se, aby troubili“ (Zj 8:6).

Tato hudba a zpěv andělů však nejsou žádnou samoučelnou uměleckou produkcí: každé zatroubení, každý tón má dalekosáhlé důsledky pro Zem a celé lidstvo; Země, příroda a společenské systémy se otřásají v základech při znění každé trubky. To, co nebeské bytosti vyslovují, není obyčejné slovo, ale slovo tvořivé, Slovo, které má moc, které se stává skutkem. Tvořivé, znějící Slovo, skrze které povstaly všechny hmotné formy a kterým trvají. Nekonečná rozmanitost forem v přírodě je *vyslovená, vyzpívaná* nebeskými bytostmi.

Edward Burne-Jones: Anděl s trubkou, 1877. Okno katedrály v Oxfordu.

Vesmír zní. To věděli odedávna zasvěcenci, jako *pýthagorejci*, kteří učili, že „nebeská tělesa, tím, že krouží vesmírem, tvoří hudbu... Božská hudba nemůže být slyšena, pokud je lidstvo ve svém pokleslém, materiálním stavu. Pýthagorás měl být jediným ze smrtelníků, který byl schopný tuto hudbu sfér slyšet. Na základě toho odhalil léčebné účinky pozemské hudby, tedy že určité harmonie léčí určité choroby“.^{Vurm}

Slovy duchovního vědce Rudolfa Steinera nebeský svět (devachan) je svět znějícího, tvořivého Slova, a toto Slovo může vnímat každý, kdo dokáže vystoupit na druhý stupeň zasvěcení, na stupeň *inspirace*, vědomí archandělů, tj. vyvinout tzv. *duchovní sluch*.^{Steiner 6} Potom může uslyšet ono „Slovo, které bylo na počátku“ a „skrze které všechno povstalo a bez něj nepovstalo nic z toho, co povstalo“ (Jn 1:1, 3).

V Indii *pránava*, prvotní zvuk, slabika, mantra *Óm (Aum)*, je semenem (*bídža*), ze kterého se rozvíjejí světy. Nebo, jak to překrásně vyjadřuje jeden višnuistický mýtus, svět vzniká zvukem Kršnovy flétny: na počátku Brahmova dne, ještě uprostřed prázdna, Kršna přiloží k ústům svou flétnu, a vyloudí tón, z něhož se řine jsoucno.

Z hlubin času a starých severských ság zazněl tento motiv až do díla známého pohádkáře J. R. R. Tolkiena.^{Tolkien} Ve své knize *Silmarillion* se zabývá velkými událostmi „Prvního věku“. A úvodní mýtus o stvoření světa, kterým začíná celé Tolkienovo dílo, je *Ainulindale* (hudba Ainur). V něm Nejvyšší stvořil na počátku Ainur, bytosti, které vznikly z jeho myšlenky, které před ním zpívaly a jejich zpěv zároveň tvořil světy. V srdci nejmocnějšího z Ainur, Melkora, vzklíčila touha narušit tuto harmonii a vnášet do hudby své vlastní, egoistické motivy. Prozřetelností Nejvyššího bylo však i s tím počítáno již dopředu, a Melkor nakonec zjišťuje, že svou vzpourou jen přispěl k ještě většímu obohacení a dokonalosti Stvořitelovy hudby.

Hudba, tak jak ji chápeme dnes, je jen velmi zúženým pojmem oproti tomu, jak ji chápali naši předkové. Starodávni lidé, jak to zachytil Boëthius v 6. století, se drželi trojího členění hudby na:

- musica mundana* (světová hudba);
- musica humana* (hudba v člověku);
- musica instrumentalis* (hudba vyluzovaná hudebními nástroji).

Musica mundana je hudba, kterou vytvářejí světová tělesa, která zaznívá v oběžích nebeských sfér, v kosmu, v rytmu ročních období apod. Z nebeských těles, slunce, stálic, oběžnic, nevychází jen světlo, ale i zvuk, jak to učil již Zarathuštra a jak to vyslovil i Goethe, jako nevědomý zasvěcenec, ve své básni: „Die Sonne tönt nach alter Weise“ (Slunce zní na starý nápěv). A věřilo se, že existuje tzv. *thema mundi*, hudební námět, na který je svět utvářen; že této sluneční soustavě, tomuto zemskému tělesu, předcházely jiné sluneční soustavy, jiná světová tělesa, a pořadí, v jakém vznikaly a zanikaly (Starý Saturn, Staré Slunce, Starý Měsíc) dodnes zaznívá v pořadí dní v týdnu (sobota, neděle, pondělí... tj. den Saturnu, den Slunce, den Měsíce...), které shodně existuje u všech indo-iránských, slovanských, germánských, románských a jiných národů.

Musica humana neboli hudba v člověku je potom odrazem této světové hudby, neboť, jak říká renesanční humanista Marsilio Ficino, člověk má malou oblohu ve svém nitru a na ní planety, které tvoří „malou hudbu sfér“ v naší duši.^{Moore}

Musica instrumentalis, tedy hudba vyluzovaná hudebními nástroji, jak ji známe dnes, se chápala jen jako třetí a nejnižší v této hierarchii. Pouze

R. Haas: Anděl hrající na harfu.

ANDĚLÉ ZPÍVALI NEBESKÉ CHVALOZPĚVY,
KTERÉ UCHVÁTILY MÉ SRDCE. NEBE JAKO BY
SAMO KONTEMPLOVALO NAD VELKOU OBĚTÍ.

Sv. BRIGITA

Instrumentální hudba jako odraz světové hudby a hudby sfěr. Athanasius Kircher, 1650.

pokud víme, že hudba kdysi znamenala pro naše předky mnohem více, než dnes pro nás, můžeme pochopit, proč Platón ve své sedmé knize Ústavy nazývá hudbu a astronomii „sesterskými vědami“.^{Platón}

O hudbě sfér se obvykle hovoří zcela abstraktně, jako o kuriózní koncepci, pod níž si neumíme nic představit. Pro nás se v této knize hudba sfér stane něčím zcela konkrétním. Je to ono znějící Slovo, jehož působením v průběhu evoluce vznikaly všechny rostlinné, minerální a zvířecí formy na Zemi. **Znamení zvěrokruhu představují souhlásky a planety samohlásky Slova. Planeta ve znamení slabiku.** Ukážeme si konkrétně, jak například ten duchovní tón Slunce, ono znění, o němž hovoří Goethe, spolu s Merkurem, budují rytmickou stavbu stonku a listů některých rostlin jako srdečník nebo konvalinka; a jak v nich vedou k tvorbě kardioaktivních glykozoidů a dalších látek, které působí léčivě na srdeční arytmií a dýchací systém.^{Páles 6}

Tytéž duchovní síly či bytosti, které vkouzlují krásu a moudrost do světa rostlin, však působí také ve vývoji lidských kultur – v dějinách. Archandělé, kteří jsou vládnoucími inteligencemi planet, působí také jako *duchové času*. Od každého z nich vychází fyzickým uchem neslyšitelný, duchovní tón, duševní nálada. Tyto tvoří základní tón kultur, jsou tím, o co se ta či ona kultura vnitřně, duševně opírá. Neboť ani kultura není něčím, co lze vybudovat na ničem, v prázdnu, ale musí se o něco opírat, na něčem stát, a to jsou vždy nějaké hodnoty, které jsou pevné, které trvale žijí a musí být prociťovány ve vědomí nějaké skupiny lidí, nějakého společenství alespoň po určitou dobu.

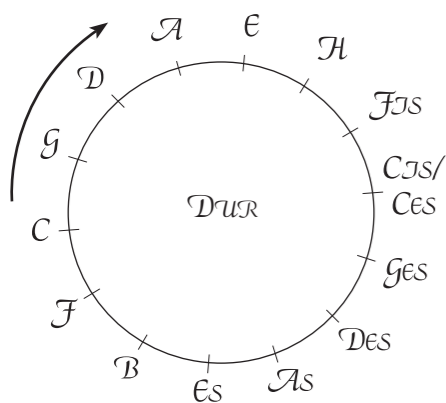
Jestliže si řekneme, že pomalé planety, jako Saturn, Jupiter, vydávají hlubší, nižší tóny, a rychlé planety, jako Merkur, Venuše, vysoké nebo vyšší tóny, můžeme si představit, že **sedm duchů planetárních sfér, v pořadí, v jakém jsou tyto sféry uspořádány, tvoří něco jako nebeskou lyru se sedmi strunami:**

Saturn	c
Jupiter	d
Mars	e
Slunce	f
Venuše	g
Merkur	a
Měsíc	h

To pozoruhodné je, že duchové času se nestřídají nijak náhodně, ale podle zákonitostí, které mají *hudební* charakter: sedm archandělů, kteří vládnou 354-letým obdobím, se střídá po kvintách. Následující duch času zní vždy v kvintakordu k tomu, který mu předchází. Pokud začneme například s Orifielem jako s „C“, následuje po něm Anael, který zní v tónině „G“, po něm Zachariel – „D“, Rafael – „A“ atd. **Duchové času tvoří svým pořadím, v jakém se střídají, kvintový kruh!** Kvintový kruh je jednou z nejzákladnějších zákonitostí v hudbě; je pořadím, do kterého jsou seřazeny durové stupnice.

Naopak, duchové dní v týdnu se střídají po kvartách: každý následující den zní jako kvarta k předchozímu. **Andělé dní v týdnu tvoří tzv. kvartový kruh.** Kvartový kruh je základním zákonem pro seřazení molových stupnic.

Ale proč právě kvinty a kvarty? Co znamená například kvinta? Jaký má tento interval duševní význam? Interval kvinty můžeme prožít jako „hranici mezi úzce osobním prožíváním a prožíváním objektivnějším, zaměřeným ke kosmu“.^{Peter}

Kvintový kruh.

To je možné pozorovat například v lidových písních, že začínají kvintou nebo intervalem přesahujícím kvintu, nebo je obsahují na místech, kde se zpívá o něčem, co přesahuje osobní zážitkovou sféru člověka, co zasahuje do života člověka z nadosobní sféry, shora, jako osud, vyšší danost, která je mimo jeho vůli. Může to být například vypuknutí války („*Smutné časy nastávají, bude vojna, budeme rukovac...*“ – moravská ze Slovácka) nebo rozhodnutí panstva („*Na panšském dvoře...*“) apod.

Jako lidská duše podvědomě prožívá střídání duchů času a s nimi spojené dlouhodobé změny společenských systémů, jako něco, co přesahuje životní obzor jednotlivého člověka, s čím se musí smířit, tak lidová píseň vyzpívávala tyto zážitky v intervalech nad neosobní hranicí kvinty. Vítězný durový kvintakord zaznívá neustále na pozadí světového pokroku. Za tímco andělé dní, kteří se střídají po kvartách, vyjadřují cosi více osobního.

V plynutí dějin se projevuje hudební zákonitost! Ať to zní jakkoli nevěřitelně, je to tak. Lidé netvoří dějiny jen sami, z ničeho, jak se jim zachce, ani nejsou žádným úplně chaotickým procesem, i když člověk získává z nižší perspektivy velmi silný dojem, že tomu tak je; ale na pozadí dějin zaznívá jedno velké téma, *thema mundi*, základní nápěv, na který lidé se svými individuálními životy a národy Země tvoří trilky a variace. Ten duševní tón, který se řine z planety Země vesmírným prostorem k jiným hvězdám, by bylo možné přirovnat ke zpěváckému sólu, avšak na pozadí celého orchestru, který má jednoho Velkého dirigenta. Dobrý zpěvák vloží do přednesu celou svou individualitu, osobnost, v žádném případě však nemůže zpívat libovolně, nezávisle na celém orchestru.

Dějiny světa jsou jednou velkolepou hudební symfonií. A národy se svými osudy a vzájemnými vztahy zaznívají do této světové hudby jako jednotlivé tóny, party, nástroje.

Poznání o činnosti duchů času je další stříbrnou cihličkou do toho pohledu na svět, který nás vysvobozuje z hypnózy mechanistického světového názoru, z oné nešťastné tendence vidět přírodu jako bezduchý stroj, a hledat i ve společenském dění stále samé mechanismy; a otevírá naše duševní obzory pro vědecko-umělecké a morální chápání světa. Příroda není žádný stroj, ani naše životy nejsou výsledkem nějakého ekonomického, biologického nebo nějakého jiného mechanismu – **svět vyzněl ze srdcí krásných bytostí, které jsou živé!** A to, co vyslovily, co je slovem i hudbou zároveň, se může odrazit v srdci člověka, pokud je jen nástroj jeho duše čistě naladěný.

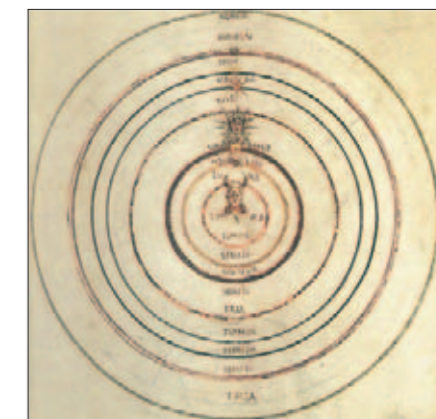
VYSVĚTLENÍ K DIAGRAMŮM

Angelologie obsahuje 280 diagramů. Shrnují obsah psaného slova do jednoho názorného celku a zviditelňují rytmičnost a synchronnost kulturních vln. Zároveň umožňují exaktní kvantitativní analýzu vlnové povahy kultury. Používáme diagramy tří základních typů: chronogram, periodogram a histogram.

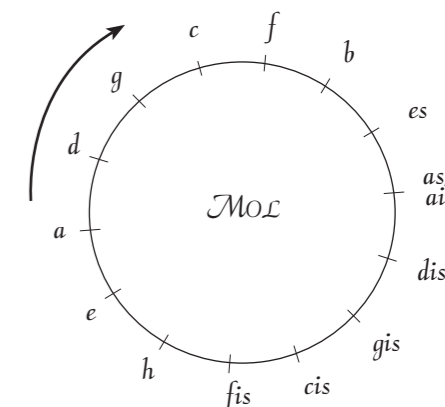
Chronogram. Znázorňuje vývoj zkoumaného jevu v čase. Vodorovný rozměr tvoří časová osa a jsou na ní vyznačeny roky křesťanského letopočtu, například od roku -500 do 1500. Roky před Kristem mají záporné znaménko. Na svislé ose je intenzita zkoumaného jevu, zpravidla míra tvořivosti v daném odvětví kultury. Jde-li o absolutní počet (počet objevů, procenta, roky, stupně, čtvereční kilometry), je na svislé ose vyznačeno měřítko. Pokud na svislé ose není měřítko, jde o relativní indexy.

Přičtení devíti sfér k devíti múzám. Podle Martiana Capella z 5. stol.

Hudební intervaly přiřazené k planetárním sféram. Kolem roku 820.

Kvartový kruh.

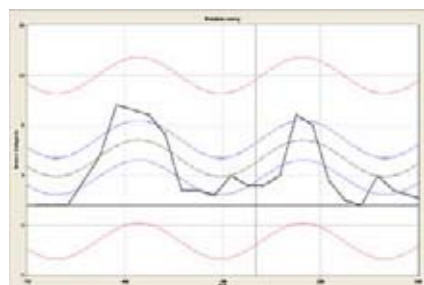
Míru tvořivosti lze kvantifikovat různými způsoby. Za nejvhodnější pokládáme vážený počet významných osobností. Seznamy významných osobností jsme čerpali především z Kroeberových „Konfigurací kulturního růstu“ a ze Sorokinovy „Kulturní dynamiky“, ale i z dalších autorů. Jelikož ne každá osobnost je stejně významná, bylo potřebné přiřadit každé z nich váhový koeficient, který vyjadřuje její dějinný vliv. Kroeber označil ty nejlepší a nejlepší z nejlepších jednou nebo několika hvězdičkami. Například Platóna a Aristotela mezi filozofy, Hippokrata a Galéna mezi lékaři, Hérodota nebo Tacita mezi historiky, Homéra či Vergilia mezi básníky apod. Tedy zakladatele škol a směrů, k nimž se připojovali ostatní, nebo osobnosti všeobecně pokládané za vrchol ve svém odvětví. Sorokin sestavil váhové koeficienty na základě počtu sekundárních pramenů a odkazů na každou osobnost.

Druhým možným způsobem je vzít historickou monografii na dané téma a přiřadit každé v ní uvedené osobnosti váhový koeficient podle počtu odkazů ve jmenném rejstříku. Tak jsme zpracovali například Zbavitelovy „Dějiny indické literatury“, Bondyho „Dějiny středověké filosofie“ a řadu dalších děl. Na sestavení křivky kulturního růstu jsou však vhodná pouze taková díla, která jsou zaměřena na podání všeobecně uznávaného, vyváženého a úplného přehledu o daném historickém fenoménu v určitém časovém úseku. Nepředstavují tedy pouze partikulární nebo ojedinělý názor a nepreferují některý směr nebo osobnost zvlášť.

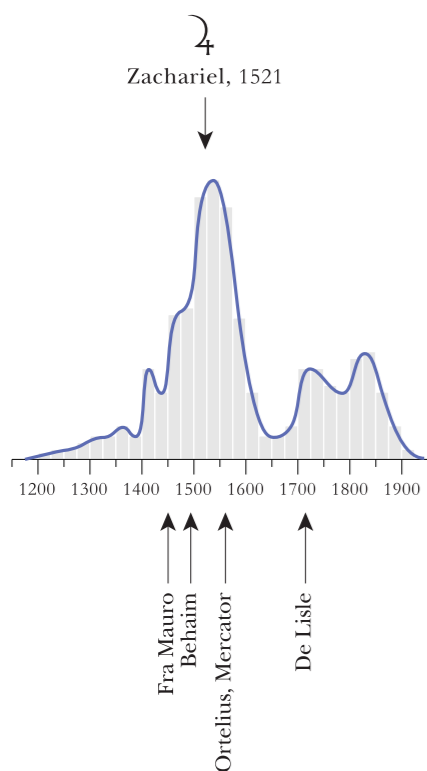
Pomocí seznamu osobností a jejich váhových koeficientů jsme sestavili bodování, které vyjadřuje stupeň tvořivosti ve zkoumaném kulturním odvětví v ekvidistančních časových intervalech pro každé čtvrtstoletí (nebo půlstoletí) zvlášť. Kde byly méně podrobné vstupní údaje, sestavili jsme chronogram pouze pro celá staletí.

Šedé sloupce v chronogramu jsou relativní indexy tvořivosti v daném čtvrtstoletí (půlstoletí, století). Barevná křivka představuje spojitou formu téhož diskretního chronogramu. Pokud je v jednom diagramu navrstveno více chronogramů, sloupce kvůli přehlednosti vynecháváme a chronogram je znázorněn pouze spojitou křivkou. Pod chronogramem jsou uvedena jména *některých* významných osobností. Řekněme pod chronogramem sestaveným z dvou set největších chemiků a biologů je uvedeno kolem dvaceti nejznámějších jmen. Šipky u každé osobnosti ukazují na časové ose období, kdy stála na vrcholu svých tvořivých sil, tedy zhruba kolem 35. až 40. roku života. Kurzívou jsou odlišena významná díla, jejichž autoři zůstali anonymní. Tečkovanými oblouky je vyznačena historická návaznost kulturních směrů: například novoplatonici navazují na Platóna, evropská matematika na arabskou, románská architektura na římskou, renesance na klasické Řecko, Novobabylónská říše na první Babylónskou říši, Sásánovci na Achaimenovce.

Nad chronogramem je znázorněna činnost andělských chórů. Dolní část chronogramu tedy představuje empirickou realitu, měřitelnou a vnímatelnou smysly. Horní část představuje duchovní realitu, danou zjevením nebo nahlíženou intuitivně. Z diagramu je zřetelné, do jaké míry se kulturní vlny na Zemi shodují nebo neshodují s rytmičnou aktivitou archandělů. Každý archanděl je uveden jménem nebo jen svou planetární značkou. Šipka vyznačuje střed období, jemuž vládne jako duch času a kdy jeho vliv vrcholí. Někdy jsou celá 72-letá a 354-letá archandělská období znázorněna jako dolů padající jemný barevný déšť. Naznačují příčinnou souvislost mezi nebeskými vlivy a děním na zemi.

Chronogram s vyznačeným 95%-ním koridorem tolerance a spolehlivosti.

Chronogram.

Pokud byly vstupní údaje příliš rozkolísané, křivku jsme vyhladili metodou klouzavých průměrů podle vzorce $a_k = (a_{k-1} + a_k + a_{k+1})/3$ nebo $a_k = (a_{k-1} + 3 \cdot a_k + a_{k+1})/5$. Vezměme si například osobnost Leonarda da Vinci (1452-1519). Jeho tvořivost připočítáme ke čtvrtstoletí 1475-1500, jelikož tehdy dosáhl čtyřicátého roku života (1492). Předpokládáme, že tvořivá osobnost přijme individuální duchovní impuls od svého strážného anděla kolem 33. roku života. Přesto však Leonardův výkon nemůžeme připsat výlučně jen tomuto čtvrtstoletí. Každá osobnost totiž za mnoho vděčí předcházející generaci, uprostřed níž se učí a vyrůstá, a sama pokračuje v tvorbě a ovlivňuje dění i v průběhu života následující generace. Vývoj kultury má určitou spojitost, která si vyžaduje, nebo nás alespoň opravňuje použít klouzavé průměry.

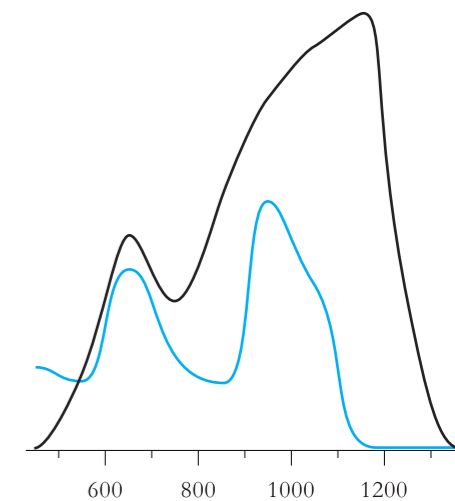
V několika málo případech, když šlo o to porovnat dva chronogramy navzájem nebo je sloučit do jednoho diagramu, bylo potřebné je znormovat. Například intelektuální výkon indických filozofů a lingvistů nebyl o nic menší než řeckých. Shodou okolností se nám však zachoval v Indii mnohem menší počet jmen osobností v porovnání s Řeckem. Bez znormování relativních indexů by se křivka indické tvořivosti jevila nevýznamná v porovnání s řeckou, což rozhodně neodpovídá skutečnosti.

Pod každým chronogramem je legenda a je uveden zdroj, odkud jsme čerpali údaje. Někdy jsme pro tentýž jev sestavili dvě křivky podle různých pramenů. Například chronogram evropské astronomie jsme sestavili dvakrát, podle Kroebera i podle počtu citací v Kronice lidstva. Takovéto dva chronogramy nejsou identické, ale shodují se v tom, co je pro naše zkoumání podstatné: astronomické objevy vyvrcholily kolem roku 1600 trojhvězdu Galilei-Kepler-Tycho. Ve většině případů se ukazuje, že podstatné vlastnosti chronogramu (kulminace a periodicita) se nemění. Různí historikové tedy vyjadřují více méně všeobecně ustálený názor na dějiny. Pro nás z toho vyplývá důležitá skutečnost, že křivky kulturního růstu nezávisí na prameni.

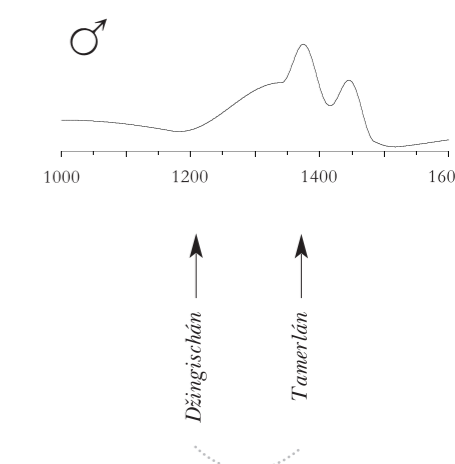
Mírně odlišný typ chronogramu vzniká tehdy, když i činnost andělských chórů vyjádříme křivkou stejného typu, jako je křivka tvořivosti, a obě křivky navzájem porovnáme. Křivka působení toho či onoho archanděla je dána počtem let, během nichž působí v daném čtvrtstoletí (půlstoletí) jako duch času. Pokud působí v daném okamžiku jako dvojnásobný nebo trojnásobný duch času, intenzity jeho působení se sčítají. Pokud bereme do úvahy také činnost některého protikladně působícího anděla, intenzita jeho působení se od výsledku odečítá. Archandělskou křivku potom považujeme za statistickou hypotézu a empirickou křivku za měření, na nichž hypotézu testujeme. Testujeme lineární nebo kvadratickou závislost obou veličin (například předpovězené a skutečné indexy revolučnosti).

Tam, kde aproximujeme empirickou křivku lineární kombinací jednoduchých periodických funkcí (Fourierovým rozvojem), je vyznačena aproximující funkce i se svými 95%-ními mezemi konfidence a tolerance. Aproximace je statisticky tím významnější, čím více naměřených hodnot spadá do konfidenčního koridoru a čím méně se vzdalují od aproximující funkce. U tohoto typu chronogramů je uveden i korelační koeficient r a pravděpodobnost chyby p .

Ne pro všechny zkoumané dějinné jevy jsme mohli sestavit křivku kulturního růstu, protože vhodné podklady jsme buď neměli zatím k dispozici, anebo neexistují. V tom případě jsme na časovou osu jen schematicky vyznačili jednotlivá archandělská období pomocí sinusoid (kratší vlny

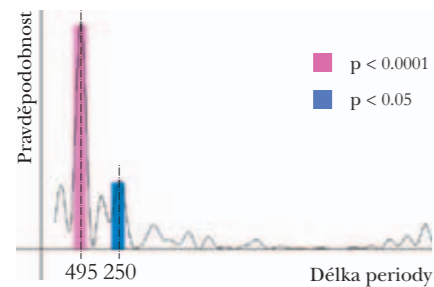
Chronogram, který porovnává předpověď se skutečností.

Schematický chronogram.

znázorňují 72-leté epochy, delší vlny 354, 720 a 2160-leté epochy) a k nim šipkami některé vybrané události nebo osobnosti inspirované příslušnou duchovní mocností. Takovýto graf neslouží jako statistický důkaz a jeho přesvědčivost je jen vizuální. Odlišíte ho podle černé barvy a schematicnosti křivek (empiricky naměřené křivky jsou všechny barevné).

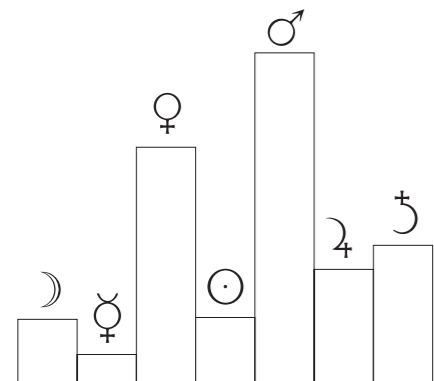
Periodogram. Periodogram je výsledkem matematického zpracování chronogramu. Ukazuje, zda ve zkoumané křivce kulturního růstu existuje nějaká statisticky významná periodicitita nebo více periodicit současně. Na vodorovné ose jsou všechny možné délky period – zleva doprava od nejdelší po nejkratší. Na svislé ose je funkce vyjadřující jejich matematickou pravděpodobnost. Maxima spojité křivky periodogramu vyznačují statisticky nejpravděpodobnější délky period. Intervaly těch délek period, které přesáhly práh statistické významnosti, jsou zvýrazněny barevnými sloupci.

Periodogram.

Příklad: na obrázku je periodogram výskytu 45 nejvýznamnějších byzantských teologů v letech 0 až 1500. Obsahuje dvě periodicity. Statisticky vysoce významné jsou délky period od 440 do 600 let ($p < 0,01$). S menší hladinou významnosti i délky period mezi 240 a 280 let ($p < 0,05$). 495-letá periodicitita je ze všech nejpravděpodobnější. Ostatní délky period jsou nevýznamné.

Histogram. Vyjadřuje průměrnou intenzitu zkoumaného kulturního jevu v každém ze sedmi archandělských období zvlášť a porovnává tyto intenzity navzájem. Například v uplynulých třech tisíciletích uskutečnili asijské kočovnické množství nájezdů, ale v marsických obdobích jsou tyto nájezdy třikrát častější. Revolučnost je během venušských období v dlouhodobém průměru o polovinu vyšší než jindy; filosofická tvorba je nejbohatší v michaelských obdobích. Jedná se tedy o relativní index vyjadřující průměrnou frekvenci, intenzitu či hustotu daného jevu na jedno desetiletí v období archanděla Měsíce, Merkuru, Venuše atd.

Histogram.

V některých případech jsme použili ještě dva typy diagramů.

Diagram bodového odhadu lineární regresní funkce. Znázorňuje statistickou závislost dvou veličin. Na vodorovné ose je nezávislá a na svislé ose závislá proměnná. Regresní funkce je znázorněna jako přímka nebo parabola s 95%-ním koridorem tolerance. Každý bod znázorňuje jednu naměřenou hodnotu. Závislost obou veličin je významná, pokud měření spadají dovnitř tolerančních mezí a je tím výraznější, čím více se přibližují k aproximující funkci.

Diagram zkřížené korelace. Ukazuje, zda dvě veličiny korelují s nějakým časovým posunem a pokud ano, tak s jakým. Na vodorovné ose jsou časové posuny, na svislé ose korelace. Korelační koeficient se vypočítá pro všechny možné kladné i záporné časové posuny a vynese na křivku. Tam, kde toleranční koridor křivky přesahuje vodorovnou osu, zkoumané veličiny korelují statisticky významně s příslušným časovým opožděním nebo předstihem. Zkřížená korelace běžně slouží k odhalení závislostí, kde příčina účinkuje s jistým časovým skluzem. Například chřipka bude korelovat s výkyvy počasí, ale s časovým opožděním, které odpovídá inkubační době chřipkového viru.

Na obrázku je zkřížená korelace mezi perskými astronomy a básníky v letech 600-1600. Tyto dvě veličiny významně korelují s koeficientem 0,69 a časovým posunem 200 let. Znamená to, že pro perskou kulturu platí následující stochastická zákonitost: pokud v nějakém časovém okamžiku

žil velký astronom, s pravděpodobností chyby menší než 1:250 se dvě stě let po něm objeví velký básník.

ÚSTŘEDNÍ HYPOTÉZA ANGELOLOGIE

Pokud existují duchovní bytosti, pokud působí jako tvořivé mocnosti v přírodě a inspirující mocnosti v dějinách a pokud působí podle nějakého inteligibilního řádu, měl by se tento řád na zemi viditelně projevat. Toto je teze, kterou chceme ve všeobecnosti podrobit zkoušce.

V Angelologii dějin prozkoumáme takovéto její konkrétní znění: **Pokud se sedm archandělů každých 72 a 354 let cyklicky střídá jako duchové času, dějiny by měly podléhat tomu odpovídajícím periodickým a synchronním kulturním vlnám.** A v Angelologii přírody: **Pokud je dvanáct cherubinů tvořivými inteligencemi přírody a řád jejich působení je dán strukturou zvěrokruhu, bude se tento systém zrcadlit v evoluci zvířecí a rostlinné říše v postupném odčleňování a formování orgánů.**

Je důležité, aby si čtenář ujasnil, co se vlastně tvrdí, pokud si o tom chce udělat vlastní úsudek. Mnozí odpůrci Angelologie totiž hlásají, že se nepotvrdila. Ale pokud se jich zeptáte, co je vlastně ústřední tezí Angelologie, zjistíte, že to nevědí, a z toho je jasné, že ani nemohou posoudit, zda se potvrdila nebo ne.

Netvrdíme, že ten-ten který archanděl působí *pouze* v letech, kdy je duchem času. Každý ze sedmi archandělů působí stále, avšak v období, kdy se stal duchem času, je jeho působení silnější. Jím inspirované kulturní formy se tedy mohou vyskytnout kdykoli, ale v jeho vlastním období budou častější a výraznější.

Netvrdíme ani, že účinky ducha doby bude možné prokázat v *každém* jemu příslušejícím období a u *každého* národa. Pozemské podmínky nemusí vždy a všude dovolit, aby se inspirace ducha času přeměnila ve skutky. Nebo dějiny mezitím mohly zahladit stopy po tehdejších událostech.

Netvrdíme, že zkoumaný kulturní jev musí vyvrcholit *vždy* uvnitř příslušného 72-letého období. Vrchol může nastat i krátce předtím nebo potom. Uvedená data archandělských vlád jsou do jisté míry schematická a pouze orientační. Vymezují roky, kdy ten či onen archanděl působí silněji než všichni ostatní. Nezačíná působit v daném roce náhle a ani náhle nekončí. Síla jeho působení se podobá vlně, která zvolna stoupá, vyvrcholí ve středu uvedeného období a poté klesá, aby opět vyvrcholí až za dalších 500 let. Mimořádné tvořivé výkony tedy nespádají vždy jen dovnitř 72-letého (nebo 354-letého) období. Ale budou tím pravděpodobnější, čím blíže budou na časové ose ke středu tohoto období.

Kromě toho důvody k opožděním a předstihům mohou být zcela prozaické. Různé faktory mohou způsobit, že dílo velikána uzří světlo světa až desetiletí poté, co bylo přijato inspirativně. Newton například přijal inspiraci ke svým největším objevům již jako mladý muž, když se během morové epidemie stáhl na venkov, ale publikoval je až o 30 let později. Řecká škola lékařů na ostrově Kós zase z úcty připsala tvorbu celého kolektivu svému zesnulému učiteli Hippokratovi. Newtonovská astronomie se tak o několik desetiletí opožděje a hippokratovská medicína zdánlivě předbíhá příslušné období archanděla Orifiela a Rafaela.

Stejní archandělé působí nejen jako duchové času, ale také jako duchové národů a inspiroují (na ohraničeném území) velké tvořivé vrcholy i zcela

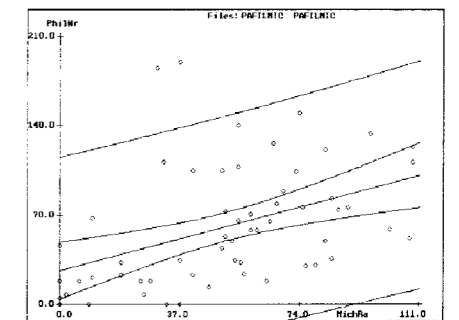

Diagram bodového odhadu lineární regresní funkce.

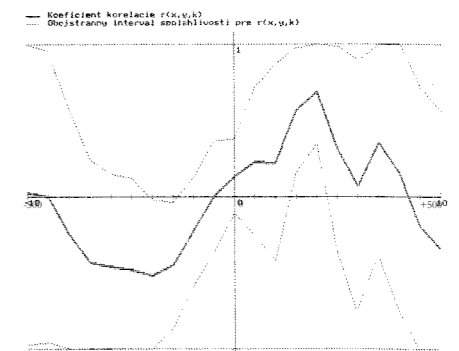

Diagram zkřížené korelace.

Nicolas Poussin: Tanec podle hudby času.

mimo uvedené časové rytmy. Periodické působení duchů času se takto kříží s nesčetným množstvím jiných faktorů, které narušují čistou pravidelnost kulturních vln. Z dlouhodobého a celosvětového hlediska však všechny tyto ostatní faktory musí ustoupit do pozadí jako statistický šum, jelikož jsou ve vztahu k námi zkoumané periodické složce náhodné. Utvoří jakousi rovnoměrnou průměrnou hladinu, na jejímž pozadí činnost ducha času vynikne jako periodická tendence k návratu určitých kulturních vzorců. Pokud bude tato tendence statisticky signifikantní, ústřední teze této knihy se potvrdila.

Je zapotřebí si také uvědomit, že předmětem našeho zkoumání není periodický výskyt hmotných artefaktů, ale činnost duchovních bytostí. Osobní výpovědi o duchovních zážitcích, zjeveních, vnuknutích o tom svědčí přímo a hmotné artefakty jen nepřímo. Pro nás je důležitější časový okamžik inspirace, než to, kdy bylo dílo zrealizováno nebo zveřejněno. Zajímá nás onen tvořivý proces, při němž působí duch, a ne fakt, že ideové, umělecké a společenské formy se později netvořivým a bezduchým způsobem reprodukuje nadále i po staletí.

Dále je potřebné vědět, že inspirace každého archanděla představuje duševní proud jisté kvality, který zde působí vnitřně a ve svých vnějších účincích nemůže v každé době a na každém místě nabýt stejné podoby. Výslednice jeho působení bude modifikována duchem místa, ostatními duchy doby a celou řadou dalších spolupůsobících faktorů a podmínek. Vojenský duch se v mírových dobách projeví jako lovecká záliba. Mystický impuls v ateisticky utvářené společnosti na sebe vezme podobu ideologického zápalu. Matematické úsilí starých Řeků nemohlo vyústit do počítačové revoluce, protože to nedovolovala technologie.

Lidští duchové též zachytávají každý duševní proud na jeho vyšších nebo nižších úrovních projevu, dle stupně svého duchovního vývoje. Umělecký impuls se může přeměnit u kultivovaného národa ve velké hudební skladby, ale u instinktivních jednotlivců pouze ve zvýšené sexuální napětí, které je nižší formou téže anaelské energie. Pokud bychom tedy hledali pravidelné synchronní vlny hudební tvorby, nenajdeme je bez výjimky vždy a všude. Svoboda lidského ducha je jednou z proměnných ve světové rovnici. Přesto však kvůli tomu angelologie nepřestává být vědou. Díky tomu, že i v duchovní oblasti platí zákon analogický fyzikálnímu zákonu zachování energie: **duševní energie se neztrácí, pouze mění formu**. Výsledná rovnice tak získá podobu: **suma hudební tvořivosti a pohlavních výstředností periodicky stoupá v anaelských obdobích**. Kde nenajdeme jedno, musíme hledat to druhé, protože jsou to spojené nádoby. Takováto rovnice zahrnuje moment lidské svobody, a přesto je exaktní.

Ústřední hypotéza Angelologie tedy zní následovně: **Předpovídáme, že se cyklicky každých 504 i každých 2480 let zvyšuje pravděpodobnost výskytu kulturních forem s danou planetární signaturou**. Během našeho bádání možná přijdeme na to, že andělé působí jiným a mnohem složitějším způsobem. Metoda nám to umožňuje. Tradici babylónské astrologie si zde bereme jako první pracovní hypotézu, protože musíme začít s něčím konkrétním.

INFERENČNÍ STATISTICKÁ ANALÝZA

Myšlenka, že by v dějinách mohl být nějaký pravidelný systém nebo periodičnost, fascinovala a fascinuje množství vynikajících hlav odpradána. Máme celou paletu filosofii dějin, takových jako Spenglerova, která dávala každé kultuře tisíc let života. Rigorózní vědci však nedokázali potvrdit ani jednu z nich objektivně. Ve 20. století se prosadilo přesvědčení, že v dějinách samotných objektivně ani neexistuje žádný logos. Každá interpretace dějin je prý pouze subjektivní, podmíněná momentální situací nebo osobností filosofa. Není totiž problém, jestliže jsme se pro něco nadchli, vybrat z dějin dostatečně velký počet souhlasných příkladů a všechno ostatní buď zanedbat anebo překroutit jako gumu, aby to zapadlo do předem stanoveného schématu. Víra, že by nějaká filosofie dějin mohla být něco víc než jen subjektivní projekcí vlastních myšlenek na dějiny, se na filosofických katedrách považuje za naivní a za typický příklad diletantství.

Protože naše Angelologie je něčím více, než jen subjektivní filosofickou pohádkou, načrtneme zde hlavní obrysy postupu, jak je možné prověřit ji rigorózní matematickou metodou. Jaké jsou proti ústřední tezi Angelologie námitky? Hlavní námitkou oponentů je to, že Angelologie subjektivně zkresluje dějiny. Samotné fakty zpochybnit nemohou, protože se opíráme pouze o fakty všeobecně známé a uznávané. Namítají však, že *výběr* faktů není nestranný a děláme ho již ve světle teorie, která teprve má být dokázána. Hledané rytmy v dějinách prý objektivně neexistují, nýbrž si je pouze namlouváme.

S touto námitkou jsme se vypořádali elegantním způsobem. Nechali jsme, aby výběr faktů i metody jejich zpracování provedli oponenti samotní. Dvě hlavní kontrolní studie navrhl vedoucí Kabinetu orientalistiky SAV, PhDr. Viktor Krupa, CSc. Na jeho podnět jsme statisticky zpracovali Kroeberovu knihu „Konfigurace kulturního růstu“ a Sorokinovu „Sociální a kulturní dynamiku“.^{Kroeber 1, Sorokin} Jsou to dvě rozsahem i kvalitou nejlepší a nejrenomovanější práce z kulturní dynamiky na světě. Kroeber ani Sorokin nevěděli nic o naší hypotéze, nebyli jí tedy ovlivněni a nemohli zkreslit fakta v náš prospěch.

Matematickou metodu navrhl popřední slovenský odborník na chronobiologii, Prof. MUDr. Miroslav Mikulecký, DrSc. Použijeme Fisherův periodogram a Halbergovu cosinorovou regresi.^{Fisher, Bingham} Periodogram vyčísľuje spektrum všech možných period, které pro daný soubor údajů přicházejí do úvahy, a řadí je podle pravděpodobnosti. Cosinorová analýza byla vyvinuta pro hledání periodicit v chronobiologii; aproximuje daný soubor údajů pomocí lineární kombinace cyklických trigonometrických funkcí (Fourierovým rozvojem) a stanovuje míru pravděpodobnosti, v níž se jedná o cyklický jev. Autorem matematického algoritmu na zpracování údajů je Prof. RNDr. Ing. Ladislav Kubáček, DrSc., bývalý ředitel Matematického ústavu SAV. RNDr. Alexander Valach je autorem počítačových programů. Nikdo ze zúčastněných nevěří v andělské zásahy do dějin a ani Prof. Mikulecký, který vykonával výpočty, nebyl dopředu informován o tom, co hledáme.

Podotýkáme, že všechno, co bylo počítači poskytnuto jako vstupní údaje, jsou jen data narození nejslavnějších osobností v dějinách (resp. jiných významných událostí) podle nezávislých pramenů. Periodogram hle-

Mahākāla, Velký čas.

dal „naslepo“ nějaké významné délky period. Výsledky jsou uvedeny v příslušných kapitolách a mají podobu takovýchto tabulek:

DĚJEPISCI	DĚLKA PERIODY	KULMINACE	PRÁVDĚPODOBNOST
Řecko-římstí	472 let	38 po Kr.	$p < 0,001$
Čínští	518 let	28 po Kr.	$p < 0,002$
Celkem	495 let	33 po Kr.	$p < 0,002$
<i>Předpověď</i>	<i>504 let</i>	<i>9 po Kr.</i>	

V textu je vždy uveden rozsah statistického vzorku. V tomto příkladu se jedná o dějepisnou tvorbu – 46 nejvýznamnějších řecko-římských a 26 čínských dějepisců žijících mezi 600 př. Kr. až 1200 po Kr. podle Kroeberova seznamu osobností. V prvním sloupci je uvedeno, z jakého civilizačního okruhu dějepisci pocházejí. Druhý sloupec obsahuje výsledky periodogramu. Uvádíme nejpravděpodobnější periodicitu, která se v daném statistickém vzorku našla. Uvedená délka periody například 495 let znamená, že pravděpodobně jsou ještě i o něco kratší nebo delší periodicity, řekněme 495 ± 20 let, ale 495 je nejpravděpodobnější střední hodnota.

Výsledky cosinorové regresní analýzy zachycuje třetí a čtvrtý sloupec. Testujeme vždy hypotézu, zda zkoumaný vzorek obsahuje periodickou složku s délkou periody 504 let. Ve třetím sloupci vidíte nejpravděpodobnější fázi kulminace (akrofázi) zkoumané kulturní vlny. Uvedena je jen jedna z kulminací – další kulminace se nacházejí každých 504 let směrem do minulosti a budoucnosti. Pokud je například uvedená kulminace v roce 28 po Kr. znamená to, že dějepisná tvorba vrcholila pravidelně kolem roků 476 př. Kr. a 28, 532, 1036 po Kr. Nakonec ve čtvrtém sloupci je uvedena statistická významnost takovéto periodicity. Koeficient p vyjadřuje pravděpodobnost chyby, tedy možnost, že jsme testovanou hypotézu přijali navzdory tomu, že je nepravdivá. Například $p < 0,002$ znamená možnost 1:500, že dojem periodicity ve zkoumaném statistickém vzorku vznikl náhodou. Jako hladina spolehlivosti se obvykle bere $\alpha = 0,05$, takže výsledky s $p < 0,05$ pokládáme za statisticky signifikantní.

V předposledním řádku jsou uvedeny výsledky pro souhrnný vzorek, v tomto případě dějepisce z obou civilizačních okruhů současně. A v posledním řádku je porovnání výsledků s předpovědí. Hypotéza babylónských kněží nám slouží jako předpověď. Podle teorie by vlna dějepisců měla kulminovat každých 504 let v obdobích tradičního inspirátora dějepisectví – archanděla Orifiela. Tedy kolem let 495 př. Kr. a 9, 513, 1017 po Kr. Porovnáním výsledků s posledním řádkem můžete odečíst chybu mezi předpovědí a skutečností. V odhadu délky periody jsme se zmýlili o 9 let (chyba < 2%) a v odhadu kulminace o 24 let (chyba < 5%), což je v sociologii dobrý výsledek. Archanděl Orifiel vládl 72-letému období od 27 př. Kr. do 45 po Kr., kde rok 9 ± 36 představuje jen střed orifielského období. Takže nalezená kulminace kolem roku 33 po Kr. stále ještě spadá dovnitř orifielského období.

Na konci knihy výsledky ještě jednou shrneme a zhodnotíme. Avšak cennější, než přesvědčit oponenty suchým konečným číselným výsledkem statistiky bude, když se nám podaří čtenáře vtáhnout do dobrodružství postupného objevování se všemi jeho klikatými stezkami a úskalími, které na své čtvrtstoletí dlouhé pouti musel překonat autor sám.

TABULKA HIERARCHICKÝCH BYTOSTÍ

česky	řecky	latinsky	hebrejsky	opisně
SERAFÍNI		SERAPHINI	SERAFIM	DUCHOVÉ LÁSKY
CHERUBÍNI		CHERUBINI	CHERUBIM	DUCHOVÉ HARMONIE
TRŮNY		TRONI	ARALIM	DUCHOVÉ VŮLE
PANSTVA	KYRIOTETES	DOMINATIONES	HAŠMALIM	DUCHOVÉ MOUDROSTI
SÍLY	DYNAMEIS	VIRTUTES	MALACHIM	DUCHOVÉ POHYBU
MOCNOSTI	EXOUSIAI	POTESTATES	ELOHIM	DUCHOVÉ FORMY
PRAPOČÁTKY	ARCHAI	PRINCIPATUS		DUCHOVÉ ČASU
ARCHANDĚLÉ	ARCHANGELOI	ARCHANGELI		DUCHOVÉ NÁRODŮ
ANDĚLÉ	ANGELOI	ANGELI		STRÁŽNÍ DUCHOVÉ LIDÍ

2160 - LETÍ DUCHOVÉ ČASU

-15.867	ŠTÍR	(Mars)
-13.707	VÁHY	(Venuše)
-11.547	PANNA	(Merkur)
-9.387	LEV	(Slunce)
-7.227	RAK	(Měsíc)
-5.067	BLÍŽENCI	(Merkur)
-2.907	BÝK	(Venuše)
-747	BERAN	(Mars)
+1.413	RYBY	(Jupiter)
+3.573	VODNÁŘ	(Saturn)
+5.733	KOZOROH	(Saturn)

720 - LETÍ DUCHOVÉ ČASU

-7227	RYBY (Jupiter)	-747	STŘELEK (Jupiter)
-6507	ŠTÍR (Mars)	-27	LEV (Slunce)
-5787	RAK (Měsíc)	+693	BERAN (Mars)
-5067	VODNÁŘ (Saturn)	+1413	ŠTÍR (Mars)
-4347	VÁHY (Venuše)	+2133	RAK (Měsíc)
-3627	BLÍŽENCI (Merkur)	+2853	RYBY (Jupiter)
-2907	KOZOROH (Saturn)	+3573	VÁHY (Venuše)
-2187	PANNA (Merkur)	+4293	BLÍŽENCI (Merkur)
-1467	BÝK (Venuše)	+5013	VODNÁŘ (Saturn)

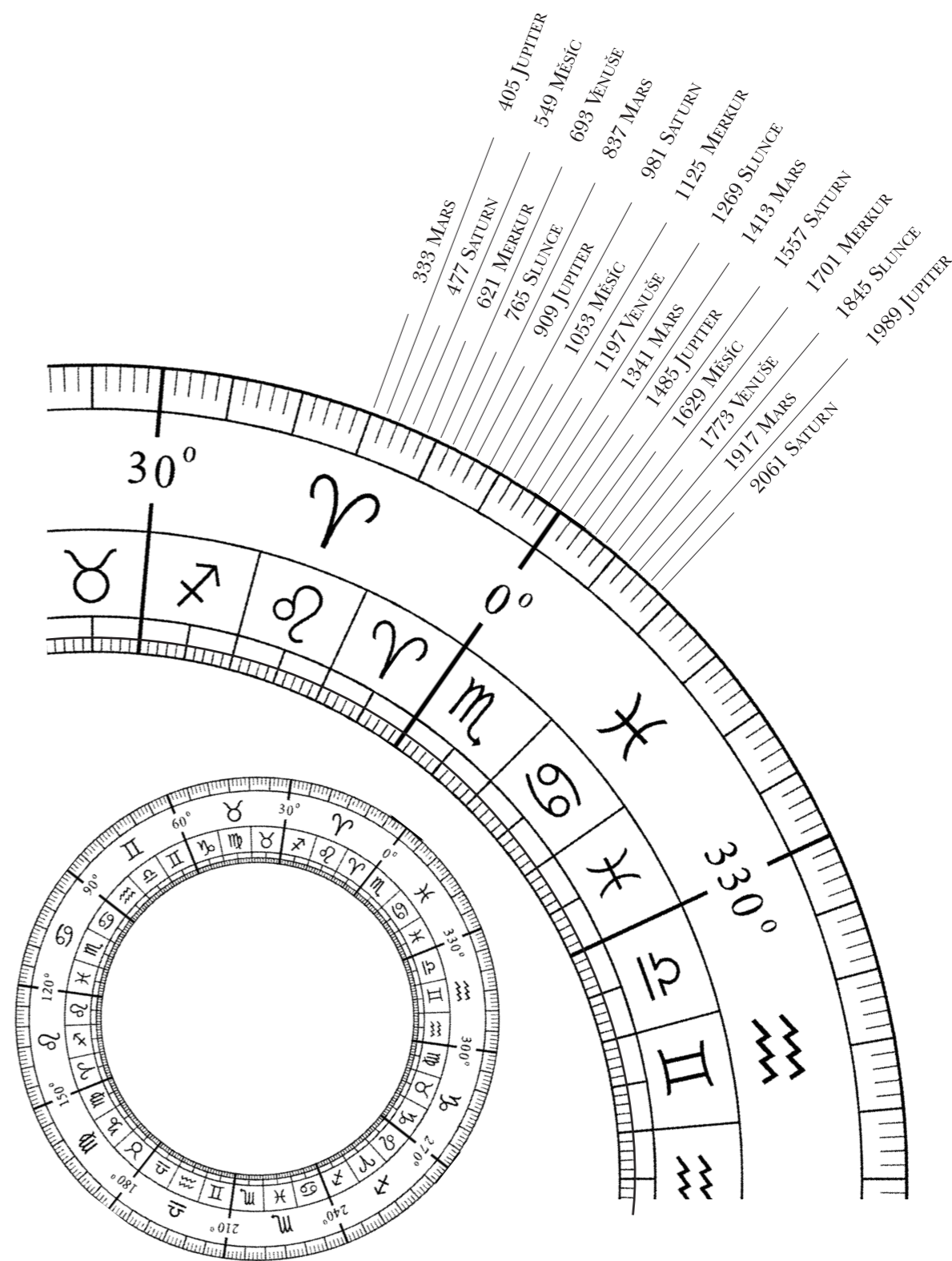
354 - LETÍ DUCHOVÉ ČASU

ANAEL	-7332	-4852	-2372	+108
ZACHARIEL	-6978	-4498	-2017	+463
RAFAEL	-6624	-4144	-1663	+817
SAMAEL	-6270	-3789	-1309	+1171
GABRIEL	-5915	-3435	-955	+1525
MICHAEL	-5561	-3080	-600	+1879
ORIFIEL	-5206	-2726	-246	+2234

	Býk	Beran	Ryby
30°	-2907 Merkur	-747 Slunce	1413 Mars
29°	-2835 Venuše	-675 Mars	1485 Jupiter
28°	-2763 Slunce	-603 Jupiter	1557 Saturn
27°	-2691 Mars	-531 Saturn	1629 Měsíc
26°	-2619 Jupiter	-459 Měsíc	1701 Merkur
25°	-2547 Saturn	-387 Merkur	1773 Venuše
24°	-2475 Měsíc	-315 Venuše	1845 Slunce
23°	-2403 Merkur	-243 Slunce	1917 Mars
22°	-2331 Venuše	-171 Mars	1989 Jupiter
21°	-2259 Slunce	-99 Jupiter	2061 Saturn
20°	-2187 Mars	-27 Saturn	2133 Měsíc
19°	-2115 Jupiter	+45 Měsíc	2205 Merkur
18°	-2043 Saturn	117 Merkur	2277 Venuše
17°	-1971 Měsíc	189 Venuše	2349 Slunce
16°	-1899 Merkur	261 Slunce	2421 Mars
15°	-1827 Venuše	333 Mars	2493 Jupiter
14°	-1755 Slunce	405 Jupiter	2565 Saturn
13°	-1683 Mars	477 Saturn	2637 Měsíc
12°	-1611 Jupiter	549 Měsíc	2709 Merkur
11°	-1539 Saturn	621 Merkur	2781 Venuše
10°	-1467 Měsíc	693 Venuše	2853 Slunce
9°	-1395 Merkur	765 Slunce	2925 Mars
8°	-1323 Venuše	837 Mars	2997 Jupiter
7°	-1251 Slunce	909 Jupiter	3069 Saturn
6°	-1179 Mars	981 Saturn	3141 Měsíc
5°	-1107 Jupiter	1053 Měsíc	3213 Merkur
4°	-1035 Saturn	1125 Merkur	3285 Venuše
3°	-963 Měsíc	1197 Venuše	3357 Slunce
2°	-891 Merkur	1269 Slunce	3429 Mars
1°	-819 Venuše	1341 Mars	3501 Jupiter

TRADIČNÍ REGENTI JEDNOTLIVÝCH LET

Saturn	1965	1972	1979	1986	1993	2000	2007
Jupiter	1966	1973	1980	1987	1994	2001	2008
Mars	1967	1974	1981	1988	1995	2002	2009
Slunce	1968	1975	1982	1989	1996	2003	2010
Venuše	1969	1976	1983	1990	1997	2004	2011
Merkur	1970	1977	1984	1991	1998	2005	2012
Měsíc	1971	1978	1985	1992	1999	2006	2013

DVANÁCT CHERUBÍNŮ A VÝVOJ ŽIVOTA

CITOVANÁ LITERATURA

A

Akvinský T.:

- (1) Theologická summa. Bohovědné učiliště řádu dominikánského, Olomouc, 1937.
- (2) Summa proti pohanům. Matice cyrilometodějská, Olomouc, 1992.
- (3) De substantiis separatis seu de angelorum natura. Verlag Freies Geistesleben, Stuttgart, 1989.

Antický Rím. Tatran, Bratislava, 1975.

Antoňák A. a kol.: Rukovět literatury. Petzolt, Košice, 1998.

Antonovová K. A., Bongard-Levin G. M., Kotovskij G. G.: Dějiny Indie. Svoboda, Praha, 1980.

Areopagita, D.: Die Hierarchien der Engel und der Kirche. Otto Wilhelm Barth, Mnichov, 1955.

Ateistický slovník. Pravda, Bratislava, 1984.

Aubierová C.: Encyklopedie astrologie. Victoria, Praha, 1993.

Auboyer J., Goepper R.: Umění Dálného východu. Artia, Praha, 1972.

Augusta P., Honzák F.: Jak se žilo ve starověku. Albatros, Praha, 1989.

Austin A. L.: The Human Body and Ideology: Concepts Among the Ancient Nahuas. University of Utah Press, Salt Lake City, 1988.

B

Bacon F.: Essays civil and moral. London, 1914.

Bahník a kol.: Slovník antické kultury. Svoboda, Praha, 1974.

Bahounek P. T.: S Marií proti démonům. Matice cyrilometodějská, Olomouc, 1996.

Bailey A. A.: The Destiny of

Nations. Lucis Press, London, 1949.

Baines J., Málek J.: Svět starého Egypta. Knižní klub, Praha, 1996.

Balédent J.: Ako sa žilo v minulosti. V Babylone. Mezopotámia za Nabukadnezara II. Fortuna Print, Bratislava, 1993.

Baleka J.: Výtvarné umění. Výkladový slovník. Academia, Praha, 1997.

Berďajev N.: Smysl dějin. Pokus o filosofii člověka a jeho osudu. Oikumene, Praha, 1995.

Bernandová C.: Inkovia, národ Slnka. Slovart, Bratislava, 1994.

Biedermann H.: Lexikón symbolov. Obzor, Bratislava, 1992.

Bingham Ch., Arbogast B., Cornélissen G. G., Lee J. K., Halberg F.: Inferential statistical methods for estimating and comparing cosinor parameters. Chronobiologia, vol. 9, 1982, p. 397-439.

Birnstein U. a kol.: Kronika křesťanství. Fortuna Print, Praha, 1998.

Black J. A.: A history of Jewels. Orbis, London, 1974.

Black J. a kol.: Historický atlas. Po stopách lidstva. Ikar, Bratislava, 2001.

Black J., Green A.: Bohové, démoni a symboly starověké Mezopotámie. Volvox Globator, Praha, 1999.

Blunden C., Elvin M.: Svět Číny. Knižní klub, Praha, 1997.

Bober J.: Malá encyklopédia bádateľov a vynálezcov. Obzor, Bratislava, 1973.

Bochníček Z.: Astronóm o astrológii. Časopis Rodina.

Bondy E.:

- (1) Indická filosofie. Vokno, Praha, 1991.
- (2) Filosofie sklonku antiky a křesťanského středověku. Vokno, Praha, 1993.

Edgard Maxence: Duch lesa, 1898.

John William Waterhouse: *Magický les*, 1914-17.

- (3) Středověká islámská a židovská filosofie. Filosofie renesance a reformace. Vokno, Praha, 1995.

Bosse D.: Die gemeinsame Evolution von Erde und Mensch. Entwurf einer Geologie und Paläontologie der lebendigen Erde. Freies Geistesleben, Stuttgart, 2002.

Bragg M.: Velikáni výtvarného umenia. Perfekt, Bratislava, 1996.

Braudel F.: Dynamika kapitalismu. Argo, Praha, 1999.

Brett M., Forman W.: Mauri. Tatran, Bratislava, 1989.

Brown D. M.: Aztékovia. Ríša krvi a lesku. Gemini, Bratislava, 1993.

Buben M.: Encyklopedie heraldiky. Libri, Praha, 1997.

Bunson M.: Angels A to Z. Crown Trade, New York, 1996.

Burenhult G. et al.:

- (1) Die ersten Menschen. Die Ursprünge des Menschen bis 10 000 vor Christus. Weltbild Verlag, Augsburg, 2000.
- (2) Die Kulturen der neuen Welt. Kulturen Amerikas, Asiens und des Pazifiks. Weltbild Verlag, Augsburg, 2000.

C/Č

Campanella T.: Sluneční stát. Rovnost, Praha, 1951.

Canfora L.: Dějiny řecké literatury. KLP, Praha, 2001.

Čapek N. F.: Typologie. Praktický návod, jak poznávatí povahu člověka podle jeho zevnějšku. Schneider, Brno, 2000.

Carrasco D.: Náboženství Mezoameriky. Kosmovize a obřadní centra. Prostor, Praha, 1999.

Cetl J., Horák P., Hošek R., Kudrna J.: Průvodce dějinami evropského myšlení. Pyramida, Praha, 1984.

Charpentier L.: Mysterium katedrály v Chartres. Půdorys, Praha, 1995.

Charvátová I.: Sluneční soustava a proměnlivost procesů na Zemi. ČSAV, Praha, 1989.

Châtelet A., Groslier B. P.: Svetové dejiny umenia. Larousse-Cesty, Praha, 1996.

Coe M., Snow D., Benson E.: Svět předkolumbovské Ameriky. Kulturní Atlas. Knižní klub, Praha, 1997.

Collcutt M., Jansen M., Kumakura I.: Svět Japonska. Knižní klub, Praha, 1997.

Conrad K.: Warum mehr Knabengeburt in Kriegs- und Krisenzeiten? Kosmos 7 (47), 1949, s. 257-260.

Cooperová J. C.: Encyklopedie tradičních symbolů. Mladá fronta, Praha, 1999.

Čornej P., Kučera J., Vaníček V. a kol.: Evropa králů a císařů. Ivo Železný, Praha, 1997.

Čou Ta-kuan: Mémoires sur les coutumes du Cambodge de Tchou Takouan. Ecole française d'Extreme Orient, Paris, 1951.

Courtois S., Werth N., Panné J., Paczkowski A., Bartošek K., Margolin J.: Čierna kniha komunizmu. Zločiny, teror, represálie. Agora, Bratislava, 1999.

Cunningham S.: Magické rostliny. Volvox Globator, Praha, 1994.

D

Danilevsky N.: Russland und Europa. Berlin, 1920.

Dante Alighieri: Božská komédia. Tatran, Bratislava, 1986.

Debicki J., Favre J., Grünwald D., Pimentel A. F.: Dějiny umění. Malířství. Sochařství. Architektura. Argo, Praha, 1998.

Dejepis pre siedmy ročník ZDŠ. SPN, Bratislava, 1976.

Dejiny Európy. Mladé letá, Bratislava, 1995.

Dějiny světa.

- (1) První civilizace. Svojtka a Vašut, Praha, 1997.
- (2) V dobách starověkého Řecka. Svojtka a Vašut, Praha, 1997.
- (3) Za časů mocného Říma. Svojtka a Vašut, Praha, 1997.
- (4) Období stěhování národů. Jan Vašut, Praha, 1998.
- (5) Raně středověký svět. Jan Vašut, Praha, 1998.
- (6) Doba hradů a rytířů. Jan Vašut, Praha, 1998.
- (7) Vstřícnost novověku. Jan Vašut, Praha, 1998.
- (8) Renesance a reformace. Jan Vašut, Praha, 1999.

Devambež P.: Lexikon gréckej civilizácie. Tatran, Bratislava, 1977.

Dewey E. R.:

- (1) Cycles. The Mysterious Forces that Trigger Events. Hawthorn, New York, 1971.
- (2) Evidence of cyclic patterns in an index of international battles, 600 BC - AD 1957. (Int. Joint Conf Am Geographical Soc & Am Division of the World Acad of Art & Science. April 27 - May 2, 1970 at NYAS in NY City.) Cycles 1970; 21: 121-158.

Doležal O., Hermanová R.: Idea vodnářského věku. Formát, Brno, 1994.

Dostal J.:

- (1) A mudrc z východu přišel a poklekl před děťátkem. J. A. Komenský ve světle reinkarnace. Sophia 12, 1996.
- (2) Čítanie ako práca na sebe – dvanásť cností. Sophia 11, 1996.

Drapela V. J.: Přehled teorií osobnosti. Portál, Praha, 1997.

Drew D.: Ztracené kroniky mayských králů. Buchal, Praha, 2001.

Dreyerová R. G.: Vědská astrologie. Uvedení do základních principů džjótišy. Volvox Globator, Praha, 1999.

Dudák V., Pošva R., Neškudla B.: Encyklopedie světové architektury. Od menhiru k dekonstruktivismu. Baset, Praha, 2000.

Duinová N., Sutcliffová J.: História medicíny. Od praveku do roku 2020. Slovart, Bratislava, 1997.

Džibrán Ch.: Zlomená křídla. Synergie, Praha, 1996.

E

Eccles J.: The Understanding of the Brain. New York, 1973.

Eccles J. C., Popper K. R.: The Self and its Brain. Springer, Berlin, 1977.

Eckert C. J., Lee K., Lew Y. I., Robinson M., Wagner E. W.: Dějiny Koreje. Lidové noviny, Praha, 2001.

Eliade M.:

- (1) Dějiny náboženských představ a ideí I. Agora, Bratislava, 1995.
- (2) Dějiny náboženského myšlení II. Oikumene, Praha, 1996.
- (3) Dějiny náboženských představ a ideí III. Agora, Bratislava, 1997.
- (4) Kováři a alchymisté. Argo, Praha, 2000.
- (5) Mýtus o věčném návratu. Oikumene, Praha, 1993.

Eliáš O.: Magie a démonologie ve staré Babylonii. Formát, Pezinok, 1997.

Endres F. C., Schimmel A.: Tajemství čísel. Mystika a magie čísel v různých kulturách. Eugenika, Bratislava, 2000.

Endres K., Schad W.: Biologie des Mondes. Mondperiodik und Lebensrhythmen.

S. Hirzel, Stuttgart, 1997.

F

- Fairbank J. F.:** Dějiny Číny. Lidové noviny, Praha, 1998.
- Ferguson M.:** The Aquarian Conspiracy. Personal and Social Transformation in Our Time. Perigee Books, New York, 1980.
- Fernández-Armesto F.:** The Times Atlas of World Exploration. HarperCollins, New York, 1991.
- Feyerabend P. K.:** Rozprava proti metodě. Aurora, Praha, 2001.
- Ficino M.:** Opera Omnia. Bottega d'Erasmus, Torino, 1959.
- Filipský J.:** Encyklopedie indické mytologie. Postavy indických bájí a letopisů. Libri, Praha, 1998.
- Filkin D.:** Vesmír Stephena Hawkinga. Motýl, Bratislava, 1998.
- Fisher R. A.:** Test of significance in harmonic analysis. Proceedings of the Royal Society, London, Ser. A, vol. 125, 1929, p. 54-59.
- Fleischerová K.:** Apokalyptické obrazy. Okruh a střed 3, 2000.
- Fliess W.:** Der Ablauf des Lebens. Grundlegung zur exakten Biologie. Franz Deuticke, Leipzig, 1923.
- Fontana D.:** Tajemný jazyk symbolů. Paseka, Praha, 1994.
- Frensch M.:** Was kann vom Standpunkt der Geisteswissenschaft aus zu Medjugorje gesagt werden? Novalis 9, 1998.
- Frolov I. T.:** Filozofický slovník. Pravda, Bratislava, 1982.
- Fromm E.:** Man for Himself. Fawcett, Greenwich, 1947.
- Fudge T. A.:** "Neither mine nor thine": Communist experiments in hussite Bohemia. Canadian Journal of History, 1998, p. 25-47.
- Fukuyama F.:** The End of History? The National Interest, 16, 1989.
- Fürstová M., Trinks J.:** Filozofia. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 1996.

G

- Gauquelin M.:** Neo-Astrology. A Copernican Revolution. Penguin, New York, 1991.
- Gilbert A. G., Cotterell M. M.:** Mayská prorocství. Odkrývání tajemství ztracené civilizace. Pragma, Praha, 1997.
- Gleich S.:**
- (1) Marksteine der Kulturgeschichte. Mellinger, Stuttgart, 1982.
 - (2) Wahrheit als Gesamtumfang aller Weltansichten. Mellinger, Stuttgart, 1989.
- Godwin M.:** Andělé. Ohrožený druh. Volvox Globator, Praha, 1997.
- Goethe J. W.:**
- (1) Die Metamorphose der Pflanzen. Bohlaus, Weimar, 1984.
 - (2) Smyslově-morální účinek barev. Fabula, Olomouc, 2004.
- Gombrich E. H.:** Příběh umění. Argo-Mladá fronta, Praha, 1999.
- Gould S. J.:** Dějiny planety Země. Columbus, Praha, 1998.
- Graham-Campbell J., Batey C., Clarke H., Page R. I., Price N. S.:** Svět Vikingů. Knižní klub-Balios, Praha, 1998.
- Grof S.:**
- (1) Za hranice mozku. Narození, smrt, transcendence. Gemma89, Praha, 1992.
 - (2) Holotropní vědomí. Gemma89, Praha, 1993.
- Grygar J., Horský Z., Mayer P.:** Vesmír. Mladá Fronta, Praha, 1979.
- Guaita S.:** Veliké tajemství smrti. Logos, výber článkov z ročníkov 1934-1940. Trigon, Praha, 1995.
- Guzmán D. S.:** Charakter podle hvězd. Nová Akropolis 22, 2002.

H

- Hagen V. W.:** Kultúra Mayov. Obzor, Bratislava, 1966.

- Haich E.:** Zsvěcení. Aquamarin, Bratislava, 1994.
- Hajduk A., Štohl J. a kol.:** Encyklopédia astronómie. Obzor, Bratislava, 1987.
- Halberg F. et. al.:** Chronoastrobiology: Proposal, nine-conferences, heliomagnetics, transyears, near-weeks, near-decades, phylogenetic and ontogenetic memories. Submitted to Biomedicine & Pharmacotherapy.
- Halberg F., Shankaraiah K., Giese A. C., Halberg F.:** The chronobiology of marine invertebrates: methods and analysis. P. 331-384 in: Giese A. C. et al. (ed.): Reproduction of marine invertebrates. Vol IX. General aspects: seeking unity in diversity. Palo Alto, Boxwood Press, 1987.
- Halevi Z. S.:** Vesmír v kabale. Volvox Globator, Praha, 1994.
- Hallam E.:** Bohové a bohyně. Knižní klub-Balios, Praha, 1998.
- Hansen H. H.:** Knaurs Kostümbuch. Knauer, München, 1954.
- Harenberg B.:** Kronika ľudstva. Fortuna Print, Bratislava, 1995.
- Harris M.:** Cannibals and Kings: The Origins of Cultures. Random House, New York, 1977.
- Hastings J.:** Encyclopaedia of Religion and Ethics. T. & T. Clark, Edinburgh, 1913.
- Haywood J. a kol.:** Encyklopedie historie světa. Atlas světových dějin. Columbus, Praha, 1998.
- Hegel G. W. F.:** Vorlesungen über die Philosophie der Weltgeschichte. Akademie Verlag, Berlin, 1970.
- Heindel M., Fossová-Heindelová A.:** Poselství hvězd. Učebnice obecné a lékařské astrologie. Sursum, Tišnov, 1996.
- Heine E. W.:** New York liegt im Neandertal. Diogenes, Zürich, 1984.

- Heinz-Mohr G.:** Lexikon symbolů. Obrazy a znaky křesťanského umění. Volvox Globator, Praha, 1999.
- Heller J. a kol.:** Encyklopedie starověkého Předního východu. Libri, Praha, 1999.
- Hemleben J.:** Sedm stromů a sedm planet. Sophia 5, 1995.
- Herder J. G.:** Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit. Volksverlag, Weimar, 1963.
- Heritage A., Winkleman B. a kol.:** Dějiny světa v obrazech. Knižní klub, Praha, 1995.
- Heyer K.:** Von der Atlantis bis Rom. Studienmaterialien zur Geschichte des Abendlandes. Freies Geistesleben, Stuttgart, 1984.
- Holmgren K., Karlén W., Lauritzen S. E., Lee-Thorp J. A., Partridge T. C., Piketh S., Repinski P., Stevenson C., Svanered O., Tyson P. D.:** A 3000-year high-resolution stalagmite-based record of paleoclimate for northeastern South Africa. The Holocene 1999; 9: 295-309.
- Homéros:** Ílias. Slovenský spisovateľ, Bratislava, 1962.
- Hoobler T., Hooblerová D.:** Konfucianismus. Lidové noviny, Praha, 1997.
- Horyna B. a kol.:** Filosofický slovník. Nakladatelství Olomouc, Olomouc, 1998.
- Howell A. O.:** Jungian Synchronicity in Astrological Signs and Ages. Quest Books, Wheaton, 1990.
- Hulec O.:** Dějiny Jižní Afriky. Lidové noviny, Praha, 1997.
- Humphrey C., Vitebsky P.:** Posvátné stavby. Knižní klub-Práh, Praha, 1998.
- Husemann F., Wolff O.:** Das Bild des Menschen als Grundlage der Heilkunst. Freies Geistesleben, Stuttgart, 1991.

Otto Runge: Jitro, 1808.

Sidney Harold Meteyard: Večer, 1910.

I

Ibn Tufajl A. B.: Živý syn bdícího. Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha, 1957.

Ilustrovaná encyklopedie starého Egypta. Karolinum, Praha, 1997.

Ilustrované dejiny sveta

- (3) Egypt a staroveké Grécko. Gemini, Bratislava, 1993.
- (4) Dejiny Rímskej ríše. Gemini, Bratislava, 1993.
- (5) Staré civilizácie. Gemini, Bratislava, 1993.
- (6) Z jedného kontinentu na druhý. Larousse-Gemini, Bratislava, 1993.
- (7) V tieni stredovekých hradov. Gemini, Bratislava, 1992.
- (9) Humanizmus a renesancia. Gemini, Bratislava, 1995.
- (11) Osvietenstvo a revolúcia. Larousse-Gemini, Bratislava, 1995.

J

Jablonický P.: Konceptia filozofie vedy P. K. Feyerabenda. Diplomová práca, Univerzita Komenského, Bratislava, 2003.

Jacobi J.: Vom Bilderreich der Seele. Olten, 1969.

Jamnická V.: Astrologické aspekty alebo Vieš čítať vo hviezdach? Vlastným nákladom, Bratislava, 1993.

Jaspers K.: Vom Ursprung und Ziel der Geschichte. Fischer, Frankfurt, 1959.

Jean G.: Písmo, pamäť ľudstva. Sloart, Bratislava, 1987.

Jonáš J.: Křížovka života. Moudrost orientální medicíny a dnešek.

Severočeské nakladatelství, Ústí nad Labem, 1990.

Jordan M.: Encyklopedie bohů. Volvox Globator, Praha, 1997.

Julius F. H., Kranich E.: Bäume und Planeten. Beitrag zu einer kosmologischen Botanik. Freies Geistesleben, Stuttgart, 1997.

Jung C. G.:

- (1) Člověk a duše. Academia, Praha, 1995.
- (2) Výbor z díla II. Archetypy a nevědomí. Nakladatelství Tomáše Janečka, Brno, 1997.
- (3) Synchronicity. An Acausal Connecting Principle. University Press, Princeton, 1960.
- (4) Flying Saucers: A Modern Myth. Routledge & Kegan Paul, London, 1964.
- (5) Letter to Carl Selig, February 25, 1953. C. G. Jung's Letters, vol. 2. University Press, Princeton, 1973.

K

Katechismus katolické církve. Zvon, Praha, 1995.

Kefer J.: Praktická astrologie aneb Umění předvídání a boje proti osudu. Trigon, Praha, 1996.

Klauser T.: Reallexikon für Antike und Christentum. Anton Hiersemann, Stuttgart, 1962.

Koch W.: Evropská architektura. Encyklopedie evropské architektury od antiky po současnost. Ikar, Praha, 1998.

Kolisko L.: Sternenwirken in Erdenstoffen. Experimentelle Studien aus dem biologischen Institut am Goetheanum: Saturn und Blei. Stuttgart, 1927. Sonnenfinsternis; Sonne und Gold. Stuttgart, 1927. Das Silber und der Mond. Stuttgart, 1929. Der Jupiter und das Zinn. Stuttgart, 1932.

Komorovský J. a kol.: Religionistika a náboženská výchova. FiF UK a F. R. & G., Bratislava, 1997.

Kondratieff N. D.: The long waves in economic life. Review of Economic Statistics 17, č. 6, 1935, s. 105-115.

Kováč D. a kol.: Kronika Slovenska. Fortuna Print, Bratislava, 1998.

Kováč M.: Binárne opozície v náboženských štruktúrach starej Mezoameriky. Doktorantská dizertačná práca. FiF UK, Bratislava, 1998.

Kranich E.:

- (1) Pflanze und Kosmos. Grundlinien einer kosmologischen Botanik. Freies Geistesleben, Stuttgart, 1976.
- (2) Wesensbilder der Tiere. Freies Geistesleben, Stuttgart, 1995.

Krása M.: Angkor. Umění staré Kambodže. Odeon, Praha, 1985.

Kročá J.: Mýty o potopě. Nová Akropolis 5, 1998.

Kroeber A. L.:

- (1) Configurations of Culture Growth. University of California, Berkeley, 1969.
- (2) Style and Civilizations. University of California, Berkeley, 1963.
- (3) The Nature of Culture. The University of Chicago Press, Chicago, 1952.
- (4) Anthropology. Race. Language. Culture. Psychology. Prehistory. Harcourt, New York, 1948.

Krupa V., Genzor J.: Písma sveta. Obzor, Bratislava, 1989.

Kuhn T. S.: Štruktúra vedeckých revolúcií. Veda, Bratislava, 1981.

Kulka J.: Grafologie. Systém a technické termíny. Arcana, Brno, 2001.

Kybalová L.:

- (1) Dějiny odívání. Středověk. Lidové noviny, Praha, 2001.
- (2) Dějiny odívání. Barok a rokoko. Lidové noviny, Praha, 1997.

- (3) Dejiny odievania II. Od renesancie po empír. VŠMU, Bratislava, 1990.

Kybalová L., Purkyňová L.:

Dejiny odievania I. Od staroveku do konca stredoveku. VŠMU, Bratislava, 1988.

L

Langmaier J., Krejčířová D.:

Vývojová psychologie. Grada, Praha, 1998.

Larioux B.: Le Moyen Age à table. Paris, 1989.

Lasenic P.: Esoterní příběh zvířetníku. Logos, výběr článků z ročníků 1934-1940. Trigon, Praha, 1995.

Lassus J.: Raně křesťanské a byzantské umění. Artia, Praha, 1971.

Lauer H. E.: Der menschliche Lebenslauf. Die Kommenden, Freiburg, 1952.

Le Goff J.: Středověký člověk a jeho svět. Vyšehrad, Praha, 1999.

Léon-Dufour X.: Slovník biblické teologie. Velehrad, Rím, 1991.

Levi P.: Svet starovekého Grécka. Knižný klub, Praha, 1995.

Lewis B.: Dějiny Blízkého východu. Lidové noviny, Praha, 1995.

Lexikon východní moudrosti. Votobia-Victoria, Olomouc-Praha, 1996.

Lievegoed B. C. J.: Vývojové fáze dítěte. Baltazar, Praha, 1992.

Ligeti P.: Der Weg aus dem Chaos. Callwey, München, 1931.

Lin H. B.: Co odhaluje tvář. Čínské tajemství čtení z tváře. Eugenika, Bratislava, 2000.

Livraga J. A.: Esotericko-astrologický výklad „Poslední večere“. Nová Akropolis 7, 1998.

Lommel A.: Prehistorické a primitívne umenie. Pallas, Bratislava, 1972.

Loukotka Č.: Náboženství Indiánů. Vesmír, Praha, 1926.

Lovelock J.: Gaia. Živoucí planeta. Kolumbus, Praha, 1994.

Lüscher M.: Großer Lüscher-Test. Persönlichkeitsbeurteilung durch Farbwahl. Reinbek, 1971.

M

Mabbett I., Chandler D.:

Khmerové. Lidové noviny, Praha, 2000.

MacLainová S.: Tušenie svetla. Obzor, Bratislava, 1994.

Marková D.: Hrdinky Kámasútry. Historie indické ženy. Dar Ibn Rushd, Praha, 1998.

Mathioli P. O.: Herbář neboli bylinář. Dobra & Fontána, Praha, 1998.

Matthew D.: Svět středověké Evropy. Knižní klub, Praha, 1996.

Matthews J.: The Arthurian Tradition. Element, 1994.

McGreal I. P.:

(1) Velké postavy západního myšlení. Prostor, Praha, 1997.

(2) Velké postavy východního myšlení. Prostor, Praha, 1998.

Meadows D. H., Meadows D. L.,

Randers J.:

(1) The Limits of Growth. Oxford University Press, New York, 1972.

(2) Beyond the Limits. Chelse Green, Vermont, 1992.

Meyer H.: Astrologie & psychologie. Sagittarius, Praha, 1995.

Miedzgová J.: Základy etiky. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 1996.

Mikulecký M. (ed.):

(1) Sun, Moon and living matter. Slovak Medical Society, Bratislava, 1994.

(2) Chronobiology and its roots in cosmos. Slovak Medical Society, Bratislava, 1997.

Mikulecký M. sen., Verhulst

J.: Sedmiletý rytmus v

kosmogeofyzikálním prostředí v biologii, antropologii a medicíně.

In: Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí. Sborník referátů, Úpice, 12.-14. května 1998.

Mineva E.: Vladimir Solovyov's Approach to the Problem of Meaning of Life. Sofia University „St. Kliment Ochridski“, Sofia, 1999.

Montanari M.: Hlad a hojnost. Dejiny európskeho stravovania. Kalligram, Bratislava, 2004.

Moore T.: The Planets Within. The Astrological Psychology of Marsilio Ficino. Lindisfarne, Hudson, 1990.

Moravčíková O.: Filozoficko-estetický pohľad na vývoj piesne a vokálnej skladby v jednotlivých štýlových obdobiach. Diplomová práca, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, 2004.

N

Naisbitt J., Aburdenová P.:

Megatrendy 2000. Bradlo, Bratislava, 1992.

Nakonečný M.: Encyklopedie obecné psychologie. Academia, Praha, 1998.

Neubauer Z.: Biomoc. Malvern, Brno, 2003.

Nintcheu-Fata S., Katinas G.,

Halberg F., Cornélissen G.,

Tolstykh V., Michael H. N.,

Otsuka K., Schwartzkopff O.,

Bakken E.: Chronomics of tree rings for chronoastrobiology and beyond. Biomed Pharmacother 2003; 57 (Suppl 1): 24s-30s.

Nougier L.: Ako sa žilo v minulosti. V časoch Mayov, Aztékov a Inkov. Fortuna Print, Bratislava, 1992.

Nováková N., Pecha L., Rahman F.: Dějiny Mezopotámie. Karolinum, Praha, 1998.

Novotný A.: Biblický slovník.

Ústřední církevní nakladatelství, Praha, 1956.

Novotný B. a kol.: Encyklopédia archeológie. Obzor, Bratislava, 1986.

O

O pravoslávnej cirkvi. Pravoslávna ikona. Pravoslávna bohoslovecká fakulta, Prešov, 1997.

Obuchová E.: Čínské symboly. Grada, Praha, 2000.

Ogburn, Thomas: Are Inventions Inevitable? Political Science Quarterly, 37:83-98, 1922.

Omar Chajjám: Robájját.

Omarova nesmrtelná čtyřverší. Dar Ibn Rushd, Praha, 2001.

Orentreich N., Markovsky J.,

Vogelman J. H.: The effect of aging on the rate of linear nail growth. J. Invest. Dermatol., vol. 73, 1979, p. 126-130.

Ottův slovník naučný 6. J. Otto, Praha, 1893.

Ovason D.: Nostradamus. Knižní klub, Praha, 1999.

P

Páleš E.:

(1) Modern anthropology rediscovers the ancient teaching about time-spirits (On rhythmic qualitative structure of time). Zhonguyan Qigong conference, Ekaterinburg, January 2001.

(2) Rytmy v dějinách a staro-babylonský kalendář. 23. seminář „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“, Úpice, Česká republika, 21.-23. květen 2002.

(3) Může být idealistická vědecká epistéma úspěšnější než materialistická? Acta historica posoniensia, Univerzita Komenského, Bratislava, 2004.

(4) Duchovne-duševné princípy v človeku. Základná smernica pre zakladanie duchovných hút. Sophia 11, 1996.

(5) Čo je médiumita. O rozdiel medzi slnečnou a mesačnou jasnovidnosťou. Sophia 14 a 15, 1997.

(6) Rytmičné rastliny a ľudské srdce. Ako rozpoznávať liečivé byliny voľným okom. Sophia 18, 1998.

(7) Existuje vedecká astrológia? Alebo sa veda chce stať iracionálnou sektou? Sophia 19, 1998.

(8) Duchovný význam odievania. Sophia 20, 1999.

(9) Základy duchovnej medicíny. Duchovnovedecké základy etikoterapie. Prednáška na PvF UK Košice, 25. 9. 1998, rukopis.

Páleš E., Mikulecký M. sen.:

(1) Periodický výskyt veľkých lekárov v dejinách starého Grécka, Indie a Číny. 23. seminář „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“, Úpice, Česká republika, 21.-23. květen 2002.

(2) 500-ročný rytmus v dejinách starogréckeho, rímskeho a čínskeho dejepisectva. Acta historica posoniensia, Univerzita Komenského, Bratislava, 2004.

(3) Rytmus v dejinách byzantského dejepisectva. Acta historica posoniensia, Univerzita Komenského, Bratislava, 2004.

(4) Periodic Emergence of Great Poets in the History of Arabia & Persia, China and Japan. The 5th International Symposium of Chronobiology and Chronomedicine, Guilin, China, October 14-21, 2002.

William Adolphe Bouguereau: Svitání, 1881.

William Adolphe Bouguereau: *Večerní nálada*, 1882.

- (5) Periodic Emergence of Great Poets in the History of Arabia & Persia, China and Japan. *Neuroendocrinology letters* No. 3 June Vol. 25, 2004, pp. 169-172.
- (6) Periodic Emergence of Great Philosophers in the History of Late Antique and Medieval Europe, Byzantium & India. Zasláno do *Journal of the History of Philosophy*.
- (7) 500-Year Periodicity in the History of Ancient Egypt. Zasláno do *Journal of Mathematical Sociology*.
- (8) Periodic Struggle of Materialism & Idealism in History. Is Medieval Angelology yet True? Zasláno do *The Review of Metaphysics*.
- Parker G.:** *The Times Atlas of World History*. Hammond, New Jersey, 1994.
- Parkerová E.:** *Astrologie a její upotřebení v životě*. Schneider, Brno, 1996.
- Paturi F. R.:**
- (1) *Kronika techniky*. Fortuna Print, Bratislava, 1993.
 - (2) *Kronika Zeme*. Fortuna Print, Bratislava, 1996.
- Paunggerová J., Poppe T.:** *Síla Měsíce*. Pragma, Praha, 1977.
- Pečírka J. a kol.:** *Dějiny pravěku a starověku I*. SPN, Praha, 1986.
- Pečirková J.:** *Asýrie. Od městského státu k říši*. Academia, Praha, 2000.
- Pejsarová J.:** *Babylónie za vlády Chammurapiho*. Nová Akropolis, 24, 2002.
- Pelikán W.:** *Sieben Metalle*. Goetheanum, Dornach, 1996.
- Peter Ch.:** *Die Zauberflöte*.
- Petrie F.:** *The Revolutions of Civilizations*. Harper, London, 1911.
- Piaget J.:** *Psychologie inteligence*. SPN, Praha, 1966.
- Pi Joan J.:** *Dějiny umění I-X*. Tatran, Bratislava, 1986.

- Pittich E., Kalmančok D.:** *Obloha na dlani*. Obzor, Bratislava, 1981.
- Platón:** *Dialógy I-III*. Tatran, Bratislava, 1990.
- Porfyrios, Jamblich, Kratochvíl Z., Bor D. Ž.:** *Pýthagoras ze Samu*. Trigon, Praha, 1999.
- Powell R.:** *Zu einer neuen Sternenweisheit. Einführung in die hermetische Astrologie*. Novalis, Schaffhausen, 1993.
- Pravda J.:** *Stručný lexikón kartografie*. Veda, Bratislava, 2003.
- Predeanu I.:** *Solar and lunar factors synchronizing the circaseptan rhythms*. In: Miroslav Mikulecký (ed.): *Sun, Moon and living matter*. Slovak Medical Society, Bratislava, 1994.
- Príroda. Zem, rastliny, živočíchy.** *Mladé letá*, Bratislava, 1973.
- Procacci G.:** *Dějiny Itálie*. Lidové noviny, Praha, 1997.

Q

- Querido R.:** *Vision und Morgenruf in Chartres*. Novalis, Schaffhausen, 1989.
- Quesnel A.:** *Mýty a legendy: Egypt, Grécko, Galia*. Gemini, Bratislava, 1991.

R

- Radin D.:** *The Conscious Universe: The Scientific Truth of Psychic Phenomena*. Harper, San Francisco, 1997.
- Reinecke W.:** *Astrológia*. Gemini, Bratislava, 1991.
- Reischauer E. O., Craig A. M.:** *Dějiny Japonska*. Lidové noviny, Praha, 2000.
- Roaf M.:** *Svět Mezopotámie*. Knižní klub, Praha, 1998.
- Roberts J. M.:**
- (1) *Pravěk a nejstarší civilizace*. Balios, Praha, 1999.
 - (2) *Východní Asie a antické Řecko*. Balios, Praha, 1999.
- Robinson E.:** *Svět islámu*. Knižní klub, Praha, 1996.
- Roček Z.:** *Historie obratlovců. Evoluce, fylogeneze, systém*. Academia, Praha, 2002.
- Rogers C. R.:** *On Becoming a Person*. Houghton-Mifflin, Boston, 1961.
- Rolleston T. W.:** *Ilustrovaný průvodce keltskou mytologií*. Jota, Brno, 1986.
- Royt J., Šedinová H.:** *Slovník symbolů. Kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii*. Mladá fronta, Praha, 1998.

S/Š

- Šalát T.:** *Malá encyklopédia matematiky*. Obzor, Bratislava, 1978.
- Sanchez F., Madre P.:** *Astrológia a křesťanský život*. Seraffin, Bratislava, 1995.
- Saunders N. J.:** *Mytická síla zvířat*. Knižní klub-Práh, Praha, 1996.
- Schad W.:** *Säugetiere und Mensch. Zur Gestaltbiologie vom Gesichtspunkt der Dreigliederung*. Freies Geistesleben, Stuttgart, 1971.
- Schmidt-Brabant M.:** *Sternenwege. Von den alten zu den neuen Mysterien: Die Hintergründe des Camino nach Santiago de Compostela*. Goetheanum, Dornach, 1996.
- Schönfeld V.:** *Učebnice vědecké grafologie*. Elfa, Praha, 2000.
- Schott H.:** *Kronika medicíny*. Fortuna Print, Bratislava, 1994.
- Seilerová B.:**
- (1) *Člověk vo filozofickej antropológii*. Iris, Bratislava, 1995.
 - (2) *O důstojnosti člověka*. Odkaz Giovanniho Pica della Mirandola. Iris, Bratislava, 1999.
- Selawry A.:**
- (1) *Silber und Silber-Therapie*. Haug, Ulm, 1966.
 - (2) *Zinn und Zinn-Therapie*. Haug, Ulm, 1963.
- Shakespeare W.:** *The Illustrated Stratford Shakespeare*. Chancellor Press, London, 1992.
- Shaw I.:** *The Oxford History of Ancient Egypt*. University Press, Oxford, 2000.
- Sheldrake R.:**
- (1) *Tao přírody*. Gardenia, Bratislava, 1994.
 - (2) *The Presence of the Past*. Fontana, London, 1989.
- Sheldrake R., Fox M.:** *Posvátný vesmír. Kruh života 2*, 1998.
- Siegelová J., Homolka P., Dušek J., Fišer B., Cornélissen G., Halberg E.:** *Extracircadian-to-circadian variance transpositions early and vice versa late in life in the human circulation*. In: *Proceedings of the 7th annual meeting of Japanese Society of Chronobiology*. Tokyo, November 2000.
- Solvjov V.:**
- (1) *Zmysel lásky*. Kalligram, Bratislava, 2002.
 - (2) *Filosofické základy komplexního vědění*. Refugium, Velehrad, 2001.
- Solženicyn A.:** *Súostrovie Gulag*. Tatran, Bratislava, 1991.
- Sonkowsky R. P., Cornélissen G., Halberg E.:** *The semantics of heterochrony, if not homeochrony, in chronomes?* In: Miroslav Mikulecký (ed.): *Sun, Moon and living matter*. Slovak Medical Society, Bratislava, 1994.
- Sorokin P. A.:** *Social and Cultural Dynamics*. Bedminster, New York, 1962.
- Soukup V.:** *Přehled antropologických teorií kultury*. Portál, Praha, 2000.
- Spáčilová L., Wolfová M.:** *Germánská mytologie*. Votobia, 1996.

- Spengler O.:** Der Untergang des Abendlandes. Umriss einer Morphologie der Weltgeschichte. Oskar Beck, München, 1922.
- Špidlík T.:** Ruská idea. Jiný pohled na člověka. Refugium, Velehrad, 1996.
- Špůrek M.:**
- (1) Encyklopedie západní astrologie. Vodnář, Praha, 1997.
 - (2) Indická astrologie. Vodnář, Praha, 1995.
 - (3) Na prahu nového věku. Regenerace 5, 1999.
 - (4) Roky v kruhu zvěrokruhu. Regenerace 8, 1999.
- Steinberg L., Belsky J.:** Infancy, Childhood and Adolescence. McGraw Hill, New York, 1991.
- Steiner R.:**
- (1) Tajné učení Rosikrucianů. Sophia, Bratislava, 1998.
 - (2) Hlavní body sociální otázky. Baltazar, Praha, 1993.
 - (3) Tajná věda v nástinu. Ioanes, Břežnice, 1997.
 - (4) Das Initiaten-Bewußtsein. Die wahren und die falschen Wege der geistigen Forschung. Torquay, 1924.
 - (5) Das Matthäus-Evangelium. Rudolf Steiner Verlag, Dornach, 1988.
 - (6) Der Mensch als Zusammenklang des schaffenden, bildenden und gestaltenden Weltenwortes. Dornach, 1923.
 - (7) Die Mission einzelner Volksseelen im Zusammenhang mit der germanisch-nordischen Mythologie. Rudolf Steiner Verlag, Dornach, 1982.
 - (8) Geistige Hierarchien und ihre Widerspiegelung in der physischen Welt. Rudolf Steiner Verlag, Dornach, 1991.

- (9) Menschheitsentwicklung und Christus-Erkenntnis. Rudolf Steiner Verlag, Dornach, 1981.
- (10) Perspektiven der Menschheitsentwicklung. Der materialistische Erkenntnisimpuls und die Aufgabe der Anthroposophie. Rudolf Steiner Verlag, Dornach, 1979.
- (11) Umwandlungsimpulse für die künstlerische Evolution der Menschheit. Goetheanum, Dornach, 1928.

- Stierlin H.:** The Maya. Taschen, Köln, 1997.
- Störig H. J.:** Malé dějiny filosofie. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2000.
- Stríženec M.:** Aktuálně problémy psychologie náboženstva. Ústav experimentálnej psychologie SAV, Bratislava, 1999.
- Štúr E.:** Slovanstvo a svet budúcnosti. Slovenský inštitút medzinárodných štúdií, Bratislava, 1993.
- Svätá biblia.** Biblická spoločnosť britická a zahraničná, Praha, 1936.
- Svoboda J.:** Utajené dějiny podnebí. Řídilo počasí dějiny lidstva? Ivo Železný, Praha, 2002.
- Syrový B.:** Architektura. Oborové encyklopedie. SNTL, Praha, 1972.

T

- Thapar R.:** A History of India I. Penguin, New Delhi, 1990.
- The Holy Bible.** Revised Standard Version. Collins, 1971.
- Thieben V.:**
- (1) Chartres. Žiarivé ohnisko stredovekej vzdelanosti. Sophia 9, 1996.
 - (2) Bernardus Silvestris: O univerzálnej jednote sveta. Sophia 12, 1996.

- (3) Johannes Scotus Eriugena. Na prelome starovekého a stredovekého myslenia. Sophia 13, 1997.

Tisíc a jedna noc. Tatran, Bratislava, 1987.

- Toffler A.:**
- (1) The Third Wave. Bantam Edition, New York, 1981.

- (2) Powershift. Bantam Books, New York, 1990.

Tolkien J. R. R.: Silmarillion. Mladá fronta, Praha, 1992.

- Toman R.:**
- (1) Gotika. Slovart, Praha, 2000.
 - (2) Renaissance. Könnemann, Köln, 1994.
 - (3) Baroko. Slovart, Praha, 1999.

- Tomberg V.:**
- (1) Sedem prednášok o duchovnom vývoji človeka 6. Ezoterné skúšky. Sophia 15, 1997.

- (2) Východoeurópske poňatie utrpenia. Sophia 17, 1998.

Toynbee A. J.: Der Gang der Weltgeschichte I-II. Taschenbuch Verlag, München, 1970.

Trevelyan G.: A Vision of the Aquarian Age. The Emerging Spiritual World View. Stillpoint Publishing, New Hampshire, 1984.

Trithemius J.: De Septem Secundeis, id est, intelligentiis, sive Spiritibus Orbes post Deum moventibus. Sponheim, 1508.

U

Uhlig H.: Sumeri. Obzor, Bratislava, 1983.

Ulug-Zadeová N.: Hrdinovia Knihy kráľov. Mladé letá, Bratislava, 1984.

V

Vágnerová M.: Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří. Portál, Praha, 2000.

Vaillant G. C.: Aztékové. Orbis, Praha, 1974.

Váňa Z.:

- (1) Svět slovanských bohů a démonů. Panorama, Praha, 1990.
- (2) Duchovní kultura Slovanů. Její kořeny a budoucnost. Sophia, 14, 1997.
- (3) Podstata myslenia a svetových názorov. Sophia 20, 1999.

Vančo M.: Sakrálna symbolika palácovej kaplnky Karola Veľkého v Aachene. Hieron II, 1997.

Veľký atlas stratených civilizácií. Mladé letá, Bratislava, 2000.

Velleius Paterculus: Dějiny římské. Praha, 1902.

Veltman V. F.: Menschentypen. Planetenwirkungen in der menschlichen Seele. Urachhaus, Stuttgart, 1997.

Verhulst J., Onghena P.:

- (1) Circaseptennian (about 7-year) periodicity in the distribution of birth years of Nobel laureates for physics. Psychological Reports, vol. 82, 1998, p. 127-130.
 - (2) Periodic birth-year pattern of the founders of quantum mechanics. Psychological Reports, vol. 78, 1996a, p. 19-25.
 - (3) Circaseptennian rhythm in ear growth. British Medical Journal, 313, 1996b, p. 1597-1598.
 - (4) Cranial suture closing in Homo sapiens: evidence for circaseptennian periodicity. Annals of Human Biology, vol. 24, 1997, p. 141-156.
- Vernadskij V. I.:** Noosfera i čelovek. Izbrannye sočinenija. Akademija nauk, Moskva, 1954.

Raymond Thompson: Ó svatá noc, 1898.

Vescoli M.: Keltský stromový kalendář. Volvox Globator, Praha, 1997.

Vidal-Naquet P. (ed.): Dějiny lidstva. Od pravěku do konce dvacátého století. Mladá fronta-Argo, Praha, 1999.

Vitae Paparum Avenionensium. Clementis VI Prima vita.

Vlašínová H., Mikulecký M.,

Havel L.: The synodic Lunar Cycle and Mitotic Activity of the Norway Spruce in Vitro Culture. 23rd meeting "Man in his terrestrial and cosmic environment". Úpice, Czech Republic, May 2002.

Vlčková J.: Encyklopedie mytologie germánských a severských národů. Libri, Praha, 1999.

Vurm B.: Tajné dějiny Evropy. Eminent, Praha, 1998.

W

Waerden B. L.: Das Große Jahr und die ewige Wiederkehr. Hermes, 80, 1952:129-155.

Walker Ch.: Kamenní svedkovia dávnych čias. Mladé letá, Bratislava, 1987.

Wallace A. R.: The World of Life: A Manifestation of Creative Power, Directive Mind and Ultimate Purpose. Chapman & Hall, London, 1914.

Walters R. J. L.: Drahé kameny. Balios, Praha, 1999.

Weber M.:

- (1) Die protestantische Ethik und der Geist des Kapitalismus. J. C. B. Mohr, Tübingen, 1984.
- (2) Sociologie náboženství. Vyšehrad, Praha, 1998.

Weinfurter K.:

- (1) Astrologie. Jak sestavit horoskop. Zmatlík a Palička, Praha, 1931.
- (2) Divy a kouzla indických fakirů. Nakladatelství Vojtěch Šeba, Praha, 1923.

Werner K.: Náboženství jižní a východní Asie. Masarykova univerzita, Brno, 1995.

Wheeler R. H.: The Wheeler Papers in: Michael Zahorchak (ed.): Climate, the key to understanding business cycles: with a forecast of trends into the 21st century. Tide Press, Linden, 1980.

White L. A.:

- (1) Review of Grahame Clark. History, Antiquity 1948, 22, s. 17-18.
- (2) The Concept of Cultural Systems. A Key to Understanding Tribes and Nations. Columbia University Press, New York, 1975.

Willis R.: Mytologie světa. Slovart, Praha, 1997.

Wilson E. O.: O lidské přirozenosti. Lidové noviny, Praha, 1993.

Y

York U.: Andělé. Naši pomocníci a ochránci v životě. Pragma, Praha, 1998.

Z/Ž

Zamarovský V.:

- (1) Bohové a hrdinové antických bájí. Mladá fronta, Praha, 1982.
- (2) Bohovia a králi starého Egypta. Mladé letá, Bratislava, 1986.

Zaniklé světy. Velký atlas archeologie. Baset, Praha, 1995.

Zbavitel D.: Starověká Indie. Panorama, Praha, 1985.

Zbavitel D., Vacek J.: Průvodce dějinami staroindické literatury. Arca JiMfa, Třebíč, 1996.

Život Konstantína Cyrila a Život Metoda. Matica slovenská, Martin, 1994.

Znám Š. a kol.: Pohľad do dejín matematiky. Alfa, Bratislava, 1986.

Žukov J. M. a kol.: Dějiny světa. Státní nakladatelství politické literatury, Praha, 1958.